

Begroting 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Welkom	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Bestuur en portefeuillevdeling	6
Ambities	10
Pijler 1 Bestuur en Samen doen	20
Pijler 2 Samen Leven	30
Pijler 3 Duurzaamheid en Economie	43
Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	51
Pijler 5 Middelen en ondersteuning	61
Hoofdpijnen	66
Paragrafen	89
Lokale heffingen	89
Weerstandsvermogen en risicobeheersing	94
Onderhoud kapitaalgoederen	100
Financiering.....	106
Bedrijfsvoering.....	110
Verbonden partijen	115
Grondbeleid	121
Financiële begroting	124
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	124
Overhead en vennootschapsbelasting	125
Stand en verloop van de reserves en voorzieningen	126
Balans en EMU overzicht	129

Investeringsen 2023.....	131
Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	132
Lasten en baten per pijler	133
Toelichting op de baten en lasten per pijler.....	135
Totaaloverzicht beleidsindicatoren.....	142
Bijlagen	145
Missie en toekomstvisie.....	145
Coalitieakkoord 2022-2026.....	145

Welkom

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de eerste begroting in de nieuwe college- en raadsperiode aan. Het is voor iedereen duidelijk dat er veel aan de hand is in de wereld. Dat heeft ook effecten in Aa en Hunze. Het is daarmee ook een onzekere tijd, voor onze inwoners, ondernemers, verenigingen en dorpshuizen, maar ook voor de gemeente. Het kabinet heeft allerlei maatregelen in het vooruitzicht gesteld om de negatieve effecten van de stijgende inflatie en de hoge energieprijzen te temperen. Hoe dit er precies uit komt te zien is echter nu nog niet helder. Als college hebben wij ervoor gekozen om de maatregelen van het Rijk even af te wachten en daarna de effecten ervan voor o.a. inwoners, ondernemers, verenigingen, dorpshuizen en de gemeente op een rij te zetten. Dan wordt ook duidelijk waar mogelijk een rol voor de gemeente is weggelegd om iets extra's te doen. Wij komen hier in december in de Najaarsnota bij uw raad op terug. Wel willen wij met uw raad afspreken dat wanneer zich in de tussentijd acute problemen voordoen wij de helpende hand kunnen toesteken. De Vrije Algemene Reserve geeft hiervoor voldoende ruimte.

Begrotingsresultaat

Bij het vaststellen van de Sturingsmonitor 2022 heeft uw raad wensen en kaders meegeven voor het opstellen van de begroting 2023. De vastgestelde financiële uitgangspunten kunt u nalezen in het hoofdstuk Hoofdlijnen. De begroting is volgens deze kaders opgesteld.

De begroting 2023 laat een positief resultaat zien van € 223.000. Ook de Vrije Algemene Reserve (VAR) blijft in 2023 ruim boven de ondergrens van € 3 miljoen. De solide financiële positie van de gemeente blijft hiermee behouden. De meerjarenbegroting 2023 - 2026 sluit niet voor alle jaren. Dit komt door fluctuaties in het gemeentefonds

Uit de onlangs verschenen septembercirculaire 2022 komt een veel positiever beeld. Met name in 2026 komt er extra geld beschikbaar vanuit het Rijk. Dit betekent dat de meerjarenbegroting voor alle jaren een positief saldo laat zien. Voor meer informatie wordt verwezen naar de raadsbrief hierover.

Ambities

Samen met de inwoners zorgen wij ervoor dat Aa en Hunze een prachtige plattelandsgemeente blijft. Deze ambitie heeft het nieuwe college uitgesproken voor de komende periode in het coalitieakkoord 'Samen verder aan de slag'. Op basis van dit akkoord zijn de activiteiten in deze begroting tot stand gekomen.

De spanningen in de wereld leiden ook op gemeentelijk niveau tot uitdagingen. Zo zien wij dat de prijzen van materialen stijgen door inflatie. Dit heeft invloed op de kosten die wij maken. De leefbaarheid in onze gemeente blijft voorop staan. Wij blijven zorgen voor goede voorzieningen zoals fietsverbindingen, goed onderhouden groen en wegen, adequate afvalverwerking, toegankelijke zorg en bibliotheken. Wij zien echter wel dat de kosten die wij hiervoor maken stijgen.

Een andere zorgelijke ontwikkeling zijn de stijgende energieprijzen. De duurzaamheidsopgave die wij als gemeente hebben wordt hiermee nog belangrijker. Komend jaar gaan wij dan ook verder inzetten op voorlichting over verduurzaming, isolatie en besparing en willen wij energiearmoede voorkomen. Inwoners met een vraag of probleem kunnen bij de gemeente terecht. De toegang is dichtbij en zo eenvoudig mogelijk.

Daarnaast willen wij ervoor zorgen dat iedereen die dat wil in onze gemeente kan wonen. De komende jaren zetten wij stevig in op woningbouw. In 2030 willen wij dat er minimaal 400 extra woningen zijn gerealiseerd. In 2023 vertalen wij de concrete woningbehoefte in uitvoeringsplannen, zodat wij woningen kunnen bouwen die voldoen aan de behoefte van onze inwoners. Wij blijven ook de economie ondersteunen. Hierbij richten wij ons op het ontwikkelen van aantrekkelijke bedrijventerreinen voor ondernemers, levendig winkelaanbod en toerisme. Denk hierbij ook aan de ontwikkeling van het gebied rondom het Gasselterveld.

Een belangrijk speerpunt is om de inwoners zo vroeg mogelijk te betrekken in processen in hun eigen woon- en/of leefomgeving. Belangrijk is ook het betrekken van de jongeren. Dit kunnen we nu ook al doen door het inschakelen van de jongerenraad.

Als gemeente is het steeds lastiger om in te spelen op nieuwe taken vanuit het Rijk. Denk bijvoorbeeld aan de Wet Open Overheid en het opvangen van vluchtelingen en statushouders. Naast deze nieuwe taken hebben wij eigen ambities ten aanzien van onder andere de woningbouwopgave, ruimtelijk beleid, openbare ruimte, uitvoering van het nieuwe afvalbeleid, op duurzaamheid en de verbetering van de dienstverlening. In de begroting zijn middelen opgenomen voor extra capaciteit om de nieuwe taken en ambities waar te kunnen maken.

Als gemeente nemen wij onze verantwoordelijkheid in de opvang van Oekraïners en vluchtelingen. In Papenvoort is een langdurige opvang gerealiseerd voor Oekraïense vluchtelingen met kinderopvang en een school. Op dit moment zijn wij bezig om de tijdelijke crisisnoodopvang voor vluchtelingen te organiseren. Hiermee dragen ook wij een steentje bij om de druk op Ter Apel te verlichten. De kosten worden door het Rijk vergoed.

Komend jaar is het 25-jarig jubileum van de gemeente. Een mooi moment om samen met al onze inwoners iets te organiseren en op zoek te gaan naar wat Aa en Hunze zo bijzonder maakt. Want samen zorgen wij voor een sterkere, leefbaardere, duurzamere en vitalere gemeente.

Slotwoord

De komende jaren zijn er grote uitdagingen op het gebied van wonen, bestaanszekerheid, duurzaamheid, zorg, recreatie en leefbaarheid. Samen met onze inwoners, ondernemers, dorpshuizen en verenigingen gaan wij deze uitdaging aan en maken Aa en Hunze elke dag een beetje mooier.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het college van de gemeente Aa en Hunze

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Bestuur en portefeuillevindeling

<p>Burgemeester A.W. Hiemstra</p>	<p>Wethouder I. Berghuis (Gemeentebelangen Aa en Hunze)</p>	<p>Wethouder B. Luinge (VVD)</p>	<p>Wethouder K. ten Brink (PvdA)</p>
			
<p><i>Vervanging door wethouder Berghuis</i></p>	<p><i>Vervanging door burgemeester Hiemstra</i></p>	<p><i>Vervanging door wethouder ten Brink</i></p>	<p><i>Vervanging door wethouder Luinge</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke coördinatie • Algemeen bestuur • Communicatie • Samenwerking Drentsche Aa (Bedrijfsvoering) • Veiligheidsregio (Brandweer/GHOR) • Vergunningen openbare orde en veiligheid incl. evenementen • Dienstverlening • Personeel en Organisatie • Informatisering en automatisering • Integrale handhaving • Informatieveiligheid en privacy • Vereniging van Nederlandse gemeenten • Vereniging van Drentse gemeenten 	<ul style="list-style-type: none"> • Ruimtelijke ontwikkeling • Volkshuisvesting, woningbouw • Omgevingsvergunningen • Kern- en buurtgericht werken • Beheer openbare ruimte (o.a. wegen, groen, fietspaden) • Verkeer en Vervoer • Accommodatiebeleid over dorpshuizen • Plattelands- en natuurontwikkeling (incl. P10) • Landbouwbeleid m.b.t. versterken landelijk gebied • Begraven en begraafplaatsen • Cultuurhistorie, cultureel erfgoed • RUD • Eerste loco-burgemeester 	<ul style="list-style-type: none"> • Economische Zaken en werkgelegenheidsbeleid • Grondbeleid, grondzaken en gemeentelijk vastgoed • Inkoop, w.o. aanbestedingsbeleid • Recreatie en toerisme • Recreatieschap Drenthe • Onderwijs, inclusief onderwijs-huisvesting en kindcentra • Volwasseneneducatie • Laaggeletterdheid • Water, waterbeheer en riolering • Afval • Sportbeleid, inclusief sportaccommodaties • Leerplicht • GGD • Internationale betrekkingen, w.o. EDR • Volksgezondheid • Tweede loco-burgemeester 	<ul style="list-style-type: none"> • Financiën en verzekering • Grondbedrijf • Participatie, jeugd en V • Belastingen • Stichting Attenta (voor sociaal Team) • Arbeidsmarktbeleid en sociale werkvoorziening • Welzijns- en gezondheidsbeleid • Sociale Zaken en armoedebeleid • Duurzaamheid en duurzame energie • Global Goals en Fairtrade • Schuldhulpverlening • Cultuurbeleid • Inburgering, vluchtelingen • Leerlingenvervoer • Werkvoorzieningsscha Alescon (in liquidatie) • Gemeenschappelijke n Werkplein Drentse Aa (WPDA) • Gemeenschappelijke n Publiek vervoer Gronin Drenthe • Derde loco-burgemeester
---	---	--	---

<p>Projectportefeuille:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Van Strategische Toekomstvisie 2025 naar Omgevingsvisie • Implementatie omgevingswet • Mijnbouwactiviteiten en schadeafhandeling • P10 • Gebiedsontwikkeling Nationaal Park Drentsche Aa 	<p>Projectportefeuille:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoner participatie/veranderende rol overheid • Leader Zuidoost Drenthe • Agenda voor de Veenkoloniën • Stuurgroep Hunze • Regio Deal voor het onderdeel wonen en coördinator • Cultuur podium Gieten • Uitvoeringsagenda woningbouw 	<p>Projectportefeuille:</p> <ul style="list-style-type: none"> • N34 ontwikkeling • Toekomst vakantieparken • Ontwikkeling Gasselternveld • Regio Deal voor het onderdeel werk 	<p>Projectportefeuille:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kans voor de Veenkoloniën • Uitvoeringsagenda duurzaamheid • Regio Deal voor het onderdeel welzijn
--	---	--	--

Ambities

Inleiding

De vijf pijlers in deze begroting geven onze ambities voor 2023 weer. Centraal staan de effecten in de samenleving met de hierbij behorende ambities (doelen) en beleidsvoornemens (activiteiten). Daarbij kijken we ook naar de samenhang tussen de thema's en pakken we overkoepelende thema's gezamenlijk op. Dit past bij het thema van het nieuwe college, 'Samen verder aan de slag'.

Dit jaar is het nieuwe coalitieakkoord de basis voor de begroting. Er is geen collegeprogramma opgesteld en daarom zijn ambities van het college verwerkt in de begroting. De thema's die belangrijk zijn voor het college zijn terug te vinden in de activiteiten en doelen. Ook is deze begroting gebouwd op het 10-4-1 principe. De effecten in de samenleving die worden genoemd geven weer waar we als gemeente over 10 jaar willen staan. De doelen gaan over de komende 4 jaar, de collegeperiode. Deze zijn dan ook aangepast aan het nieuwe coalitieakkoord. De activiteiten geven weer wat we het komende jaar willen realiseren om de doelen en effecten te behalen.

In 2022 heeft COVID-19 nog een grote impact gehad op onze samenleving, met name in het begin van het jaar toen er nog een gedeeltelijke lockdown was. Wat 2023 gaat brengen is onbekend. In de begroting 2023 zijn hiervoor geen uitgaven en inkomsten opgenomen. Mocht er een nieuwe uitbraak van COVID-19 komen dan zijn we daar als organisatie op voorbereid. We blijven de situatie wat dat betreft monitoren zodat we snel op nieuwe ontwikkelingen kunnen inspelen.

We hebben deze begroting opgesteld in een onzekere tijd. Met name de stijgende inflatie en de hoge energieprijzen leiden tot grote zorgen. Niet alleen voor ons als gemeente maar zeker ook voor onze inwoners, ondernemers, verenigingen en dorpshuizen. We zijn in afwachting van rijksmaatregelen voor deze groepen maar niet alle extra lasten zullen worden gecompenseerd. In geval van acute problemen bij verenigingen en dorpshuizen willen we deze een helpende hand toesteken. Hoewel nog niet financieel vertaald in deze begroting, biedt de VAR hiervoor voldoende ruimte. Waarbij moet worden opgemerkt dat we niet alle problemen kunnen oplossen.

De begroting is opgebouwd op basis van 5 pijlers. Hieronder staat een korte samenvatting waar elke pijler over gaat en daarna is per pijler aangegeven waar het komende jaar op wordt gefocust.

Onze ambities in pijler 1 *Bestuur en Samen doen* hebben betrekking op het functioneren van gemeenteraad en college en het horen, informeren en betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij gemeentelijke vraagstukken. Duidelijkheid en transparantie spelen daarbij een centrale rol. Ook de thema's openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

Binnen de pijler 2 *Samen Leven* is onze centrale ambitie dat inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid kunnen meedoen in de samenleving. Dit door in te zetten op preventie en meedoen, om zo ook duurdere specialistische zorg te voorkomen. De ambitie is dat zorg voor iedereen beschikbaar, bereikbaar en betaalbaar is en dat iedereen optimaal kan deelnemen aan de samenleving.

Bij pijler 3 *Duurzaamheid en Economie* gaat het om het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en duurzaamheidsopgave in onze gemeente. De ambitie is om ruimte te bieden aan economische ontwikkelingen en investeringen. We kiezen voor een schone, duurzame en eerlijke koers om gevolgen van de klimaatverandering op te vangen. Daarbij staan leefbaarheid, kwaliteit en innovatie centraal.

De ambitie binnen pijler 4 *Voorzieningen, leefbaarheid en wonen* is dat we een duurzame gemeente willen zijn, aantrekkelijk om te wonen met goede voorzieningen en behoud van de leefbaarheid.

Tot slot het fundament pijler 5 *Middelen en ondersteuning* waarin staat beschreven dat het onze ambitie is om als organisatie op adequate wijze vorm en inhoud te geven aan de dienstverlening aan onze inwoners. Daarnaast willen we de gemeentelijke financiële positie solide houden, de begroting structureel in evenwicht, de reservepositie op niveau en de belastingdruk aanvaardbaar. We hebben

eigen ambities ten aanzien van woningbouw, ruimtelijk beleid en vastgoedbeheer, afval, duurzaamheid, dienstverlening, de formatie van de buitendienst en nog meer zoals in deze begroting te lezen is. Daarom vragen we in deze begroting voor 2023 middelen om de noodzakelijke aanpassingen in de ambtelijke organisatie te kunnen uitvoeren.

Naast de ambities per pijler is er ook een aantal pijler overstijgende onderwerpen die de aandacht van het college heeft. Denk onder andere aan de vergrijzing en de stikstofproblematiek. Beide onderwerpen werken door in meerdere pijlers. Ten aanzien van stikstof volgen we de ontwikkelingen met betrekking tot het landelijk beleid en vertalen dit naar de gevolgen die dit op gemeentelijk niveau heeft. Een integrale, pijler overstijgende en voor een aantal thema's regionale aanpak, is nodig om goed in te spelen op de gevolgen van vergrijzing. Denk aan thema's als voldoende zorgpersoneel, bereikbaarheid en betaalbaarheid van voorzieningen, voldoende levensloopbestendige woningen, de leefbaarheid van dorpen en de druk op mantelzorgers en vrijwilligers.

Onderstaand lichten we per pijler onze ambities voor 2023 toe. De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Ambities pijler 1| Bestuur en Samen doen

Wijze van besturen

Als lokale overheid vinden we het belangrijk dat we bereikbaar zijn en van buiten naar binnen werken. Daarom betrekken we de samenleving zo vroeg mogelijk bij processen die betrekking hebben op hun eigen woon- of leefomgeving. Hier geven we op diverse manieren vulling aan, bijvoorbeeld door regelmatig werkconferenties te organiseren waarbij de raad, aan de hand van een concreet en actueel onderwerp, in gesprek gaat met inwoners en organisaties én door vaker Informerende Bijeenkomsten op locatie te houden.

Ook vergroten we de betrokkenheid van de jeugd. Daarom organiseren we weer het spel 'Democracy' en is op initiatief van de raad de Jongerenraad Aa en Hunze ingesteld. De Jongerenraad bevordert de betrokkenheid van jongeren bij de maatschappij en behartigt hun belangen.

De inbreng van inwoners is van grote waarde voor ons werk en daarom zoeken wij nadrukkelijk de samenleving op en ontwikkelen we participatie verder door. Het Participatiewerkboek is daarbij een goed hulpmiddel voor de gemeentelijke organisatie én voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Verder gaan we aan de slag met een brede visieontwikkeling op de toekomst van Aa en Hunze. In dit proces willen we volop ruimte geven aan de inbreng vanuit de samenleving. Uiteraard staan we in 2023 stil bij het 25-jarig bestaan van onze gemeente. Dit doen we bijvoorbeeld door samen met inwoners op zoek te gaan naar wat Aa en Hunze zo bijzonder maakt.

Als gemeente vinden we het belangrijk dat we onze verantwoordelijkheid nemen ten aanzien van de opvang van Oekraïense vluchtelingen en in het verlichten van de druk op de opvanglocatie in Ter Apel. Deze asielzoekers zijn tijdelijk opgevangen in onze gemeente. De Oekraïense vluchtelingen vangen we voor een langere periode op.

Als betrouwbare overheid is het belangrijk dat we helder en transparant zijn over ons functioneren en onze rol in processen met inwoners en ondernemers. We laten zien wat we doen en hoe we dat doen. Met de invoering van de Wet Open Overheid (WOO) zijn we verplicht om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken. Dat maakt beter inzichtelijk hoe beleid tot stand is gekomen. De komende jaren gaan we stapsgewijs informatie publiceren via het zogenaamde Platform Open Overheids Informatie (PLOOI).

Samen met inwoners, bedrijven en organisaties willen we ervoor zorgen dat we onze doelen bereiken. Dat gebeurt vooral in de dorpen, de kernen, soms in de regio en steeds vaker op grotere schaal en binnen verschillende samenwerkingsverbanden. Door Aa en Hunze nog meer op de kaart te zetten, kunnen we actief aandacht vragen voor verschillende onderwerpen die binnen onze gemeente spelen. Een voorbeeld hiervan is het aandringen op het verder afbouwen van de mijnbouwactiviteiten en een

ruimhartige, onafhankelijke en rechtvaardige schade-afhandeling voor onze inwoners. Ook de ontwikkelingen met betrekking tot de ondergrondse opslag van energie of andere ondergrondse opslag blijven we kritisch volgen.

Visie op de gemeentelijke dienstverlening

Vanuit de nieuw geformuleerde visie tillen we onze dienstverlening naar een hoger niveau. In deze visie hebben we omschreven wat onze optimale dienstverlening is: persoonlijke, toegankelijke en duidelijke dienstverlening die in lijn is met wat de klant verwacht en/of nodig heeft en tegelijkertijd betaalbaar en uitvoerbaar blijft voor de organisatie.

We gaan bewust sturen op en rapporteren over onze dienstverlening. Dat doen we door servicenormen vast te stellen, deze te monitoren en het ontvangen van feedback. In 2023 nodigen wij een geselecteerde groep mensen uit om ons feedback te geven, zodat we onze dienstverlening blijvend kunnen verbeteren.

Ook een actuele, toegankelijke website is een belangrijk onderdeel van hoogwaardige dienstverlening. We streven er naar om de website steeds beter aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van onze klanten. De belangrijkste aandachtspunten zijn het aanpassen van het taalniveau van teksten, het verminderen van het aantal pagina's op de website en toegankelijkheid van documenten op de website vergroten.

Samen werken aan een veilig Aa en Hunze

Onze gemeente scoort hoog in de ranglijst van veilige gemeenten en dat willen we graag zo houden. Actueel beleid op de verschillende gebieden van veiligheid draagt daar aan bij. In 2023 actualiseren we onder andere de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en het beleid ten aanzien van het omgaan met gevaarlijke honden. Daarnaast stellen we beleid met betrekking tot mensenhandel op.

Onze actieve aanpak van ondermijning richt zich het komende jaar op het vergroten van de bewustwording van ondermijning en onderzoeken we hoe we als gemeente nog weerbaarder kunnen worden als het gaat om ondermijning. Dat doen we bijvoorbeeld door (interne) voorlichting te geven over het signaleren van mogelijke mensenhandel, de Wet Bevordering Integriteitsbevordering Openbaar Bestuur (Wet Bibob) op zo veel mogelijk gebieden toe te passen en door aan te haken bij het proces van Meld Misdaad Anoniem (M.M.A.).

We zetten de lijn van actief handhaven op de permanente bewoning op recreatieparken voort. Daarbij ligt onze focus op de omstandigheden van kinderen die met ouder(s)/verzorger(s) onrechtmatig wonen op vakantieparken.

Tenslotte pakken we de doorontwikkeling van het Aanpak Voorkomen Escalatie model (AVE-model) verder op. Dat doen we door ervaringen te delen, het model (indien nodig) aan te passen en het aantal samenwerkingspartners uit te breiden. Daarnaast ondersteunen en adviseren we andere Drentse gemeenten om het AVE-model te introduceren, zodat Drenthe breed een eenduidige aanpak wordt gehanteerd.

Ambities Bestuur en Samen doen

Beleidsvoornemens Bestuur en participatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2023	2024	2025	2026
Project omtrent Dienstverlening	s	-			
		250.000			
Project omtrent Dienstverlening	i	-			
		350.000			
Wachtgeld College	i	-	-		
		159.000	82.000		
Visie ontwikkeling: Strategische toekomstvisie en Omgevingsvisie	i	-50.000			
Aa en Hunze 25-jaar	i	-75.000			
Totaal		-	-		
		884.000	82.000		

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Ambities pijler 2| Samen leven

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving.

Preventie en vroegsignalering

Wij blijven de komende jaren investeren in preventie, meedoen en signalering om problemen te voorkomen en vroegtijdig op te pakken. Zo vinden we het belangrijk dat kinderen gezond opgroeien. Zowel door sporten en bewegen te stimuleren als door activiteiten te organiseren zoals Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en het toewerken naar een rookvrije generatie.

Extra aandacht is er voor de gevolgen van de stijging van het aantal ouderen. We stimuleren inwonersinitiatieven die erop gericht zijn laagdrempelig en met inzet van vrijwilligers ondersteuning en ontmoeting te bieden aan inwoners, om bijvoorbeeld eenzaamheid tegen te gaan. Professionals en inwonersinitiatieven werken goed samen om dit mogelijk te maken. De menselijke maat staat bij de ondersteuning voorop. Inwoners met een vraag of probleem weten waar ze moeten zijn voor ondersteuning. De toegang is dichtbij en zo eenvoudig mogelijk.

Mantelzorgers zijn de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden. Zij zijn onmisbaar voor inwoners die hulp nodig hebben. We zorgen ervoor dat zij een beroep kunnen doen op ondersteuning.

Hervormingsagenda Jeugd

De hervormingsagenda jeugd is erop gericht de jeugdhulp te verbeteren. Meer duidelijkheid over wat onder jeugdhulp valt en jeugdhulp die dichtbij inzetbaar is. Het streven is een betere verbinding tussen jeugdhulp en volwassenenzorg en het voorkomen van uithuisplaatsingen.

Meedoen

Daarnaast versterken we de samenwerking tussen Werkplein Drentse Aa (WPDA) en lokale ondernemers om ervoor te zorgen dat vraag en aanbod van personeel zo goed mogelijk op elkaar afgestemd is.

Ook gaan we cultuur inzetten als middel om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's als eenzaamheid, armoede en laaggeletterdheid.

Meedoen is niet voor iedereen vanzelfsprekend, zoals voor inwoners die laaggeletterd zijn of mindervalide. De werkgroep toegankelijkheid gaat verder met de lokale inclusieagenda, om ervoor te zorgen dat iedereen kan deelnemen aan de samenleving.

Armoedebestrijding

We evalueren het huidige armoedebeleid en stellen een nieuwe nota armoedebeleid op. Huidige ontwikkelingen nemen we hierin mee.

Het is zorgelijk dat als gevolg van sterk stijgende lasten, de bestaanszekerheid van een deel van onze inwoners zwaar onder druk komt te staan. We zullen vanuit onze gemeentelijke verantwoordelijkheid inwoners zoveel mogelijk ondersteunen om financiële problemen te voorkomen.

Ambities Samen Leven

Beleidsvoornemens Zorg structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2023	2024	2025	2026
Toegankelijkheid	s	-5.000			
Schuldhelpverlening	s		pm		
Armoede en schulden	i	-			
Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	i	120.000			
Samen maak je de route - leerbudget en experimenteren in het sociaal domein	i	100.000	100.000	100.000	100.000
		-25.000			
Totaal		250.000	100.000	100.000	100.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdpijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Ambities pijler 3| Duurzaamheid en Economie

In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven. Leefbaarheid, kwaliteit en innovatie staan centraal. We bieden ruimte voor economische ontwikkelingen en investeringen.

De economische koersnota

In 2021 is de Koersnota Economie en Vrijtijdseconomie (2022-2025) vastgesteld, waarna in 2022 een uitvoeringsagenda is opgesteld. Hierin staan de doelen die we op korte en lange termijn op het gebied van economie, recreatie en toerisme willen bewerkstelligen. De gemeente voert actief beleid in samenspraak met middenstanders en pandeigenaren om het winkelaanbod levendig en vitaal te houden en om open plekken te voorkomen. We blijven daarbij in gesprek met ondernemers, verhuurders, ondernemersverenigingen en belangenorganisaties om een aantrekkelijk winkelcentrum te houden. Daarnaast heeft de gemeente de ambitie om het bedrijventerrein Bloemakkers uit te breiden.

Gasselternveld

Voor het verder realiseren van de doelstellingen en ambities uit de gebiedsontwikkeling Gasselternveld wordt de komende jaren de gecoördineerde samenwerking tussen Staatsbosbeheer, gemeente en provincie Drenthe voortgezet. Daarbij wordt ingezet op een aantal nieuwe versnellingsonderdelen voor

de periode 2023 tot en met 2025, passend binnen de Ontwikkelingsvisie Gasselternveld. Deze nieuwe onderdelen zijn gericht op parkeren (vergroten huidige parkeercapaciteit), recreatieve exploitatie (nieuw strandpaviljoen), verder aanpassen van de basisinfra (fietspad doortrekken langs plas) en het verbeteren van de entree naar het Gasselternveld en van de recreatieve routes.

Duurzaamheid

De gemeente staat voor een grote duurzaamheidsopgave. Samen met inwoners, ondernemers en coöperaties werken we aan deze opgave aan de hand van de vier grote thema's: circulariteit, energietransitie, klimaatadaptatie en biodiversiteit. In de in 2023 vast te stellen Duurzaamheidsvisie werken we deze vier opgaven verder uit.

De stijgende energieprijzen zorgen ervoor dat gemeente, inwoners en ondernemers voor een steeds grotere uitdaging komen te staan. Energiearmoede onder inwoners kan hier een resultaat van zijn. Om dit te voorkomen willen we dat inwoners de tijd krijgen om noodzakelijke investeringen te doen zodat ze niet continu geconfronteerd worden met de hogere energielasten. We pakken onze rol in het bieden van ondersteuning waarbij onze insteek is dat iedereen het moet kunnen betalen. Er zal daarom onderzoek worden gedaan naar vormen van financiering die netto voordelen opleveren.

We zetten in 2023 vol in op voorlichting richting inwoners, ondernemers en coöperaties. Dit doen we door een campagne te starten, waarin we de focus leggen op energiebesparing en verduurzaming. De energiecoaches zullen hier ook voor worden ingezet.

In 2023 geven we uitvoering aan de vastgestelde Transitievisie Warmte door verder te gaan met de aanpak energiearmoede en door een routekaart Maatschappelijk Vastgoed op te stellen. We stellen de Regionale Energiestrategie (RES) 2.0 vast. Bij de aanleg van zonnepanelen gaat daarbij de voorkeur uit naar het plaatsen op daken in plaats van in het landschap.

Ambities Duurzaamheid en Economie

Beleidsvoornemens Economie, werk en recreatie structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2023	2024	2025	2026
IVN Natuur- en Milieu educatie	s	-			
		10.000			
Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat	i	x	x	x	x
Nieuwe koersnota/Geopark de Hondsrug	i	-5.000	-5.000	-5.000	
Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie	i	-	-	-	
		80.000	80.000	80.000	
Totaal		95.000	85.000	85.000	

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Ambities pijler 4| Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en in het buitengebied. De ambitie in de komende periode is dat we een duurzame gemeente willen zijn waarin het aantrekkelijk wonen en werken is met goede voorzieningen en behoud van leefbaarheid.

Leefbaarheid

Leader is een Europees subsidieprogramma gericht op het versterken van het platteland. Omdat het huidige Leaderprogramma afloopt gaan we in 2023 in samenwerking met de provincie en de Drentse gemeenten de lokale ontwikkelingsstrategie (het beleidskader) voorbereiden voor de nieuwe Leaderperiode.

Daarnaast gaan we door met het stimuleren, faciliteren en initiëren van initiatieven van inwoners die bijdragen aan het vergroten van de leefbaarheid (onder andere via het Leefbaarheidsfonds).

Cultuur heeft een belangrijke verbindende rol en draagt bij aan de leefbaarheid. In 2023 gaan we aan de slag met de uitvoering van de nieuwe cultuurnota. Verder ondersteunen we de voortzetting van het succesvolle project Digital Art Factory (DAF). Dit is een vorm van cultuureducatie georganiseerd door het ICO Centrum voor Kunst en Cultuur.

Ten behoeve van de instandhouding van het religieus vastgoed in onze gemeente ronden we in 2023 de Kerkvisie af. Dit is een strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen in Aa en Hunze.

Voorzieningen

We dragen zorg voor een goede kwaliteit van de openbare ruimte. We willen onze infrastructuur in stand houden en waar mogelijk verbeteren. We gaan het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) evalueren en actualiseren. Hierbij kijken we ook naar de wensen die leven in de dorpen. Verder is er aandacht voor wegenonderhoud, wegreconstructie (rijbaan Rolde-Anderen) en de aanleg van fietspaden (de tracés Spijkerboor-Eexterveen, Amen- Grolloo fase 2 en Ekehaar-Nijlande). Daarnaast maken we een tracéstudie voor de aanleg van een fietspad langs het Oostereinde in Grolloo (Grolloo-Papenvoort). Het planmatige onderhoud van bomen wordt voortgezet.

Het wegwerken van achterstallig onderhoud aan watergangen wordt gecontinueerd om wateroverlast voor inwoners te voorkomen. Conform het meerjarenonderhoudsplan van het Grevelingskanaal gaan we aan de slag met het vervangen van de beschoeiing.

In 2023 gaan we in samenwerking met de provincie Drenthe en het Recreatieschap Drenthe verder met het proces om de gemeente aan te sluiten op het provinciaal wandelknooppuntennetwerk.

We gaan in 2023 aan de slag met de uitvoeringsagenda met betrekking tot de elektrische laadpalen. Daarnaast zetten we in op het stimuleren van deelauto's en verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark.

Ook in 2023 worden we via een ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep meegenomen in de voortgang van het provinciale project verdubbeling N34 en aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten.

We onderzoeken of er aanleiding is om de visie op maatschappelijk vastgoed te herijken en stellen een startnotitie op voor actualisatie van het dorpshuizenbeleid. Ondertussen faciliteren we het door Grolloo opgestelde integrale plan voor dorpshuis De Pol en komen we met een voorstel over de huisvesting van (culturele) verenigingen in Gieten.

Ter uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) gaan we verder met de voorbereiding van de renovatie/nieuwbouw van basisschool Prins Willem Alexander (PWA) in Eext en beginnen we in 2023 met de nieuwbouw van basisschool De Kameleon in Eexterveen. Daarnaast starten we een proces om te komen tot verbouw (uitbreiding) van OBS De Dobbe in Gasselte.

We gaan in 2023 aan de slag met de uitvoering van het nieuwe afvalbeleid, waarbij communicatie richting de inwoners een belangrijk onderdeel is.

In 2023 stellen we een startnotitie op om te komen tot gemeentelijk beleid over het behoud van beschermde/waardevolle flora en fauna. We zetten in op het bestrijden van schadelijke uitheemse (berm)planten en plagen (eikenprocessierups). Daarnaast gaan we het ecologisch bermbeheer evalueren.

Wonen

Met de uitvoering van de integrale Woonvisie 2020+ spelen we in op de actuele omstandigheden (demografische ontwikkelingen, veranderde woonvraag, verduurzaming, wonen en zorg). De woningbouwopgave uit de Woonvisie (400 extra woningen in 2030) wordt programmatisch opgepakt. In 2023 geven we verdere uitvoering aan de woningbouwprioritering 2022/2023, waaronder de voorbereiding van de gemeentelijke woningbouwontwikkelingen 'Raatakkers fase 2' in Anloo en het 'Evenemententerrein' in Gieterveen.

In 2023 gaan we een concreet uitvoeringsplan grondbeleid opstellen, waarin we aan de hand van de vastgestelde woonbehoefte bepalen welk grondbeleidsinstrumentarium (privaatrechtelijk of publiekrechtelijk) wordt ingezet om de ruimtelijke, maatschappelijke en/of volkshuisvestelijke doelstellingen en opgaven te kunnen behalen.

Voor wat betreft de huisvesting van statushouders is vanuit de VNG de verwachting dat de taakstelling voor 2023 1,5 keer zoveel zal zijn ten opzichte van 2022. Uiterlijk begin 2023 komen we met een voorstel voor de huisvesting van statushouders en andere spoedzoekers (voor een middellange en lange termijn invulling).

Verder verkennen we in 2023 de voor- en nadelen van de beschikbare instrumenten voor volkshuisvestelijk beleid. Instrumenten als opkoopbescherming, zelfbewoningsplicht, toewijzing (sociale) koopwoningen en toewijzing kavels op basis van kern- of maatschappelijke binding maken deel uit van de verkenning.

We continueren de inzet van het Volkshuisvestingsfonds om particuliere woningeigenaren in de Wijk van de Toekomst in Gieten mee laten doen in de verduurzamingsopgave. Daarnaast werken we met Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen vanuit het Volkshuisvestingsfonds aan een gezamenlijke subsidieregeling voor 2023.

Ambities Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Beleidsvoornemens Voorzieningen leefbaarheid en wonen structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2023	2024	2025	2026
Verharding Holle Drift Schipborg	s	-3.150			
Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	s	-9.000	-18.000		
Kapitaallast Voorbereidingskrediet OBS PWA Eext	s	x			
Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander Eext	s		-3.600		
Kapitaallasten verbouw OBS de Dobbe	s	-9.000			
Bloemrijke akkers	s	-10.000			
Wandelknooppuntennetwerk	s		-14.500		
Voorbereidingskrediet cultuurpodium Gieten	s	-3.000			
Nieuw afvalbeleid: gratis groen, chippen containers, personeel	s	x			
Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext	s		x		
Beschoeiing Grevelingskanaal	s	-42.167	-55.353		
Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	s	-9.000	-11.700		
Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander - Eext	i		-97.000		
Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem Alexander - Eext	i		-		
			220.000		
Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem Alexander - Eext	i		-		
			300.000		
Actualiseren GVVP (gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan)	i	-40.000			
Dorpsplannen De Pol Grolloo	i	-	-		
		300.000	200.000		
Budget uitvoering Cultuurnota	i	-50.000	-50.000		-
				50.000	
Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)	i	-5.500	-5.500	-5.500	
Wandelknooppuntennetwerk	i	-40.500			
Achterstallig onderhoud watergangen	i	-			
		101.250			
Totaal		623.000	976.000	56.000	

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Ambities pijler 5| Middelen en ondersteuning

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de vier inhoudelijke pijlers.

Naar een toekomstbestendige organisatie

In de begroting 2022 zijn middelen beschikbaar gesteld om een aantal knelpunten weg te kunnen nemen waardoor de slagvaardigheid van de organisatie verbeterd is. Deels had dit betrekking op het structureel maken van langdurige incidentele inhuur. In het voorjaar van 2022 is de gemeenteraad over de inzet van deze beschikbaar gestelde middelen geïnformeerd door middel van een brief. Daarbij is ook aangegeven dat we op basis van onze ambities en opgaven nieuwe knelpunten signaleren die extra inzet vragen van de organisatie. Te denken valt dan aan de opgaven op het gebied van woningbouw en ruimtelijk beleid, afval, informatiebeleidsplan, de Wet Open Overheid, vluchtelingen/statushouders, duurzaamheid, buitendienst, verkeer en vastgoed. Hiervoor worden in deze begroting extra structurele en incidentele middelen opgenomen. Voor meer informatie wordt u verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering waar een en ander meer in detail is uitgewerkt.

Dienstverlening

We willen de dienstverlening op adequate manier vorm en inhoud geven. De personeelsformatie moet hierop worden afgestemd in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin. Om hier stappen in te zetten is een nieuwe visie op dienstverlening vastgesteld. Op basis van een ontwikkelperspectief, dat in samenspraak met een externe partij is opgesteld, wordt een meerjarig programma ingezet onder leiding van een (tijdelijke) programmamanager dienstverlening. De programmamanager ondersteunt het management om de benodigde ontwikkeling gemeentebreed op de agenda te zetten en om in samenspraak met de teams te komen tot een gedragen aanpak op teamniveau. Daarnaast wordt een nieuw servicecentrum ingericht. Ter uitvoering hiervan zijn op structureel en incidenteel niveau investeringen in de organisatie noodzakelijk.

Personeelsbeleid

Als gemeente zijn wij een organisatie in ontwikkeling. Dat vraagt om een werkomgeving waarin we onze medewerkers laten leren en ontwikkelen. Zo kunnen de inwoners bouwen op onze professionele inzet. We willen ook zorgdragen voor een veilige werkomgeving voor al onze medewerkers. Veilig en gezond werken en kwaliteit gaat hand in hand want prestaties lever je met gezonde en vitale medewerkers. Dit is ook een wettelijke plicht.

Om onze positie op de arbeidsmarkt te verstevigen willen we een aantrekkelijke, inspirerende werkgever zijn. De krapte op de gemeentelijke arbeidsmarkt wordt steeds groter en daarmee ook de uitdaging om invulling te geven aan strategische personeelsplanning. Daarom is een heldere visie op de arbeidsmarkt essentieel. Door actiever en gericht te werven en zichtbaar te maken dat we staan voor talentontwikkeling, vitaliteit, maatwerk voor oudere medewerkers en traineeships kunnen we aan onze imago en reputatie werken.

Huisvesting buitendienst

We werken verder aan de ontwikkeling van de gehele buitendienst, zodat we zoveel mogelijk gebruik maken van de kwaliteit van mensen én het onderhoud op een hoger plan brengen. Daarbij is aandacht voor de huisvesting van de teams. De locaties Gieten en Rolde hebben daarbij de aandacht. Voor de locatie Gieten resulteert dit in de ver/nieuwbouw en uitbreiding van de huidige locatie. Het jaar 2023 wordt gebruikt voor de planvorming en aanbesteding en het starten met de bouw. We hopen de bouw medio 2024 te hebben afgerond. Daarnaast willen we voor de locatie Rolde bekijken of gezamenlijke huisvesting van brandweer en kernteam mogelijk is.

Informatievoorziening

In 2022 is het nieuwe informatiebeleidsplan (IBP) 2022 - 2026 vastgesteld. Dit is gesplitst in een strategisch deel en jaarlijkse tactische plannen om beter in te kunnen spelen op de recentste ontwikkelingen. De uitvoering hiervan vindt plaats gedurende de jaren 2023 t/m 2026.

Omgevingswet

Met de kennis van nu is de verwachte invoeringsdatum van de nieuwe Omgevingswet 1 januari 2023. De invoering van de Omgevingswet is opgepakt via de vier sporen: digitaal stelsel, vertaling wet en regelgeving, de omgevingsvisie en anders werken. De implementatie van de wet loopt door in 2023 en

gaat dan van projectorganisatie terug naar de lijn. We gaan ook aan de slag met de omgevingsvisie. Dit loopt voor het eerste deel samen op met het opstellen van een nieuwe strategische toekomstvisie.

Solide en gezonde financiële positie

We streven naar een solide financiële positie van de gemeente. Voor de beoordeling hiervan willen we gebruik maken van (financiële) kengetallen. In 2023 willen we hier een start mee maken. In een notitie financiële beleidskaders willen we samen met uw raad normen bepalen voor de kengetallen. Ook zullen de geactualiseerde financiële verordening en de nota weerstandsvermogen en risicobeheersing aan uw raad worden voorgelegd.

Het college is verplicht vanaf 2023 een financiële rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Voorheen deed de accountant dit. Concreet betekent dit dat de gemeente aantoont dat de financiële beheersing op orde én controleerbaar is. Om dit te realiseren moet de rechtmatigheidsverantwoording voorzien in de juiste controledossiers, risicomanagement én een volledige audittrail. De auditcommissie en de raad worden in 2023 meegenomen in de wijzigingen die dit met zich meebrengt. Zo moeten onder andere de controle toleranties opnieuw worden vastgesteld.

Ambities Middelen en ondersteuning

Beleidsvoornemens Middelen en ondersteuning structureel (s) en incidenteel (i)

omschrijving beleidsvoornemen	i/s	2023	2024	2025	2026
Arbo	s	-25.000			
Noodzakelijk personele investeringen	s	-556.000	-		
			100.000		
Informatiebeleidsplan	s	-28.500	-66.000	-59.500	-83.000
Informatiebeleidsplan	i	-174.000	-	-	-55.000
			174.000	100.000	
Duurzame inzetbaarheid	i	-100.000	-		
			100.000		
Noodzakelijk personele investeringen	i	-510.000			
Investeringen toekomstbestendige organisatie	i	-50.000			
Doorontwikkeling buitendienst (BOR)	i	-149.000			
Totaal		1.593.000	440.000	160.000	138.000

De inhoudelijke onderbouwing van de beleidsvoornemens treft u aan bij het onderdeel Hoofdlijnen – meerjarenbegroting 2023 – 2026.

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Korte omschrijving

Deze pijler gaat onder andere over het functioneren van de gemeenteraad en het college en het betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties daarbij. Ook openbare orde en veiligheid, publiekszaken en verkiezingen zijn in deze pijler te vinden.

Effecten in de samenleving

1.10 We zijn een betrouwbare overheid die haar verantwoordelijkheid neemt.

1.20 Inwoners zijn tevreden over onze dienstverlening.

1.30 Aa en Hunze is een veilige gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.1 De samenleving is betrokken bij gemeentelijke vraagstukken en het zelf organiserend vermogen is toegenomen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.1.01 Nieuwe Strategische Toekomstvisie.

Omschrijving

De nieuwe Strategische Toekomstvisie is één van de visiedocumenten waarin onze langetermijnvisie is uitgewerkt. Het document omvat maatschappelijke effecten waarop we met behulp van onze Planning & Control-instrumenten sturen. Deze visie is een handig kompas gebleken bij beleidsbepaling en besluitvorming. Ook extern heeft de visie haar nut bewezen in samenwerking met onze inwoners, ondernemers, verenigingen en andere overheden. Andere visiedocumenten zijn de sturingsfilosofie in het sociaal domein 'Samen maak je de route!' en de nog op te stellen Omgevingsvisie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 gaan we aan de slag met een brede visieontwikkeling op de toekomst van Aa en Hunze. Eind 2022 wordt de startnotitie waarin we het proces en de kaders hiervoor omschrijven vastgesteld. In dit proces willen we volop ruimte geven aan de inbreng vanuit de samenleving van Aa en Hunze. Dat doen we onder andere door in gesprek te gaan met inwoners, organisaties en bedrijven.

Het resultaat hiervan is een nieuwe Strategische Toekomstvisie, een geactualiseerde visie op het sociaal domein en de eerste aanzet voor de Omgevingsvisie.

1.10.1.02 Gemeente Aa en Hunze 25 jaar

Omschrijving

Bij de gemeentelijke herindeling op 1 januari 1998 zijn de voormalige gemeenten Rolde, Gasselte, Gieten en Anloo samengevoegd en is de gemeente Aa en Hunze ontstaan. Dat betekent dan onze gemeente volgend jaar 25 jaar bestaat!

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Dit jubileumjaar willen vieren en dat doen we door op een bijzondere manier de verbinding met de samenleving van Aa en Hunze te zoeken. Samen met alle dorpen en kernen willen we bouwen aan een kunstwerk. In dit kunstwerk blikken we terug op de afgelopen 25 jaar, kijken we vooruit naar de komende 25 jaar. Samen met inwoners gaan we op zoek naar wat Aa en Hunze nou zo bijzonder maakt. Het idee is dat dit kunstwerk wordt gevuld met hun input. Iedereen kan er dus aan bijdragen.

Ook willen we betekenisvolle sociale bewonersinitiatieven tot hun recht laten komen, nu én straks. We stimuleren hiermee de saamhorigheid in de dorpen.

1.10.1.03 Verantwoordelijkheid nemen in de opvang van vluchtelingen.

Omschrijving

De oorlog in Oekraïne en de hoge druk op het aanmeldcentrum in Ter Apel: deze twee items domineerden het nieuws in 2022. Het had ook direct gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. De verwachting is dat ze dat ook in 2023 zullen hebben.

De Russische inval in Oekraïne veroorzaakte de grootste vluchtelingen crisis in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog, met meer dan 9,5 miljoen Oekraïners die het land ontvluchtten en een derde van de bevolking ontheemd. Ook in Nederland kwamen veel Oekraïners aan. Als raad en college hebben we uitgesproken dat we het belangrijk vinden dat we onze verantwoordelijkheid nemen en deze mensen op een humane wijze kunnen opvangen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Voor het opvangen van Oekraïense vluchtelingen maakt de gemeente tijdelijk gebruik van de gebouwen van Yorneo in Papenvoort. Deze gebouwen zijn gehuurd voor een periode van een jaar, met een optie voor een tweede jaar mits een nieuwe koper instemt. We hebben vanaf het begin gekozen voor langdurige opvang en niet voor noodopvang. Met betrekking tot de oorlog wordt verwacht dat deze nog langer voort zal duren en we gebruik gaan maken van de mogelijkheid om de huur met een jaar te verlengen. We verwachten daarom de kosten voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen in 2023 zullen doorlopen.

We nemen ook onze verantwoordelijkheid in het verlichten van de druk op de opvanglocatie in Ter Apel. Deze asielzoekers zijn tijdelijk opgevangen in onze gemeente. Dit loopt naar verwachting snel af, maar we reserveren wel budget voor de afronding ervan in 2023. Bovendien zijn beide 'sporen' (opvang Oekraïners en opvang asielzoekers) in 2022 samengevoegd en vallen onder één projectgroep. Deze loopt in 2023 nog wel door. Hier is capaciteit voor vrijgemaakt.

Om te voorzien in de basisbehoeften van de vluchtelingen maken we verschillende kosten. Denk hierbij aan de huur van de gebouwen, kosten voor energieverbruik, beveiliging, maar ook het uitbetalen van het leefgeld. De kosten van de opvang van Oekraïners worden gedekt door het Rijk en de kosten van de opvang van asielzoekers worden door het COA gedekt.

1.10.1.04 Vergroten betrokkenheid van inwoners bij het gemeentelijke beleid door de raad.

Omschrijving

De raad vindt het belangrijk dat inwoners zo vroeg mogelijk betrokken worden bij processen die te maken hebben met hun eigen woon- of leefomgeving. De raad geeft hier op verschillende manieren invulling aan, bijvoorbeeld door regelmatig werkconferenties te organiseren waarbij de raad, aan de hand van een concreet en actueel onderwerp, in gesprek gaat met inwoners en organisaties en door vaker Informerende Bijeenkomsten op locatie te houden.

Aan de hand van de Lange Termijn Agenda kan de raad al in een vroeg stadium van beleidsvoorstellen wijzen op het belang van inwonersparticipatie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Ook het komende jaar vergroot de raad de betrokkenheid van inwoners door werkconferenties te organiseren en te vergaderen op locatie. Daarnaast zet de raad in op de participatie van kinderen en jongeren.

In 2023 organiseert de raad weer het spel 'Democracy' voor kinderen in de hoogste groepen van de basisschool. Met behulp van dit laagdrempelige en educatieve spel maken deze leerlingen kennis met democratische besluitvorming.

Op initiatief van de raad is de Jongerenraad Aa en Hunze ingesteld. De jongerenraad bevordert dat jongeren uit Aa en Hunze participeren in de maatschappij en behartigt de belangen van alle jongeren in de gemeente. Dat doen deze jongeren door gevraagd en ongevraagd advies te geven aan de gemeenteraad. Ook medewerkers van de gemeente Aa en Hunze kunnen een beroep doen op de jongerenraad om hen van advies te voorzien bij lopende zaken en dossiers.

De jongerenraad wordt begeleid door de griffie. Dit zal extra capaciteit van de griffie vergen. Bij de instelling van de Jongerenraad is aangegeven dat deze kosten in beeld worden gebracht en de raad hiervoor een separaat voorstel zal ontvangen.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.2 Een transparante overheid die laat zien wat ze doet en hoe ze werkt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.2.01 Uitvoering geven aan de Wet Open Overheid (WOO), de wet elektronische publicaties en de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.

Omschrijving

De Wet Open Overheid (WOO) is op 1 mei 2022 gedeeltelijk in werking getreden. De Woo regelt het recht op informatie over alles wat de overheid doet. Het is de opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo stimuleert actieve openbaarmaking van overheidsinformatie.

De wet verplicht de gemeente om zoveel mogelijk informatie openbaar te maken. Met name voor belangrijke thema's is het belangrijk dat overheidsorganisaties ruimhartig informatie en kennis delen. Dat maakt beter inzichtelijk hoe beleid tot stand is gekomen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De gemeente gaat de komende jaren stapsgewijs haar informatie publiceren via het zogenaamde Platform Open Overheids Informatie (PLOOI).

Het is noodzakelijk dat iedereen in de organisatie op de hoogte is van de bedoeling van de wet. Daarnaast moet de informatiehuishouding van de gemeente op de wet worden aangepast. De invoering van de Woo maakt om deze reden dan ook een belangrijk onderdeel uit van het nieuwe strategische informatiebeleidsplan (sIBP) voor de komende jaren.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.10.3 De samenwerking met partners draagt bij aan het realiseren van onze gemeentelijke doelen op regionaal, provinciaal en landelijk niveau.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.10.3.01 Het actief volgen van het proces rondom mijnbouwactiviteiten.

Omschrijving

In Aa en Hunze ondervinden inwoners schade en negatieve gevolgen als gevolg van gaswinning en zoutwinning. We volgen vanuit het perspectief van onze inwoners de ontwikkelingen ten aanzien van deze activiteiten en de afhandeling van schademeldingen kritisch. We maken daarbij gebruik van het adviesrecht en van de mogelijkheid een zienswijze of beroep in te dienen. Samen met de regio zetten we ons in en blijven bij de staatssecretaris Mijnbouw aandringen op een ruimhartige, onafhankelijke en rechtvaardige afhandeling van schade als gevolg mijnbouwactiviteiten voor onze inwoners ongeacht de aard en locatie van de mijnbouwactiviteiten.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Ook in 2023 blijven we ons inzetten voor een rechtvaardige, onafhankelijke en ruimhartige afhandeling van schade voor onze inwoners ongeacht de aard en de locatie van de mijnbouwactiviteiten. Ook blijven we bij de staatssecretaris Mijnbouw aandringen op één loket mijnbouwschade, zodat inwoners worden ontzorgd.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.1 In 2026 behalen we in 80% van de gevallen onze servicenormen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.1.01 Actief monitoren prestatiedoelen met betrekking tot dienstverlening.

Omschrijving

In de nieuw geformuleerde dienstverleningsvisie hebben we omschreven wat onze optimale dienstverlening is: persoonlijke, toegankelijke en duidelijke dienstverlening die in lijn is met wat de klant verwacht en/of nodig heeft en tegelijkertijd betaalbaar en uitvoerbaar blijft voor de organisatie. Daarbij is het logisch dat kwetsbare groepen meer aandacht en ondersteuning krijgen wanneer ze dat nodig hebben, terwijl de algemene tendens is dat de overheid meer aan maatschappij en markt overlaat. Door middel van concrete acties vanuit de teams zal de dienstverlening voor de inwoners zichtbaar verbeteren. We gaan bewust sturen op en rapporteren over onze dienstverlening.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Een van de onderdelen van het meerjarig ontwikkelprogramma is het vertalen van de dienstverleningsvisie naar de belangrijkste basis servicenormen voor het servicecentrum en de vakafdelingen. Deze werken we uit naar de belangrijkste producten en diensten, bijvoorbeeld een servicenorm die bepaalt hoe lang het duurt voordat er een afspraak kan plaatsvinden.

Ook onze partners waar we taken aan hebben uitbesteed, vragen we om zich te verbinden aan onze dienstverleningsvisie en de bijbehorende kwaliteits- en servicenormen. We evalueren regelmatig met onze partners over de kwaliteit van hun dienstverlening aan onze klanten. Door een goede regievoering hebben we in beeld of onze partners hier aan voldoen en kunnen we zo nodig gericht bijsturen.

1.20.1.02 Actuele en toegankelijke website realiseren.

Omschrijving

Een actuele, toegankelijke website is een belangrijk onderdeel van een hoogwaardige dienstverlening. We streven er naar om de website steeds beter aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van onze klanten. Voor mensen met een beperking zit daar een extra belang bij: voor hen moet ook alle digitale informatie bereikbaar zijn. In 2022 is begonnen aan het verbeteren van de toegankelijkheid van de website. Zo is er gewerkt aan contrastknoppen, vergroten van teksten en is een Readspeaker in gebruik genomen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De huidige website van de gemeente omvat ongeveer 1000 pagina's welke zijn geschreven op C1 taalniveau. Daarnaast staan er ongeveer 600 niet-toegankelijke pdf-documenten online én bestaat de database uit meer dan 10.000 pagina's. Op deze vlakken is onze website niet toegankelijk voor al onze inwoners en werkt het onze dienstverlening tegen.

Het is noodzakelijk om te onderzoeken wat onze inwoners van de website verwachten, welke diensten ze online willen doen en hoe we hen online daarin kunnen faciliteren. Daarom starten we begin 2023 een onderzoek naar de behoeftes van onze inwoners.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.20.2 Onze inwoners ervaren onze dienstverlening als persoonlijk, toegankelijk en duidelijk.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.20.2.01 Uitvoering geven aan de dienstverleningsvisie.

Omschrijving

Om de dienstverlening van de gemeente naar een hoger niveau te tillen is met behulp van een extern bureau een nieuwe dienstverleningsvisie geformuleerd. Deze dienstverleningsvisie dient als uitnodigende richtlijn voor iedereen die werkt aan dienstverlening vanuit de gemeente Aa en Hunze. Inwoners en ondernemers moeten zich erin kunnen herkennen en uit kunnen afleiden wat ze van de gemeente mogen verwachten en op welke manier.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Vanuit de nieuw geformuleerde dienstverleningsvisie is een ontwikkelperspectief ontwikkeld. Met dit ontwikkelperspectief wordt een meerjarig ontwikkelprogramma ingezet onder leiding van een programmamanager dienstverlening. Door middel van concrete acties zullen de teams de dienstverlening voor de inwoners zichtbaar verbeteren. Om een duidelijk gezicht en aanspreekpunt voor onze inwoners en ondernemers te creëren zullen we een servicecentrum oprichten dat op termijn een groot deel van de vragen zal beantwoorden. Voor een optimale dienstverlening is het verkrijgen van feedback van onze inwoners en ondernemers cruciaal. In 2023 nodigen wij een geselecteerde groep mensen uit om ons feedback te geven om onze dienstverlening hiermee te blijvend verbeteren.

Wat willen we bereiken (doelen)

1.30.1 De gemeente Aa en Hunze staat in 2026 in de top 20 van de ranglijst van veilige gemeenten.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

1.30.1.01 In de aanpak van ondermijning ligt de focus op zorgfraude, drugs, veilig buitengebied en mensenhandel.

Omschrijving

De laatste jaren maakt de georganiseerde criminaliteit (de onderwereld) in toenemende mate gebruik van diensten uit de 'bovenwereld'. Deze verwevenheid van boven- en onderwereld ondermijnt onze samenleving en rechtsstaat. Dit vraagt om een actieve aanpak van ondermijning door de gemeente. Dat doen we op verschillende manieren. Voorbeelden hiervan het toepassen van bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB) toetsing, het sluiten van een pand wanneer een hennepkwekerijen en/of andere verdovende middelen wordt aangetroffen (de Wet Damocles) en het delen van signalen van inwoners, medewerkers of overige instanties over mogelijke ondermijning met het RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum).

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We passen de Wet Bevordering Integriteitsbevordering Openbaar Bestuur (Wet Bibob) op zo veel mogelijk gebieden toe onder andere dankzij de inzet van twee Bibob-coördinatoren.

Door aan te haken bij het proces van Meld Misdaad Anoniem (M.M.A.) raken we als gemeente steeds meer betrokken bij het melden van signalen. Zo wordt de gemeente geïnformeerd over elke melding en bevorderen we het doen van meldingen door er vaker over te communiceren .

Uitgangspunt bij Veilig Buitengebied is een gezamenlijke aanpak van problemen. Die gezamenlijke aanpak bestaat uit het in beeld hebben van welke partijen betrokken zijn, het in kaart brengen van de problemen, het zoeken naar oplossingen en vervolgens maatregelen die bijdragen aan de oplossingen, nemen.

Door (interne) voorlichting te geven over het signaleren van mogelijke mensenhandel willen we het opmerken van dergelijke signalen bevorderen. Wanneer wij mogelijke mensenhandel signaleren, worden deze acuut doorgezet naar de ketenregisseur mensenhandel.

[1.30.1.02 Handhaving permanente bewoning op recreatieverblijven op vakantieparken.](#)

Omschrijving

De gemeente Aa en Hunze is een recreatiegemeente. We voeren daarom een actief handhavingsbeleid om ongewenste permanente bewoning tegen te gaan.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In aansluiting op de Uitvoeringsagenda Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze 2021-2022 (activiteit in pijler 3) leggen we ook in 2023 het accent op de handhaving op de permanente bewoning op recreatieparken. Daarbij ligt de focus met name op de sociale problematiek (en daarbij in het bijzonder de omstandigheden van kinderen die met ouder(s)/verzorger(s) onrechtmatig wonen op vakantieparken) en de brandveiligheid op deze parken.

[1.30.1.03 Ontwikkelen beleid dat bijdraagt aan een veilig Aa en Hunze.](#)

Omschrijving

De gemeente Aa en Hunze scoort hoog in de ranglijst van veilige gemeenten en dat willen we graag zo houden. Actueel beleid op de verschillende gebieden van veiligheid draagt daar aan bij. Door aanpassingen in wet- en regelgeving moeten beleidsnota's soms worden geactualiseerd of moet er nieuw beleid geschreven worden.

Het opstellen en bijstellen van beleid werkt allereerst vooral preventief ter voorkoming van onveiligheid. Mochten er toch vormen van onveiligheid optreden (bijvoorbeeld door gevaarlijke honden) dan is er actueel beleid beschikbaar.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 actualiseren we het beleid ten aanzien van het omgaan met gevaarlijke honden, wordt de APV aangepast aan actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en worden de mogelijkheden van de Wet Bibob (Bevordering Integriteitsbevordering Openbaar Bestuur) toegepast. De tweede tranche van deze wet zal naar verwachting eind 2022 inwerking treden. Deze tranche omvat een uitbreiding van de mogelijkheden. Een voorbeeld hiervan is de mogelijkheid om een Bibobtoets te doen bij onroerend goed transactie waar de gemeente zelf bij betrokken is. Tot slot stellen we beleid ten aanzien van mensenhandel op.

[1.30.1.04 Doorontwikkeling Aanpak Voorkomen Escalatie \(AVE\) model.](#)

Omschrijving

We werken nu met het AVE model (Aanpak Voorkoming Escalatie) bij huishoudens met oplopende / complexe problematiek. Doel is om te voorkomen dat probleemsituaties (verder) uit de hand lopen. Dit model is in nauwe samenwerking met betrokken netwerkpartners voorbereid en ingevuld. Het AVE model is een instrument waarmee we het volgende willen bereiken:

- Helderheid in aanpak / structuur die gedragen wordt door alle betrokken netwerkpartners (uniforme aanpak)
- Afspraken maken over (casus en proces) regie en verantwoordelijkheden
- Duidelijkheid bij de momenten van op – en afschaling door middel van de verschillende fases in het model
- Aansluiten bij de lokale inrichting van Aa en Hunze
- Helderheid verkrijgen over begrippen en taal
- Checken of het sociaal domein een sluitende keten is in de gemeente

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Daar waar we in 2022 vooral ervaring hebben opgedaan met het AVE-model zetten we in 2023 in op de doorontwikkeling van dit model. We delen ervaringen met de samenwerkingspartners en passen het model, indien nodig, aan. We bereiden het aantal samenwerkingspartners (verder) uit met Verslavingszorg Noord Nederland (VNN), Veilig Thuis Drenthe (VTD) en de GGZ.

Daarnaast ondersteunen en adviseren we andere Drentse gemeenten om het AVE-model te introduceren, zodat Drenthe breed een eenduidige aanpak wordt gehanteerd.

Ook proberen wij twee keer per jaar een bijeenkomst te organiseren. Dat doen we dit jaar samen met Attenta en Stichting Impuls. Deze bijeenkomsten zijn bedoeld om deze manier van werken structureel onder de aandacht brengen en te houden, en casussen te delen en te evalueren. Op deze manier kunnen we met elkaar leren vanuit de praktijk.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Vereniging Drentse Gemeenten (VDG)
- Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (GR EDR)
- Veiligheidsregio Drenthe Assen (VRD)
- Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2023 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2023. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2023.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	R2021	Begroot 2022 incl. wijz	B2023
Lasten			
0.1 Bestuur	1.893	1.656	1.373
0.2 Burgerzaken	809	769	712
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.672	1.706	1.740
1.2 Openbare orde en veiligheid	423	327	410
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	371	17	17
Totaal Lasten	5.168	4.475	4.252
Baten			
0.1 Bestuur	183		
0.2 Burgerzaken	362	325	325
1.1 Crisisbeheersing en brandweer		5	5
1.2 Openbare orde en veiligheid	91	8	8
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	50		
Totaal Baten	686	338	338
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	881	29	18
Totaal Onttrekkingen	881	29	18
Storingen			
0.10 Mutaties reserves	273		
Totaal Storingen	273	-	-
Gerealiseerd resultaat	-3.874	-4.108	-3.896

Pijler 2 Samen Leven

Korte omschrijving

Deze pijler gaat over hoe onze inwoners zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deelnemen aan de samenleving. Zoals verwoord in onze visie op het sociaal domein “Samen maak je de route” zijn onze inwoners in eerste instantie zelf verantwoordelijk. Als dit niet lukt zorgen wij voor ondersteuning, zoals hulp bij opvoeding van kinderen en jeugd, het vinden van werk, verstrekken van inkomensondersteuning en schuldhulpverlening, vrijwilligerswerk en preventie in gezondheid zoals Jongeren op gezond gewicht.

Onze strategie is vooral te investeren in de samenredzaamheid van inwoners en lichte ondersteuning te bieden daar waar nodig. We kiezen voor deze strategie om duurdere vormen van zorg te beperken.

Effect in de samenleving

2.10 Inwoners nemen zo lang mogelijk op eigen kracht en naar tevredenheid deel aan de samenleving.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.1 Alle inwoners kunnen zo lang mogelijk zelfstandig wonen.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.1.01 Ondersteuning van mantelzorgers

Omschrijving

Binnen onze gemeente zijn er veel mensen die mantelzorg verlenen. Om te voorkomen dat mantelzorg te zwaar wordt, zorgen wij ervoor dat er voldoende ondersteuning mogelijk is. Door bijvoorbeeld voorlichting te geven en themabijeenkomsten te organiseren. We willen de bekendheid van alle mogelijkheden bij inwoners en werkgevers vergroten.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Het Centraal Punt Mantelzorg van Impuls Aa en Hunze biedt ondersteuning en advies aan alle mantelzorgers en wil zoveel mogelijk mantelzorgers bereiken. Door de organisatie van themabijeenkomsten, scholing en training en het regelen van de jaarlijkse mantelzorgwaardering. Specifieke aandacht is er voor jonge mantelzorgers.

Daarnaast gaan wij activiteiten uitvoeren in het kader van Mantelzorgvriendelijke Organisatie, zowel binnen onze eigen organisatie, als in het stimuleren van werkgevers in onze gemeente om hiermee aan de slag te gaan. Ten aanzien van logeerszorg stimuleren wij maatwerk en passende oplossingen voor mantelzorgers.

2.10.1.02 Uitrol laagdrempelige ondersteuning dorpen.

Omschrijving

Wijk- en jeugdteams, dorpencoördinatoren en inwonersinitiatieven spelen een belangrijke rol bij het vroegtijdig oppakken en signaleren van problemen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

In Gasselternijveen en Grolloo faciliteren wij de informele zorg door middel van de inzet van een beroepskracht (voor de huiskamer+ in Gasselternijveen en de dorpscoördinator in Grolloo). Dit zijn succesvolle manieren om ondersteuning laagdrempelig en met inzet van vrijwilligers te organiseren en de Wmo kosten te drukken. De komende jaren willen we dergelijke concepten, samen met inwoners ook in andere dorpen realiseren. De inzet is dat we als gemeente initiatieven stimuleren en de organisatie tot stand brengen, met de intentie dat de dorpen het op termijn zelf oppakken.

2.10.1.03 Sociale kaart 3.0 ontwikkelen

Omschrijving

Om de zelfredzaamheid van inwoners te behouden of te vergroten, is het van belang dat inwoners weten bij welke organisaties zij terecht kunnen voor ondersteuning en welke sociale voorzieningen er zijn. Deze staan vermeld in de sociale kaart. Dit is nu nog een statisch document.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 onderzoeken we hoe we de sociale kaart toegankelijker kunnen maken voor onze inwoners en de sociale kaart op een praktische wijze actueel houden. Dit doen we in samenwerking met Attenta, Impuls en studenten van Health Hub.

2.10.1.04 Voorbereiden op de oude dag

Omschrijving

De vergrijzing onder onze inwoners neemt de komende jaren toe. De vraag naar ondersteuning, hulpmiddelen of woningaanpassingen stijgt. In het kader van de zelfredzaamheid kunnen inwoners zich ook voorbereiden op het ouder worden.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We stellen samen met betrokken partners een plan op hoe we inwoners beter kunnen voorbereiden op thema's als langer zelfstandig wonen en gezond ouder worden.

2.10.1.05 Uitvoering wetswijzigingen Wmo

Omschrijving

In het Regeerakkoord heeft het Rijk aanpassingen in de Wmo aangekondigd ten aanzien van het abonnementstarief. Door de aanzuigende werking van het abonnementstarief is het aantal aanvragen Hulp bij het Huishouden enorm gestegen de afgelopen jaren.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Afhankelijk van het tijdstip van de wetswijziging, voeren wij in 2023 de veranderingen door rond de eigen bijdrage die inwoners moeten betalen voor een Wmo voorziening.

2.10.1.06 Decentralisatie beschermd wonen

Omschrijving

De decentralisatie van Beschermd Wonen is in 2022 uitgesteld van 1 januari 2023 naar 1 januari 2024. Beschermd Wonen valt nu nog onder de verantwoordelijkheid van centrumgemeente Assen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Binnen de centrumregio Assen, een samenwerking tussen negen gemeenten in Noord -Midden en Zuidwest Drenthe, worden de voorbereidingen getroffen om de decentralisatie gefaseerd in te kunnen voeren vanaf 1 januari 2024.

2.10.1.07 Coalitie Eén tegen eenzaamheid

Omschrijving

Het gezondheidsbeleid Samen gezond in Aa en Hunze (2022-2025) is juni 2022 in de Raad vastgesteld. Daarbij is besloten aan te sluiten bij de landelijke coalitie ' Een tegen Eenzaamheid'.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Gezamenlijke ontmoeting en activiteiten aanbieden, blijven we doen om meedoen mogelijk te maken. Dit doen we in samenwerking met welzijn-, sport- en zorgorganisaties. Er is specifieke

aandacht voor:

- jongeren en gevoelens van eenzaamheid
- het bezoeken van mensen die vrijwel niet de deur uit komen
- het actief inzetten op contacten in tijden van pandemie maatregelen.

2.10.1.08 Woonzorgtafel

Omschrijving

De groep inwoners met een hulpvraag zal steeds groter worden. Het is een gevolg van het stimuleren van langer zelfstandig thuis wonen en de stijging van het aantal ouderen. We zetten daarom in op een nauwe samenwerking en structurele kennisuitwisseling tussen wonen, welzijn en zorgorganisaties.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We starten een woonzorgtafel, een platform waar gemeente, zorg- en welzijnsorganisaties, cliëntbelangenorganisaties en woningcorporaties aan deelnemen. Het doel is knelpunten tijdig te signaleren en flexibel in te spelen op ontwikkelingen op het terrein van wonen, zorg en welzijn.

2.10.1.09 Vrijwilligerswaardering.

Omschrijving

Vrijwilligers doen belangrijk werk en zijn onbetaalbaar. Elk jaar willen wij onze waardering uitspreken.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 geven wij opnieuw een blijk van waardering aan alle vrijwilligers.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.2 Elk kind groeit gezond en veilig op en kan zich optimaal ontwikkelen tot zelfstandige volwassene.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.2.01 Hervormingsagenda Jeugd uitvoeren

Omschrijving

De Hervormingsagenda Jeugd omvat bestuurlijke afspraken tussen Rijk en Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en moet zorgen voor verbetering van de hulpverlening en een financieel houdbaar jeugdstelsel. Randvoorwaarde is een structurele financiering door het Rijk, monitoring van de effecten en op termijn afbouw van de financiën.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Er bestaat nog veel onduidelijkheid over de uitvoering van de Hervormingsagenda. De aanpak moet onder andere bijdragen aan betere toegankelijkheid voor de meest kwetsbaren met het kind en gezin als uitgangspunt. Meer inzet op preventie en vroegsignalering door een stevige toegang. Meer duidelijkheid over wat onder jeugdhulp valt en jeugdhulp die dichtbij inzetbaar is. Het streven is een betere verbinding tussen jeugdhulp en volwassenenzorg en het voorkomen van uithuisplaatsingen. Hiervoor moet de Jeugdzorg+ transformeren naar kleinschalige hoog specialistische woonvoorzieningen.

Om dit vorm te geven wil het Rijk inzetten op robuuste en stabiele regio's, aanbestedingen aan banden leggen en sturen op reële tarieven en het maximeren van winst.

De wijzigingen die voortvloeien uit de Hervormingsagenda Jeugd zullen wij samen met onze partners uitvoeren.

[2.10.2.02 Het bevorderen van een goede gezondheid van kinderen](#)

Omschrijving

We vinden het belangrijk dat alle kinderen zo gezond mogelijk opgroeien. In het gezondheidsbeleid Samen gezond in Aa en Hunze (2022-2025) is een aantal speerpunten benoemd, zoals Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), een rookvrije generatie en mentale weerbaarheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 wordt met organisaties als JOGG, sport, onderwijs en welzijn samengewerkt aan duidelijk zichtbare plekken in de gemeente die Rookvrij zijn. Eind 2023 zijn deze plekken er bij sportaccommodaties, scholen, gemeentehuis, bibliotheek en andere openbare gebouwen. En er wordt een bijbehorende campagne ingezet, ook in samenwerking met organisaties, om het roken te ontmoedigen.

[2.10.2.03 Preventieve aanpak en normaliseren, samen met ouders, kinderopvang en onderwijs.](#)

Omschrijving

Op aangeven van Stichting Primah in het gesprek tussen college en Raad van toezicht, is een proces gestart tussen Primah, CKC Drenthe, Attenta, Impuls en de gemeente om een gezamenlijke visie op jongeren in Aa en Hunze te ontwikkelen. In deze visie wordt gekeken hoe we onder andere onze gezamenlijke en individuele rol ontwikkelen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 worden de gesprekken uitgebreid naar andere partners, als kinderopvang en jeugdgezondheidszorg, om zo samen te komen tot een gedragen aanpak waarin rollen en verantwoordelijkheden benoemd zullen zijn.

[2.10.2.04 Elk kind kan voldoende sporten en bewegen.](#)

Omschrijving

We vinden het belangrijk dat elk kind voldoende kan sporten en bewegen. We richten ons daarbij vooral op kinderen voor wie sporten niet vanzelfsprekend is.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

- De sportcombi's organiseren gratis sport, - en beweegactiviteiten bij speeltuinen en in sportzalen voor de jeugd van 4 t/m 12 jaar in verschillende dorpen.
- In de zomervakantie worden er in samenwerking met Impuls welzijn, sport – en beweegactiviteiten georganiseerd voor alle kinderen en dan vooral voor kinderen die niet op vakantie gaan/kunnen.
- We brengen het Jeugdfonds sport bij verenigingen en organisaties onder de aandacht.

[2.10.2.05 Een sluitende aanpak zorg, onderwijs en arbeidsmarkt realiseren.](#)

Omschrijving

In de kadernota Werk Inkomen Meedoen is de toeleiding van jongeren naar werk een van de prioriteiten. We willen het aantal vroegtijdige schoolverlaters terugdringen en jongeren in kwetsbare positie al vanuit het onderwijs begeleiden. Het doel is dat elke jongere een passende werkplek heeft.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

- De landelijke Regionale Meld en Coördinatie punten (RMC) aanpak volgt jongeren tot een leeftijd van 23 jaar. We voelen ook een brede verantwoordelijkheid voor de groep jongeren van 23 t/m 27 jaar die geen startkwalificatie, schoolinschrijving, voldoende werk/inkomsten en/of uitkering hebben en dus waarschijnlijk niet werken of scholing volgen. We maken hiervoor gebruik van de functionaliteit 'jongeren in beeld' binnen de Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI).
- Jongeren die op het punt staan het praktijkonderwijs of speciaal onderwijs te verlaten willen we een passende werkplek bieden. Onderwijs, zorg en werkgevers, werken nauw samen om deze jongeren goed voor te bereiden. Hierop wordt gedurende de schoolse periode samen met de jongere al naar een passende werkplek gezocht.
- Ook sporen we problematiek van mbo-studenten vroegtijdig op en gaan hier samen met de student aan de slag. Dit doen we met de aanpak 'School als Wijk'. In de kern zorgt 'School als Wijk' voor een goede zorgstructuur binnen de school.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.3 Elke inwoner is zoveel mogelijk financieel redzaam.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.3.01 Opstellen nota armoedebeleid 2023 e.v.

Omschrijving

In 2020 is het huidige armoede en schuldhulpbeleid vastgesteld. Samen met de partners van het armoedepact werken we aan de verschillende thema's.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 ev

Op 1 januari 2024 loopt ons huidige armoede en schulden beleid af. Een nieuw uit te voeren armoedemonitor geeft een helder beeld waar de gemeente nu staat ten opzichte van de armoedemonitor in 2017. Met partners uit het armoedepact, inwoners en andere belanghebbenden zullen verdiepende gesprekken gevoerd worden en aanbevelingen voor het herijken van het huidige beleid opgesteld worden.

2.10.3.02 Uitvoering schuldhulpverlening.

Omschrijving

Het stoppen van de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB) per 1 januari 2024, biedt kansen voor herijking van ons huidige schuldhulplandschap. Door efficiënter samen te werken, kan de nadruk van schuldhulpverlening meer en meer komen te liggen op preventie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB) heeft in een voorgenomen besluit aangekondigd de activiteiten in 2023 af te gaan bouwen. Dit betekent dat wij onze wettelijke taak in schuldhulpverlening op een andere manier vorm moeten geven met ingang van 2024. In het najaar 2022 starten we het proces om tot nieuwe schuldhulpverlening vanaf 2024 te komen. De uitkomst is nog niet te voorspellen. Ook de kosten die hiermee gepaard gaan zijn voor nu lastig te voorspellen.

2.10.3.03 Inwoners met een smalle beurs kunnen deelnemen aan sport- en culturele activiteiten.

Omschrijving

Wij vinden het belangrijk dat iedereen kan meedoen aan kunst en cultuur beoefening en -uitingen in de vrije tijd, zoals verwoord in de cultuurnota 2022-2025 'Cultuur verbindt'.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In de cultuurnota en de gezondheidsnota hebben we opgenomen dat we de mogelijkheden gaan onderzoeken om aan te sluiten bij het Volwassenenfonds voor cultuur en sport.

Wat willen we bereiken (doelen)

2.10.4 Alle inwoners kunnen zo zelfstandig mogelijk meedoen aan de samenleving.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

2.10.4.01 Samenwerking versterken WPDA en lokale ondernemers.

Omschrijving

We zetten in op het versterken van de samenwerking tussen de WPDA en de lokale ondernemers. Dit gaat ook over de rol van het werkgeversservicepunt van de arbeidsmarktregio "Werk in Zicht". We willen zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leiden naar werk. Dit vergt van werkgevers extra inzet. Om hen hierin tegemoet te komen, investeren wij in samenwerking en bieden wij ondernemers in onze gemeente diverse instrumenten, zoals o.a. jobcoaching, werkplekaanpassing en loonkostensubsidie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De ondernemers in Aa en Hunze gaan we informeren over de mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. We willen o.a. aansluiten bij bijeenkomsten/activiteiten van het ondernemersplatform en recreatiesector en via diverse kanalen zoals website en social media informatie verstrekken. We werken hierin samen met het werkgeversservicepunt Werk in Zicht (WIZ), de samenwerking in de arbeidsmarktregio.

[2.10.4.02 Cultuur inzetten als middel om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's.](#)

Omschrijving

In de cultuurnota 2022 - 2025 Cultuur Verbindt is een belangrijk uitgangspunt dat cultuur een middel is om aan de slag te gaan met maatschappelijke thema's, zoals bijvoorbeeld sociale samenhang, eenzaamheid en armoede.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We gaan experimenteren met culturele projecten die gericht zijn op maatschappelijke thema's en/of die als doel hebben om via deze weg nieuwe (kwetsbare) doelgroepen te bereiken.

[2.10.4.03 Toegankelijkheid](#)

Omschrijving

In juli 2016 is het VN-verdrag 'Onbeperkt Meedoen' inzake de rechten van mensen met een handicap geratificeerd door de Nederlandse regering. Het verdrag moet zorgen voor een betere positie van mensen met een beperking in de samenleving. Gemeenten hebben hierin een belangrijke verantwoordelijkheid. Zij hebben de opdracht gekregen om een Lokale Inclusie Agenda (LIA) te maken: een plan van aanpak over hoe zij gaan werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 gaan we aan de slag met het opstellen van de lokale inclusie agenda 2023. De Werkgroep Toegankelijkheid, bestaande uit inwoners met ervaring op het gebied van beperkingen, doet hier aan mee en adviseert hierover.

[2.10.4.04 Uitvoering Wet Inburgering 2021.](#)

Omschrijving

Met de nieuwe wet inburgering 2021 (Wi2021) zijn gemeenten (weer) verantwoordelijk voor de uitvoering. De Wet Inburgering heeft als doel dat alle inwoners met een inburgeringsplicht snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

We voeren de Wet Inburgering 2021 uit en nemen de aanbevelingen uit de pilot hierin mee. Zo zetten we de functie van regievoerder voort en gebruiken we ervaringsdeskundigen en tolken om statushouders zo snel mogelijk mee te laten doen.

We geven de drie leerroutes (richting onderwijs, werk of sociale activering) verder vorm en ronden de aanbesteding voor de onderwijsroute af. Het financieel ontzorgen en zelfredzaam maken blijft maatwerk. Extra aandacht zal er zijn voor vrouwen in de toeleiding richting arbeidsmarkt.

[2.10.4.05 Bevorderen van een goede gezondheid van volwassenen](#)

Omschrijving

Sporten en bewegen is belangrijk. Niet alleen om lichamelijk gezond te blijven, maar ook als middel om elkaar te ontmoeten en voor een algeheel welbevinden.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

- De ondersteuning van sportverenigingen in de vorm van subsidies voor het organiseren van toernooien/activiteiten, het bevorderen van samenwerking met andere sportverenigingen/organisaties, scholing en advisering en het stimuleren van een positief sportklimaat.
- De Nationale Diabetes Challenge (NDC) is een beweegprogramma van de Bas van de Goor Foundation. Deelnemers wandelen ongeveer 20 weken lang één keer per week in eigen buurt. Zij worden hierbij begeleid door een professional uit de zorg, sport en/of welzijn. In Annen is al een groep actief in samenwerking met de huisartsenpraktijk, Impuls en een fysiotherapie praktijk. In 2023 willen we ook in een ander dorp een nieuwe groep starten in samenwerking met verschillende organisaties.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentse Aa (WPDA)
- Gemeenschappelijke regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Publiek Vervoer Groningen –Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2023 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2023. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2023.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	R2021	Begroot 2022 incl. wijz	B2023
Lasten			
4.1 Openbaar basisonderwijs	41	54	42
4.2 Onderwijshuisvesting	52	66	82
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	991	1.328	1.224
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	284	311	295
5.6 Media	686	614	514
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	2.203	7.631	1.708
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorziening	3.710	4.129	3.889
6.3 Inkomensregelingen	7.805	8.850	8.328
6.4 WSW en beschut werk	97	76	77
6.5 Arbeidsparticipatie	264	331	318
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.353	1.186	1.194
6.71 Maatwerkdienst- verlening 18+	-	14	-
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	1.586	1.158	1.401
6.71b Begeleiding (WMO)	3.210	2.952	2.779
6.71c Dagbesteding (WMO)	-5	-	50
6.72a Jeugdhulp begeleiding	506	161	150
6.72b Jeugdhulp behandeling	2.714	2.694	2.694
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	818	513	513
6.73a Pleegzorg	533	206	106
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.733	550	275
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	2	44	319
6.81a Beschermd wonen (WMO)	-	-	-
6.82a Jeugdbescherming	437	1.244	44
6.82b Jeugdreclassering	36	122	122
7.1 Volksgezondheid	1.126	1.309	1.258
Totaal Lasten	30.182	35.543	27.382
Baten			
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	-3	20	20
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	179	318	204
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	32	16
5.6 Media	100	100	-
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	223	5.000	-
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorziening	139	50	-
6.3 Inkomensregelingen	6.282	5.453	5.453
6.4 WSW en beschut werk	-	-	-
6.5 Arbeidsparticipatie	10	10	10
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	205	136	136
6.71 Maatwerkdienst- verlening 18+	-	-	-
6.71a Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	-
6.71b Begeleiding (WMO)	4	-	-
6.71c Dagbesteding (WMO)	-	-	-
6.72a Jeugdhulp begeleiding	-	-	-
6.72b Jeugdhulp behandeling	48	-	-
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	7	-	-
6.73a Pleegzorg	-	-	-
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	5	-	-
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-
6.81a Beschermd wonen (WMO)	642	-	-
6.82a Jeugdbescherming	-	-	-
6.82b Jeugdreclassering	-	-	-
7.1 Volksgezondheid	7	-	-
Totaal Baten	7.848	11.119	5.839
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	1.645	677	34
Totaal Onttrekkingen	1.645	677	34

Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	1.465	19	19
Totaal Stortingen	1.465	19	19
Gerealiseerd resultaat	-22.154	-23.766	-21.528

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over zijn van een duurzame gemeente en het versterken van de economische structuur en daarmee de aantrekkelijkheid van Aa en Hunze voor inwoners en bezoekers.

Effect in de samenleving

3.10 In de gemeente Aa en Hunze is het aantrekkelijk werken, ondernemen, recreëren en verblijven.

3.20 De gemeente Aa en Hunze is een duurzame gemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.1 De lokale economie is toekomstbestendig en er is voldoende werkgelegenheid.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.1.01 Uitvoering geven aan actielijn Werken en Onderwijs uit de Economische Koersnota.

Omschrijving

Voor thema Werken en Onderwijs doelt de gemeente op een sterke en stabiele arbeidsmarkt en een excellente dienstverlening en ondersteuning voor de ondernemers. Om de arbeidsmarkt ook in de toekomst zo gezond mogelijk te houden, is het van belang dat het aanbod (de beroepsbevolking) en de vraag (vacatures) in deze markt op elkaar aansluiten. De gemeente wil zich dan ook meer inzetten op het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Om onderwijs zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij de arbeidsmarkt is het nodig inzichtelijk te maken welke arbeidsbehoefte er is. Dit doen we door in gesprek te zijn met ondernemers. We zorgen dat we als gemeente zichtbaar en aanspreekbaar zijn. Middels bedrijfsbezoeken en themabijeenkomsten brengen we ondernemers in contact met elkaar en met de toekomstige werknemer. Ook is er structureel overleg met ondernemersverenigingen. Deze worden in positie gebracht en gehouden om optimaal kennis en vaardigheden uit te wisselen. Als gemeente kijken we ook naar lokale inkoop. Wanneer dit mogelijk is binnen de wettelijke kaders, wordt ingekocht bij lokale ondernemers. Zo ondersteunen we lokale ondernemers en de werkgelegenheid.

3.10.1.02 Uitvoering geven aan actielijn Vestigingsbeleid en Infrastructuur uit de Economische Koersnota.

Omschrijving

De leefbaarheid van een kern en het omliggende landschap wordt (mede) bepaald door het vestigingsbeleid. De kern van de dorpen in de gemeente zijn samen met het landschap erg belangrijk voor de woonkwaliteit en het toerisme. Voor Aa en Hunze is het belangrijk dat het vestigingsbeleid

aansluit op de visie voor het landschap van de gemeente, dat moet blijven floreren. Uitbreiding is op veel locaties nog mogelijk, maar de voorkeur gaat wel uit naar uitbreiding binnen de bestaande ruimte.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Het glasvezelnetwerk in de kernen Rolde en Gieten zal worden afgerond. We blijven daarbij periodiek in gesprek met de providers over de mobiele bereikbaarheid in onze gemeente. In 2023 verwachten we verder te kunnen met de uitslag van het opgestarte behoefteonderzoek inzake bedrijfsverzamelgebouwen, dit past in de doorlopende zorgvuldige afweging van het ruimtelijk kader. De resultaten van de uitvraag bij ondernemers op het bedrijventerrein medio 2022 wordt uitgewerkt in een plan van aanpak. In 2023 wordt gestart met de uitvoering hiervan. De in 2022 gestarte aanleg van het wandelknooppuntennetwerk wordt in 2023 afgerond.

[3.10.1.03 Uitvoering geven aan actielijn Innovatie, Kennis en Duurzaamheid uit de Economische Koersnota.](#)

Omschrijving

De nationale en lokale economie verschuiven in een snel tempo naar een economie waar kennis meer centraal staat dan fysieke arbeid. Een van de belangrijkste oorzaken hiervoor is de automatisering en digitalisering die op steeds meer plekken worden toegepast. In goede samenwerking met het onderwijs en de ondernemers willen we de verschuiving naar een kenniseconomie in goede banen leiden. Duurzaamheid en energietransitie is een thema dat betrekking heeft op alle partijen binnen de maatschappij. Zowel de ondernemers in alle mogelijke sectoren, als de overheid, de inwoners en de maatschappelijke organisaties.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De komende periode is het de taak van de gemeente om ondernemers bewust te laten worden van het duurzaamheidsvraagstuk en te ondersteunen in de ontwikkelingen die daarvoor nodig zijn. Dit doen we samen met stakeholders, waaronder de Provincie en we sluiten hierbij aan op de Regionale Energie Strategie (RES). We zorgen dat we als gemeente zelf het goede voorbeeld geven en nemen deel aan regionale / landelijke projecten en nemen ondernemers mee in de subsidie en ondersteuningsprogramma's die er zijn. Ondernemers die al stappen hebben gemaakt geven we een podium om zo hun verhaal te kunnen delen en andere ondernemers te stimuleren.

[3.10.1.04 Uitvoering geven aan actielijn Vrijtijdseconomie uit de Economische Koersnota.](#)

Omschrijving

Aa en Hunze is een aantrekkelijke gemeente. Niet alleen voor de inwoners is het een fijne plek om te wonen en te recreëren, ook trekt het landschap en de recreatiemogelijkheden van de gemeente jaarlijks toeristen. Wanneer de sector verder zal groeien zal dit de economische basis versterken en voor meer werkgelegenheid zorgen. Daarnaast heeft een groeiende vrijetijdseconomie positieve impact op de detailhandel en de woonsector. De rol van de gemeente is om de algemene mening van

de inwoners, de ondernemers en de toeristen goed te peilen en adequaat te reageren op veranderingen. Zo blijft er balans tussen landschap en toerisme.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 zal door actieve deelname aan en samenwerking met het Programmteam Drentsche Aa, Programmteam Hunzedal, Vitale vakantieparken en UNESCO Geopark de Hondsrug, gewerkt worden aan de toeristische (door)ontwikkeling van onze gemeente. Tevens zal met de stakeholders uit de vrijetijd economie de in 2022 gestarte actualisatie van het "Beleid Verblijfsaccommodaties" worden afgerond.

In 2023 wordt het project Digitale Informatiezuilen afgerond, waarbij met name de digitale content zal worden doorontwikkeld om het toeristisch aanbod compleet en actueel te houden. De regiopromotie van Hondsrug Drenthe focust zich in 2023 op gezamenlijke promotiecampagnes i.s.m. Marketing Drenthe en Recreatieschap Drenthe.

In 2023 ligt de focus op doorontwikkeling van recreatieve fietsvoorziening en ontwikkeling van nieuwe thematische routes, voornamelijk in het veenkoloniale gebied / Hunzedal.

3.10.1.05 Voorverkenning vitalisering bedrijventerrein Gasselternijveen.

Omschrijving

Vitale bedrijventerreinen zijn terreinen waar gekeken wordt naar kansen op het gebied van economie, duurzame energie, klimaat, gezondheid, ecologie en samenwerking. Een vitaal bedrijventerrein zorgt voor een gunstig vestigingsklimaat en geeft meer ruimte voor ondernemen. Een gunstig ondernemersklimaat geeft een impuls aan bedrijvigheid en werkgelegenheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Met de voorverkenning op het bedrijventerrein Gasselternijveen, inventariseren we wat er nodig is om de bedrijfsomgeving zo gunstig mogelijk te maken voor ondernemers. Dit doen we door de inzichtelijk te maken wat de huidige stand van zaken is van het bedrijventerrein Gasselternijveen. In samenspraak met ondernemers kan vervolgens worden bekeken hoe we vorm gaan geven aan het vitale bedrijventerrein.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.10.2 De vitaliteit van de recreatieve sector versterken.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.10.2.01 Op planmatige wijze gezonde en toekomstbestendige vakantieparken stimuleren in samenhang met het provinciale beleid.

Omschrijving

In Aa en Hunze vormen vakantieparken een belangrijk deel van het recreatieve aanbod. Een gezonde, onderscheidende en toekomstbestendige sector is belangrijk voor onze lokale economie, voor de bestedingen, voor de werkgelegenheid en daarmee voor de leefbaarheid in onze dorpen en kernen. De provincie Drenthe zet zich sinds 2018 in voor een provincie brede aanpak om een kwaliteitsimpuls aan de vakantieparken te geven passend bij de kernwaarden van onze natuur en cultuur. In gezamenlijkheid kunnen we Drenthe nog beter als toeristisch product neerzetten met veel aandacht voor duurzaamheid en innovatie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Het provinciale Uitvoeringsprogramma Vitale Vakantieparken Drenthe is in 2022 verlengd tot en met eind 2024. De uitvoeringsagenda 2022 wordt aangepast voor 2023 / 2024 om verdere uitvoering te geven aan onze aanpak. De focus ligt op het vitaliseren en stimuleren van het middensegment en transformatietrajecten van geprioriteerde vakantieparken. Daarbij ook aandacht voor het verbeteren van onze informatiepositie ten aanzien van sociale problematiek en/of ondermijning op vakantieparken. Er is budget om eventueel benodigde specifieke kennis of specialistisch onderzoek in te huren. Daarnaast maken we optimaal gebruik van de ondersteuning vanuit de Taskforce Vitale Vakantieparken Drenthe. In 2023 wordt de Strategienota Toekomst Vakantieparken Aa en Hunze 2020-2024 als beleidskader herijkt en zo nodig herzien.

3.10.2.02 Meer inzetten op ontwikkeling Gasselternveld

Omschrijving

Sind eind 2020 wordt door de gemeente Aa en Hunze, provincie Drenthe en Staatsbosbeheer samengewerkt aan de gebiedsontwikkeling Gasselternveld. Uitgangspunt voor de gebiedsontwikkeling is de Ontwikkelvisie Gasselternveld 2010 als lange termijn perspectief. In het voormalige zandwinningsgebied 't Gasselternveld is een zwemstrand gerealiseerd en waterpark DX adventures gevestigd. Dit een grote toestroom van bezoekers tot gevolg. Gezien de toeristische en recreatieve functie van het Gasselternveld vraagt dit om een maatregelen en gewenste voorzieningen voor de inrichting en het beheer. De gebiedsontwikkeling draagt daarmee bij aan een veilige en comfortabele en schone openbare recreatie mogelijkheid aan inwoners uit de regio. En stimuleert daarmee de lokale en regionale economie.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 wordt de gecoördineerde samenwerking tussen gemeente, provincie Drenthe en Staatsbosbeheer voortgezet om de ambities en de doelstellingen uit de ontwikkelvisie verder te realiseren. Er wordt ingezet op een aantal nieuwe versnellingsonderdelen voor de periode 2023 tot en met 2025, passend binnen de ontwikkelvisie Gasselternveld. Deze nieuwe onderdelen zijn gericht op parkeren, recreatieve exploitatie van de de plas en het verder optimaliseren van de infrastructuur.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.1 De duurzaamheidsopgave maakt integraal onderdeel uit van het beleid, processen en organisatie.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.1.01 Opstellen visie Duurzaamheid

Omschrijving

Duurzaamheid staat de komende jaren hoog op de agenda. Op landelijk niveau zijn diverse doelen gesteld. Daarbinnen is ruimte voor de lokale vertaling, passend bij Aa en Hunze en onze inwoners. Dit vertalen we in een visie Duurzaamheid.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2022 zijn we gestart met het opstellen van een overkoepelende visie Duurzaamheid Aa en Hunze 2023-2030. In 2023 wordt de visie vastgesteld. Bij de opstelling betrekken we lokale initiatieven, inwoners, ondernemers en partners. De visie omvat de thema's energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en biodiversiteit.

3.20.1.02 Opstellen programmaplan Duurzaamheid

Omschrijving

We werken op verschillende onderdelen aan duurzaamheid: energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en klimaatadaptatie. Om te kunnen sturen op het halen van resultaten en doelen, werken we de overkoepelende duurzaamheidsvisie uit in een programmaplan.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 werken we de visie duurzaamheid uit in een programmaplan 2023-2026.

Wat willen we bereiken (doelen)

3.20.2 Inwoners en bedrijven zijn betrokken bij de realisatie van de duurzaamheidsopgave.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

3.20.2.01 Uitvoering geven aan de Transitievisie Warmte

Omschrijving

In 2022 is de Transitievisie Warmte Aa en Hunze vastgesteld door de gemeenteraad. De Transitievisie Warmte beschrijft hoe de gebouwde omgeving in Aa en Hunze aardgasvrij wordt. De looptijd is tot en met 2026. Tot 2026 ligt de nadruk op energiebesparen en verduurzamen op natuurlijke momenten. De Transitievisie omvat de hele gebouwde omgeving: wonen, bedrijventerreinen, maatschappelijk vastgoed en recreatieterreinen. Omdat elke sector eigen aandachtspunten heeft, vertalen we de Transitievisie in deelplannen en projecten. We trekken samen op met lokale energie-initiatieven, ondernemers, andere gemeenten, het Drents Energieloket, de provincie en het rijk.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 blijven we inzetten op energiebesparing en verduurzaming van de gebouwde omgeving, onder andere met de aanpak energiearmoede en inzet op een brede klantreis die het voor woningeigenaren makkelijker maakt om op natuurlijke momenten te verduurzamen. In 2023 wordt ook voor de sector maatschappelijk vastgoed een routekaart opgesteld.

3.20.2.02 Uitvoering geven aan de Regionale Energie transitie

Omschrijving

In 2021 is de Regionale Energiestrategie Drenthe 1.0 vastgesteld (RES 1.0). De RES is een vertaling van het Klimaatakkoord. Hierin zijn doelen gesteld voor het verminderen van de CO₂ uitstoot in 2030 en 2050. In de RES hebben de partijen in Drenthe afspraken gemaakt over de hoeveelheid op te wekken duurzame energie in de regio. De RES wordt gemonitord en tweejaarlijks bijgesteld. Partijen in de RES Drenthe werken nauw samen op gezamenlijke onderdelen zoals netcapaciteit, communicatie, lokaal eigendom en zon op dak. Aa en Hunze heeft al een fors aantal windmolens. De opgave tot 2030 is met name zon op dak. Op gebied van zon op land zijn de kaders vastgelegd in het Beleidskader Zonne-energie Aa en Hunze. Lokaal eigendom, draagvlak en participatie vanuit de inwoners zijn een voorwaarde, naast ruimtelijke inpasbaarheid. In het buitengebied is onder voorwaarden ruimte voor kleinschalige windmolens.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 wordt een RES 2.0 vastgesteld. Hierin staan geen nieuwe doelen, de RES 2.0 heeft een evaluerend karakter. In 2023 blijven we zon op grote daken actief stimuleren, samen met onder andere LTO, bedrijven en de provincie. Bij zon op land is onze rol faciliterend en als het gaat om lokaal eigendom stimuleren we dit.

3.20.2.03 Opstellen lokale adaptatieregistratie (LAS)

Omschrijving

Het klimaat verandert en dat is merkbaar geworden. Nederland krijgt steeds meer te maken met piekbuien, langdurige neerslag en zowel drogere als hetere zomers. Om de nadelige gevolgen van klimaatverandering te beperken zetten alle overheden zich op basis van het Klimaatakkoord in op zowel klimaatmitigatie als klimaatadaptatie.

Om Nederland klimaatrobuust en waterbestendig in te richten, is het nodig dat klimaatadaptatie op alle overheidsniveaus onderdeel wordt van beleid en uitvoering. Op nationaal en regionaal niveau zijn daarvoor met het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), het Deltaplan Zoetwater (DPZ) en de Regionale Klimaatadaptatiestrategie (RAS) inmiddels al stappen gezet.

De RAS geeft aan hoe de partners binnen de werkregio (kop van Drenthe en Groningen) samen willen werken aan een klimaatadaptieve leefomgeving. De regionale strategie geeft op hoofdlijnen de richting voor een aanpak op lokaal niveau. Hiermee is nog niet duidelijk welke concrete maatregelen dat vraagt om op lokaal niveau tot integrale oplossingen te komen. Daarvoor is een verdere uitwerking op lokaal niveau nodig in een Lokale Adaptatie Strategie (LAS).

Een Lokale (klimaat)adaptatiestrategie (LAS) is bedoeld om op lokaal niveau zicht te krijgen op de gevolgen van klimaatverandering en de daaraan verbonden risico's.

Een LAS zal zich richten op het voorkomen en beperken van wateroverlast, overstromingen, hittestress, bodemdaling en droogte in zowel de bebouwde omgeving als in het landelijk gebied. Vanuit deze klimaateffecten wordt een verbinding gelegd met tal van onderwerpen als: nieuwbouw/herstructurering woningbouw, groen-blauwe structuren, gezondheid, infrastructuur, veiligheid etc. Aan de LAS wordt een uitvoeringsagenda gekoppeld waarin maatregelen worden benoemd om de nadelige effecten te beperken en/of te voorkomen.

Het doel van de LAS is om de fysieke ruimte en de watersystemen op lokaal niveau zodanig in te richten en vorm te geven dat de nadelige effecten van klimaatverandering opgevangen kunnen worden in 2050. Daarvoor beleid te voeren en maatregelen te treffen waarmee de overlast, schade en de veiligheidsrisico's als gevolg van klimaatverandering tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau wordt beperkt.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Eind augustus heeft het college een startnotitie vastgesteld voor het opstellen van een LAS. De voorbereiding is inmiddels gestart. Naar verwachting is de LAS medio 2023 gereed. Daarna gaan we aan de slag met de realisatie van de uitvoeringsagenda.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaalijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Economie, werk en recreatie.

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2023 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2023. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2023.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	R2021	Begroot 2022 incl. wijz	B2023
Lasten			
2.3 Recreatieve Havens	-	-	-
3.1 Economische ontwikkeling	2.170	688	44
3.2 Fysieke bedrijfs- infrastructuur	80	514	831
3.3 Bedrijfsloket en - regelingen	5	5	5
3.4 Economische promotie	214	307	189
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	672	926	495
7.4 Milieubeheer	476	1.201	11
Totaal Lasten	3.617	3.641	1.575
Baten			
2.3 Recreatieve Havens	-	-	-
3.1 Economische ontwikkeling	-	-	-
3.2 Fysieke bedrijfs- infrastructuur	35	443	757
3.3 Bedrijfsloket en - regelingen	13	15	15
3.4 Economische promotie	1.722	1.912	1.912
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	13	-	-
7.4 Milieubeheer	97	228	-
Totaal Baten	1.880	2.598	2.684
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	2.378	608	-
Totaal Onttrekkingen	2.378	608	-
Storingen			
0.10 Mutaties reserves	177	-	-
Totaal Storingen	177	-	-
Gerealiseerd resultaat	464	-435	1.109

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de kwaliteit van de fysieke leefomgeving en het wonen in onze dorpen en buitengebied.

Effecten in de samenleving

4.10 De gemeente Aa en Hunze is een aantrekkelijke woongemeente.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.1 De leefbaarheid in de gemeente blijft in stand en is waar mogelijk verbeterd.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.1.01 In samenwerking met provincie komen tot een lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) t.b.v. Leader

Omschrijving

Het huidige Leaderprogramma loopt eind 2022 af. Er is een nieuwe Leaderperiode aangekondigd. In 2023 gaan we input leveren voor de inhoud van de lokale ontwikkelingsstrategie (LOS). De LOS is het beleidskader/subsidieprogramma op basis waarvan subsidie wordt verstrekt. De provincie is de trekker voor het opstellen van de LOS.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De provincie is de trekker voor het opstellen van de lokale ontwikkelingsstrategie (LOS) voor een nieuwe Leaderperiode. De gemeenten worden betrokken voor de inhoud. Een werkgroep waarin de gemeente is vertegenwoordigd gaat zich hiermee dit najaar bezighouden.

4.10.1.02 Opstellen strategische visie op de toekomst van kerkgebouwen in Aa en Hunze

Omschrijving

In 2018 zijn er landelijk afspraken gemaakt over instandhouding van religieus erfgoed. In dat kader hebben wij in 2021 subsidie ontvangen voor het opstellen van een Kerkenvisie voor alle 13 kerken in onze gemeente. Een aantal hiervan zijn niet meer in gebruik als gebedshuis. In 2022 is de voorbereiding van de Kerkenvisie gestart met de eerste fase: individuele gesprekken.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De invulling van de tweede onderzoeksfase wordt mede gebaseerd op de uitkomsten van de eerste fase. De Kerkervisie zal in het eerste kwartaal van 2023 worden afgerond, waarbij vervolgacties in beeld worden gebracht en gepland.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.2 De voorzieningen sluiten aan bij behoefte van onze inwoners.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.2.01 Het realiseren van een kwaliteitsimpuls fietspaden

Omschrijving

We onderschrijven de wil van de provincie Drenthe om fietsprovincie van Nederland te worden. Er wordt zorggedragen voor veilige, voldoende en voor iedereen toegankelijke fietspaden. In 2023 gaan we daarom aan de slag met de aanleg van verschillende fietspaden.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 geven we vervolg aan de aanleg van nieuwe fietspaden voor de tracés:

- Spijkerboor-Eexterveen
- Amen-Grolloo fase 2
- Nijlande-Ekehaar.

Daarnaast maken we een tracéstudie voor de aanleg van een fietspad langs het Oostereinde in Grolloo (Grolloo-Papenvoort)

4.10.2.02 Actief volgen van het onderzoek naar de partiele verdubbeling van de N34 met als primair onderdeel de aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten.

Omschrijving

We volgen actief de ontwikkelingen met betrekking tot het provinciale project verdubbeling N34 en aanpassing van het verkeersknooppunt Gieten. We nemen deel aan zowel de ambtelijke als de bestuurlijke begeleidingsgroep N34 die door de provincie is ingericht. We zorgen ervoor dat onze inwoners, bedrijven en belangenorganisaties ook actief worden meegenomen in het omgevingsproces.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Op 16 december 2020 hebben de Provinciale Staten van Drenthe de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de gedeeltelijke verdubbeling van de N34 (Emmen-De Punt) vastgesteld. Daarin zijn 16 alternatieven vastgesteld voor de aanpak van de N34, variërend van huidige situatie handhaven tot gehele verdubbeling van de N34, inclusief de reconstructie van het verkeersplein Gieten (fly-over, verschoven fly-over of klaverblad).

Vervolgens is in 2021 gestart met de uitvoering van de milieueffectrapportage (MER). Daarbij is ook het omgevingsproces gestart waarmee de omgeving wordt betrokken bij de uitvoering van de MER en de uitwerking van de verschillende varianten. Per traject van het tracé van de verdubbeling is in elke gemeente een focusgroep ingericht waarin verschillende belangenverenigingen zijn vertegenwoordigd. Voor Aa en Hunze is een focusgroep ingericht met daarin vertegenwoordigd de dorpen Annen, Anloo/ Eext, Gieten en Gasselte. Als gemeente worden we in de bestaande ambtelijke en bestuurlijke begeleidingsgroep meegenomen in de voortgang van de MER en uitwerking.

Na uitvoering van de MER en verdere uitwerking van de varianten wordt een voorkeursvariant ter besluitvorming voorgelegd aan de Provinciale Staten. Oorspronkelijk was de planning dat in 2022 door Provinciale Staten een besluit zou worden genomen over een voorkeursvariant. Vanwege aanvullend archeologisch onderzoek en de benodigde planologische procedure als gevolg van de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2023, wordt de voorkeursvariant naar verwachting eind 2023 ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Dit betekent dat het omgevingsproces om te komen tot vaststelling van een voorkeursvariant ook doorloopt in 2023.

4.10.2.03 Huisvesting verenigingen Gieten

Omschrijving

In Gieten is in het eerste halfjaar van 2021 een onderzoek gedaan naar de huisvesting van (culturele) verenigingen. Het onderzoek heeft geleid tot inzicht in de behoefte van de verenigingen en er is toegewerkt naar drie mogelijke scenario's voor eventuele huisvesting. Naast het onderzoek is een kadernotitie 'Huisvesting culturele verenigingen Gieten' opgesteld met daarin de kaders om te komen tot een goed advies met betrekking tot de scenario's uit het onderzoek. Op basis van de door de raad in september 2021 vastgestelde kadernotitie is een verdere verdieping uitgevoerd om te komen tot een duurzame oplossing voor de huisvestingsproblematiek van de (culturele) verenigingen in Gieten. Dit heeft geresulteerd in een eindrapport waarvan de conclusies door de klankbordgroep worden onderschreven.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2022 is met betrokkenheid en input vanuit een klankbordgroep gewerkt aan advies voor een locatie voor huisvesting van culturele verenigingen in Gieten. Deze input betrekken we bij het uiteindelijke voorstel dat wij aan de raad gaan voorleggen om te komen tot definitieve besluitvorming in het eerste halfjaar 2023.

4.10.2.04 Reconstructie rijbaan Rolde-Anderen

Omschrijving

We hebben onderzoek gedaan naar de staat van onderhoud van het wegtracé Rolde - Anderen en dan met name toegespitst op de verzakkingen. Uit de resultaten van het onderzoek komt het advies om de wegconstructie opnieuw op te bouwen. Uitgangspunt hierbij is om de bomen langs het tracé zoveel mogelijk te behouden.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Via een quickscan brengen we in 2022 in beeld welke opties er zijn om de rijbaan in een goede staat van onderhoud te brengen en de aanwezige bomen zoveel mogelijk te behouden. Op basis van de uitkomsten van de quickscan maken we een keuze voor een maatregel en gaan we in 2023 aan de slag met de reconstructie van de rijbaan Rolde – Anderen.

[4.10.2.05 Gemeentelijk beleid formuleren om beschermde/waardevolle flora en fauna beschermen.](#)

Omschrijving

We maken gemeentelijk beleid passend binnen het landelijke en provinciaal beleid om beschermde en waardevolle flora en fauna in Aa en Hunze te behouden.

Stand van zaken

In 2023 (4e kwartaal) stellen we een notitie op om te komen tot gemeentelijk beleid inzake het behoud van beschermde/waardevolle flora en fauna.

[4.10.2.06 Plagen en schadelijke uitheemse soorten bestrijden.](#)

Omschrijving

We maken inzichtelijk welke planten we moeten en willen bestrijden en inventariseren bestrijdingsmogelijkheden. Voor de bestrijding is het betrekken van de inwoners noodzakelijk.

We evalueren de ontwikkeling van de eikenprocessierups en passen ons beleid hierop aan.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De Reuze Berenklaauw is een plantensoort die op de Unielijst van invasieve exoten staat. De overheid is verplicht tot bestrijding. Vanaf 2018 worden Soayschappen tegen Reuze Berenklaauw in het Schreiersbos met (groot) succes ingezet. Deze aanpak zal in 2023 worden gecontinueerd.

Jacobskruiskruid is geen exoot en staat daarom niet op de Unielijst. De plant geniet als inheemse soort bescherming (wet Natuurbescherming). Lokaal overlast mag wel worden bestreden. Op locaties waar deze plant overlast veroorzaakt zal deze plaatselijk worden bestreden. In 2023 wordt onderzocht of deze aanpak volstaat.

De Japanse Duizendknoop staat sinds 1 januari 2022 op de Unielijst. De overheid is verplicht tot bestrijding. Het voorkomen binnen de gemeente Aa en Hunze is geïnventariseerd. Waar mogelijk wordt de plant gemaaid in gemeentelijk terrein en afgevoerd naar een geschikte verwerker. In 2023 wordt onderzocht of deze aanpak volstaat.

In 2023 bestrijden we de eikenprocessierups voornamelijk binnen de bebouwde kom door nesten te verwijderen op risicolocaties. Tegen de eikenprocessierups wordt niet gespoten, omdat schade aan nuttige insecten daarbij niet kan worden uitgesloten. We doen onderzoek naar het meer op biologische manier beheersen van de eikenprocessierups. Resultaten hiervan zijn in het 4e kwartaal 2023 beschikbaar.

4.10.2.07 Herijking verkeers- en vervoersbeleid

Omschrijving

Het huidige Verkeers- en Vervoersplan (Aa en Hunze Goed op Weg! Actualisatie Verkeer- en Vervoersplan, vastgesteld 2 maart 2017) wordt geëvalueerd en geactualiseerd.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In het eerste kwartaal van 2023 wordt het Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP) geëvalueerd. Dit gebeurt door een extern bureau/onafhankelijke partij. Op basis van de evaluatie, onderhoudsplannen riolering en infrastructuur en wensen die leven in de dorpen maken we een nieuw verkeersplan. Dit gebeurt in de tweede helft van 2023. Waarschijnlijk wordt ook hiervoor een extern bureau ingehuurd.

4.10.2.08 Inzetten op duurzame mobiliteit

Omschrijving

Duurzame mobiliteit is een van de onderdelen van het Klimaatakkoord en omvat verschillende activiteiten. In het Regionaal Mobiliteitsplan 1.0 zijn verschillende thema's benoemd, waaronder het versterken van OV-hubs, het stimuleren van deelauto's en een toereikend netwerk van openbare laadpalen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Als gemeente werken we de in 2022 vastgestelde Laadvisie uit in een Laaduitvoeringsagenda en zetten we in op het stimuleren van deelauto's en verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark. Net als bij de Regionale energiestrategie en de Transitievisie Warmte werken we bij duurzame mobiliteit samen met lokale initiatieven, andere gemeenten en de provincie.

4.10.2.09 Herijking beleid maatschappelijk vastgoed

Omschrijving

De door de gemeenteraad vastgestelde visie op maatschappelijk vastgoed is uitgewerkt in een uitvoeringsplan. De daadwerkelijke uitvoering hiervan gaat plaatsvinden in 2023. De uitkomst kan aanleiding geven tot aanpassing van de uitvoeringskaders.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

De gemeenteraad heeft de visie en de kaders rondom maatschappelijk vastgoed vastgesteld. Het uitvoeringsplan is in 2022 ter hand genomen, waarbij de daadwerkelijke uitvoering in 2023 gaat plaatsvinden. Het vastgoedinformatiesysteem wordt dan gevuld. Op basis van de ingevoerde gegevens wordt beleidsinformatie verkregen. Dit kan leiden tot aanpassing van de uitvoeringskaders. Binnen de kaders van maatschappelijk vastgoed wordt ook breed gekeken naar de actualiteit en toepassing van het beleid.

[4.10.2.10 Nieuwbouw school Eext](#)

Omschrijving

Ter uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) wordt in Eext een nieuwe basisschool Prins Willem Alexander (PWA) gerealiseerd.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Het voorbereidingsproces voor renovatie / nieuwbouw voor basisschool Prins Willem Alexander (PWA) zal in 2023 een vervolg krijgen. De planning is dat in 2023 de architectenselectie zal plaatsvinden en de architect bezig gaat met het voorlopig- en definitief ontwerp. Naar verwachting zal aan het eind van 2023 / begin 2024 een aanvang worden gemaakt met de selectie van de aannemer voor de nieuwbouw van de school. De start van de bouw staat gepland vanaf juli 2024.

[4.10.2.11 Nieuwbouw school Eexterveen](#)

Omschrijving

Ter uitvoering van het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) wordt in Eexterveen een nieuwe basisschool De Kameleon gerealiseerd.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Het voorbereidingsproces voor de nieuwbouw van basisschool De Kameleon in Eexterveen krijgt in 2023 een vervolg. De selectie van de aannemer vindt plaats en er zal opdracht worden gegeven tot de nieuwbouw van de school. De verwachting is dat in het tweede halfjaar wordt gestart met de bouw van de school en dat de nieuwe school in gebruik kan worden genomen in het tweede halfjaar van 2024.

4.10.2.12 Uitvoering Afvalstoffenbeleidsplan 2023 – 2027

Omschrijving

In 2023 wordt gestart met de uitvoering van het nieuwe afvalstoffenbeleidsplan 2023-2027.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Na vaststelling van het afvalstoffenbeleidsplan 2023-2027 gaan we in 2023 een uitvoeringsplan opstellen voor:

- Het chippen van alle groene, grijze en oranje containers (onderdeel van dit plan is bijvoorbeeld de aanbesteding voor de containerchips, en we wijze waarop we de afvalcontroles gaan uitvoeren).
- Het mogelijk maken dat groenafval het hele jaar gratis naar het afvalbrengrstation gebracht kan worden.

Communicatie richting inwoners is een belangrijk onderdeel van het uitvoeringsplan. We doen dat zorgvuldig, door bijvoorbeeld inwonersavonden te organiseren. Ook zorgen we ervoor dat de wijzigingen goed worden verwerkt in de afvalstoffenverordening.

Wat willen we bereiken (doelen)

4.10.3 In 2026 zijn 200 extra woningen gerealiseerd of planologisch mogelijk gemaakt.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

4.10.3.01 Uitvoeringsagenda Woonvisie 2020+

Omschrijving

In april 2021 is de Woonvisie voor de komende jaren vastgesteld: Buitengewoon Wonen in Aa en Hunze. In de Woonvisie staat het gemeentelijk volkshuisvestings- en woonbeleid voor de komende jaren. Hierin staan drie ambities centraal: vitale dorpen en een krachtig buitengebied, betaalbaar wonen voor verschillende doelgroepen en wonen met zorg. Aan deze ambities zijn 15 acties verbonden. De acties uit de Woonvisie zijn vertaald in een uitvoeringsprogramma.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 gaan we verder in gesprek met de dorpen. De aanvullende woonbehoefte analyse is de basis voor de gesprekken. Er komt meer duidelijkheid over de ruimte voor woningbouw.

We continueren de samenwerking met de Volmacht in de Wijk van de Toekomst en de inzet vanuit het Volkshuisvestingsfonds voor particuliere woningbezitters met lage inkomens en de openbare ruimte. Vanuit het Volkshuisvestingsfonds werken we met Borger-Odoorn, Coevorden en Emmen ook aan een gezamenlijke subsidieregeling voor 2023.

We continueren de jaarlijkse prestatieafspraken met onze corporaties en evalueren het voorafgaande jaar.

We continueren zo mogelijk de inzet vanuit het impulsteam wonen bij herstructurering en planvorming en realisatie bij woningbouwprojecten.

4.10.3.02 Gebiedsgerichte woningbouwprogrammering.

Omschrijving

In april 2021 is de Woonvisie voor de komende jaren vastgesteld: Buitengewoon Wonen in Aa en Hunze. In de Woonvisie staat het gemeentelijk volkshuisvestings- en woonbeleid voor de komende jaren. Hierin staan drie ambities centraal: vitale dorpen en een krachtig buitengebied, betaalbaar wonen voor verschillende doelgroepen en wonen met zorg. Aan deze ambities is de afspraak verbonden om jaarlijks het woningbouwprogramma te actualiseren (hoofdstuk Uitvoeringsagenda van de Woonvisie).

In 2022 is besloten de om de woningbouwopgave uit de Woonvisie (400 extra woningen tot 2030) programmatisch op te pakken. Het uitgangspunt is een adaptieve programmering waarbij jaarlijks op basis van het afwegingskader en de woonbehoefte wordt bepaald welke plannen worden opgepakt.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In 2023 gaan we verder met de uitvoering van de Projectopdracht Programma aanpak Woningbouwprogrammering. Dit betekent dat we de woningbouwopgave via de volgende sporen oppakken:

- 1) Woonbehoefte onderzoek en voorbereidende werkzaamheden op de woningbouwprogrammering (Analyse);
- 2) Realisatie van de woningbouwplannen en ontwikkelen projectmatige werkwijze (Uitvoering);
- 3) Monitoring en evaluatie (monitoring).

We geven in 2023 verdere uitvoering aan de woningbouwprioritering 2022/2023 waaronder de voorbereiding van de gemeentelijke woningbouwontwikkelingen 'Raatakkers fase 2' in Anloo en het 'Evenemententerrein' in Gieterveen.

4.10.3.03 Verkennen voor- en nadelen instrumenten volkshuisvestelijk beleid

Omschrijving

Er zijn verschillende instrumenten beschikbaar voor volkshuisvestelijk beleid (opkoopbescherming, zelfbewoningsplicht, toewijzing (sociale) koopwoningen, toewijzing kavels op basis van kern- of maatschappelijke binding, wetgeving in de vorm van verordeningen). De voor- en nadelen van deze instrumenten gaan we verkennen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

In het eerste kwartaal van 2023 wordt een verkenning gedaan van de voor- en nadelen van de beschikbare instrumenten voor volkshuisvestelijk beleid. Instrumenten als opkoopbescherming, zelfbewoningsplicht, toewijzing (sociale) koopwoningen en toewijzing kavels op basis van kern- of maatschappelijke binding maken deel uit van de verkenning. De voor- en nadelen van verordeningen worden ook op een rij gezet.

Het eventueel ophogen van de starterslening is in het laatste kwartaal van 2022 verder uitgewerkt en wordt, na instemming, ingezet in 2023.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)
- Gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Drenthe

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2023 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2023. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2023.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	R2021	Begroot 2022 incl. wijz	B2023
Lasten			
2.1 Verkeer en vervoer	2.903	3.875	3.249
2.2 Parkeren	-	5	5
2.5 Openbaar vervoer	-	5	5
4.2 Onderwijshuisvesting	624	642	634
5.1 Sportbeleid en activering	254	262	251
5.2 Sportaccomodaties	1.713	1.790	1.700
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	70	139	76
5.5 Cultureel erfgoed	148	353	189
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.682	4.096	3.776
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	510	829	462
7.2 Riolering	1.548	1.482	1.500
7.3 Afval	2.526	2.270	2.374
7.4 Milieubeheer	609	844	723
7.5 Begraafplaatsen	253	297	266
8.1 Ruimtelijke ordening	872	1.006	847
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven- terreinen)	1.028	2.350	3.094
8.3 Wonen en bouwen	1.357	2.236	1.046
Totaal Lasten	18.097	22.481	20.197
Baten			
2.1 Verkeer en vervoer	94	30	30
2.2 Parkeren	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	-	-	-
5.1 Sportbeleid en activering	113	137	137
5.2 Sportaccomodaties	530	500	467
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	10	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	30	27	27
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	43	23	23
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	218	375	200
7.2 Riolering	2.121	2.075	2.126
7.3 Afval	3.115	2.862	3.038
7.4 Milieubeheer	-	-	-
7.5 Begraafplaatsen	90	130	130
8.1 Ruimtelijke ordening	72	82	6
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijven- terreinen)	1.263	2.339	3.105
8.3 Wonen en bouwen	1.469	1.223	634
Totaal Baten	9.168	9.803	9.923
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	2.209	3.558	98
Totaal Onttrekkingen	2.209	3.558	98
Storingsen			
0.10 Mutaties reserves	1.334	622	-
Totaal Storingsen	1.334	622	-
Gerealiseerd resultaat	-8.054	-9.742	-10.176

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Korte beschrijving

Deze pijler gaat over de organisatie, de financiering en de informatieveiligheid van de gemeentelijke huishouding. Het is het fundament onder de 4 inhoudelijke pijlers.

Effect in de samenleving

5.10 De gemeente is een flexibele, efficiënte en effectieve organisatie die inspeelt op ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.1. De bedrijfsprocessen zijn op passende wijze vormgegeven.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.1.01 Nieuwbouw buitendienst Oelenboom

Omschrijving

We willen zorgen voor passende, toekomstbestendige en (bijna) energie-neutrale huisvesting voor de buitendienst op de locatie Oelenboom te Gieten.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

Het in 2022 opgestelde programma van eisen leidt in 2023 tot een definitief ontwerp en aanbesteding van het werk. De daadwerkelijke uitvoering zal daarna plaats vinden. De verwachting is dat medio 2024 de ver/nieuwbouw is gerealiseerd.

5.10.1.02 Haalbaarheidsonderzoek gezamenlijke nieuwe huisvesting brandweer en buitendienst Rolde

Omschrijving

De huidige locatie van de brandweerpost Rolde voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. Bovendien wil de Veiligheidsregio Drenthe (VRD) graag naar een nieuwe locatie die dicht bij de op- en afritten van de N33 is gelegen.

Het kernteam Rolde is sinds oktober 2021 tijdelijk gehuisvest in een oude zoutloods op het bedrijfsterrein van installatiebedrijf Dries aan de Gieterstraat. Bij deze locatie is een huurunit geplaatst met een kleine kantoorruimte, pantry en toilet. Er is actief gezocht naar een betere locatie, maar niet gevonden.

De noodzaak voor een nieuwe huisvesting van het kernteam is urgenter dan die van de brandweer. Indien gezamenlijke huisvesting niet mogelijk is of geen grote meerwaarde heeft, zullen de plannen separaat uitgevoerd worden.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

We gaan (in 2023) onderzoeken of we een gezamenlijke huisvesting kunnen realiseren voor de brandweerpost Rolde en het kernteam Rolde van onze buitendienst.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.2 De financiële positie van de gemeente is solide.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.2.01 Rechtmatigheidsverklaring

Omschrijving

Het College van Burgemeester en Wethouders is verplicht vanaf 2023 een financiële rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Voorheen deed de accountant dit. Concreet betekent dit dat de gemeente aantoot dat de financiële beheersing op orde én controleerbaar is. Om dit te realiseren moet de rechtmatigheidsverantwoording voorzien in de juiste controledossiers, risicomanagement én een volledige audittrail.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

De ingangsdatum voor de rechtmatigheidsverklaring is een jaar naar achter geschoven wat betekent dat het college voor het eerst over het boekjaar 2023 een rechtmatigheidsverklaring moet afgeven. We zijn al gestart met de voorbereiding omdat dit eerder ook voor 2022 zou gelden.

De auditcommissie, en de raad, worden in 2023 meegenomen in de wijzigingen die dit met zich meebrengt. Zo moeten onder andere de controle toleranties opnieuw worden vastgesteld.

5.10.2.02 Vernieuwing controle protocol en normenkader.

Omschrijving

In 2022 hebben we, in het licht van de aanstaande rechtmatigheidsverklaring, een extern bureau advies laten uitbrengen over de interne controle binnen gemeente Aa en Hunze. Hieruit is gebleken dat de huidige controle aanpak niet meer voldoet aan de huidige eisen. We moeten onze controleaanpak herzien naar meer risicogericht, de aanpak herstructureren en de overwegingen vastleggen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

We zetten in op 2 sporen.

- 1) Spoor 1 betreft de noodzakelijke acties voor de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording. Het gaat dan om een zichtbare gegevensgerichte controle.
- 2) Spoor 2 betreft het herinrichten van de interne beheersing en interne controle. Dit start met het vaststellen van een nieuwe visie. Waar de interne controle vroeger alleen over financiële processen ging moeten we nu ook breder kijken naar bijvoorbeeld informatieveiligheid en betrouwbaarheid. Een nieuwe visie geeft ons daarin richting. Van daaruit kan de interne controle opnieuw worden ingericht.

5.10.2.03 We gaan gebruik maken van financiële kengetallen ter beoordeling van de financiële positie van de gemeente

Omschrijving

We gaan de wettelijke en eigen gekozen financiële kengetallen gebruiken om de robuustheid van onze begroting en financiële positie periodiek te beoordelen.

Stand van zaken

Doorkijk 2023

We gaan een nota met voorstellen schrijven hoe we financiële kengetallen willen gebruiken. Deze nota wordt aan de raad aangeboden. Na instemming van de raad wordt het gebruik van de kengetallen toegepast in de begroting en de jaarrekening.

5.10.2.04 Vaststellen nieuwe verordeningen m.b.t. financieel beleid.

Omschrijving

Verschillende onderdelen van het financieel beleid hebben periodiek actualisatie nodig. Het gaat hierbij in 2023 om:

- de nota weerstandsvermogen en risicomanagement
- de financiële verordening (verplicht op grond van de Gemeentewet art. 212)
- de nota financiële beleidskaders

Op dit moment hebben wij nog geen nota financiële beleidskaders omdat de financiële uitgangspunten jaarlijks bij de begroting worden vastgesteld. De actualisatie van de uitgangspunten kan in combinatie met een voorstel voor het gebruik van financiële kengetallen een belangrijke toevoeging zijn voor de raad bij de beoordeling van de financiële positie en de robuustheid van de begroting.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Deze verschillende onderdelen van het financieel beleid hebben onderlinge raakvlakken en worden daarom gelijktijdig opgesteld en ter vaststelling aan de raad voorgelegd. De planning is om het geheel in het eerste kwartaal van 2023 gereed te hebben. Het is gebruikelijk om financiële nota's één keer in de 4 à 5 jaar te actualiseren.

Wat willen we bereiken (doelen)

5.10.3 De gemeente is een aantrekkelijke werkgever met voldoende personeel dat toegerust is om de werkzaamheden uit te voeren.

Wat gaan we daarvoor doen (activiteiten)

5.10.3.01 Actief personeelsbeleid voeren.

Omschrijving

Het voeren van actief personeelsbeleid gaat over ziekteverzuim, personele knelpunten en beleid t.a.v. de krapte op de arbeidsmarkt.

Stand van zaken

Doorkijk 2023 e.v.

Als gemeente zijn wij een organisatie in ontwikkeling. Wij streven een goede dienstverlening na voor onze inwoners, waardevol werk voor onze medewerkers en een constructieve samenwerking met onze omgeving. Dat vraagt om een werkomgeving waarin we onze medewerkers laten leren en ontwikkelen. Zo kunnen de inwoners bouwen op onze professionele inzet.

Het is een verplichte taak om zorg te dragen voor een veilige werkomgeving voor al onze medewerkers. Veilig en gezond werken en kwaliteit gaat hand in hand want prestaties lever je met gezonde en vitale medewerkers. Een startpunt voor een vitale en succesvolle organisatie is een Preventief Medisch Onderzoek (PMO). Het PMO draagt bij aan het inzicht krijgen in de gezondheidsrisico's van medewerkers, is een wettelijke verplichting en geeft medewerkers concrete adviezen voor een vitaler leven. Vanuit het onderzoek krijgen we inzicht in de grootste risico's op mogelijk verzuim wat kan bijdragen aan een dalend ziekteverzuim.

Dat vraagt om een werkomgeving waarin we onze medewerkers de mogelijkheid bieden om te leren en te ontwikkelen. De kwaliteit van de medewerker bepaalt voor een groot deel de kwaliteit van onze werkzaamheden van de gemeente. Zo kunnen de inwoners bouwen op onze professionele inzet. Daarnaast willen we een aantrekkelijke, inspirerende werkgever zijn. Daar ontkomen we ook niet aan want de krapte op de gemeentelijke arbeidsmarkt wordt steeds groter en daarmee ook de uitdaging om invulling te geven aan strategische personeelsplanning. Daarom is een heldere visie op de arbeidsmarkt essentieel. Door actiever en gericht te werven en zichtbaar te maken dat we staan voor talentontwikkeling, vitaliteit, maatwerk voor ouderen en traineeships kunnen we aan onze imago en reputatie werken.

Om onze nieuwe opgaven en ambities het hoofd te kunnen bieden, zijn er middelen in de begroting 2023 voor personele investeringen opgenomen. De invulling hiervan zal in 2023 de nodige inzet en creativiteit vragen.

Beleidsindicatoren

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Verbonden partijen

Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen vindt u een totaalijst met partijen waarmee Aa en Hunze banden is aangegaan ter behartiging van bepaalde publieke belangen. Er zijn geen verbonden partijen die bijdragen aan de pijler Middelen en Ondersteuning.

Wat mag het kosten?

De cijfers in de kolom begroting 2023 zijn exclusief de ramingen voor de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen uit het begrotingsvoorstel 2023. De effecten van deze voorstellen worden meegenomen bij de eerste begrotingswijziging 2023.

Exploitatie (bedragen x € 1.000)	R2021	Begroot 2022 incl. wijz	B2023
Lasten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	337	423	408
0.4 Ondersteuning organisatie	9.800	9.987	8.200
0.5 Treasury	-354	-225	173
0.61 OZB woningen	78	119	123
0.62 OZB- niet woningen	44	36	38
0.64 Belastingen Overig	2.957	2.284	2.438
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	201	57
0.8 Overige baten en lasten	580	480	1.063
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	6	26	26
Totaal Lasten	13.448	13.331	12.526
Baten			
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	7	53	53
0.4 Ondersteuning organisatie	518	372	378
0.5 Treasury	265	285	300
0.61 OZB woningen	3.475	3.487	3.487
0.62 OZB- niet woningen	1.088	1.210	1.210
0.64 Belastingen Overig	2.241	1.965	2.106
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	40.930	41.234	39.128
0.8 Overige baten en lasten	325	342	347
0.9 Vennootschapsbelasting (Vpb)	-	-	-
Totaal Baten	48.849	48.948	47.009
Onttrekkingen			
0.10 Mutaties reserves	4.811	3.592	8
Totaal Onttrekkingen	4.811	3.592	8
Stortingen			
0.10 Mutaties reserves	3.496	1.157	
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	3.100		
Totaal Stortingen	6.596	1.157	-
Gerealiseerd resultaat	33.616	38.052	34.491

Hoofdlijnen

Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten

In dit onderdeel gaan we in op het begrotingsresultaat, de actuele financiële positie 2023-2026 (op hoofdlijnen), de Vrije Algemene Reserve (VAR), gemeentelijke lastendruk, enkele belangrijke financiële ontwikkelingen en de financiële uitgangspunten. Hierna volgen de raadsvoorstellen en vaststelling van de begroting 2023. En tot slot de meerjarenbegroting 2023-2026. Op basis van deze hoofdlijnen kunt u zich een goed beeld vormen van de beleidsmatige en financiële ontwikkelingen.

In het onderdeel 'Ambities' heeft u onze ambities en beleidsvoornemens per pijler kunnen zien. In dit onderdeel treft u de inhoudelijke onderbouwing aan van de verschillende beleidsvoornemens. Tevens vindt u hier de samenvatting van de financiële positie van onze gemeente, met daarbij inbegrepen de financiële vertaling van de verschillende beleidsvoornemens.

Begrotingsresultaat

De begroting 2023 is structureel sluitend. Dit lijkt positief maar enige voorzichtigheid is op zijn plaats gezien de ontwikkelingen die nog op ons afkomen. We denken daarbij aan de sterk toenemende inflatie, de ontwikkeling van het gemeentefonds, de uitgavenontwikkeling binnen het sociaal domein, de ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en energietransitie en de invoering van de nieuwe omgevingswet. Dit tegen de achtergrond van een afnemend saldo van de Vrije Algemene Reserve.

Actuele financiële positie 2023-2026

Hieronder is het resultaat van de actuele meerjarenbegroting weergegeven. Het overzicht geeft inzicht in het structurele verloop van de begroting en de incidentele mutaties. Voor een toelichting op de verschillende onderdelen verwijzen wij naar: 'Meerjarenbegroting 2023-2026'. Het totaal van de incidentele ambities wordt onttrokken aan de VAR.

Meerjarenbegroting 2023 - 2026

	2023	2024	2025	2026
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	606.000	223.000	-259.000	587.000
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-880.000	-136.000	-	-
Ambities uit fmp begroting 2022	-80.000	-133.000	-60.000	-83.000
Prijsonwikkeling	-1.157.000	-1.361.000	-1.383.000	-1.289.000
Gemeentefonds	3.527.000	891.000	2.070.000	-174.000
Overige mutaties	-1.793.000	257.000	219.000	178.000
Actueel begrotingsresultaat	223.000	-259.000	587.000	-781.000

	2023	2024	2025	2026
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-1.683.000	-1.078.000	-205.000	-155.000
Ambities uit fmp begroting 2022	-801.000	-336.000	-136.000	-
Gemeentefonds	500.000	650.000	800.000	-
Totaal incidentele mutaties	-1.984.000	-764.000	459.000	-155.000

VAR

Incidenteel nieuw beleid

De voorstellen zoals in deze begroting 2023 en meerjarenbegroting 2024-2026 zijn opgenomen leiden tot een onttrekking aan de VAR van afgerond € 2,4 miljoen. Dit is de optelling van het totaal van de incidentele mutaties voor de jaren 2023 t/m 2026.

We komen uit op een verwachte stand van de VAR per 31 december 2026 van afgerond € 4,3 miljoen. Hiermee blijven we boven het afgesproken minimum van € 3,0 miljoen zoals dat ook in het coalitieakkoord is opgenomen.

VAR in relatie tot de WAR

In de meest actuele nota weerstandsvermogen en risicobeheersing uit 2014 zijn de effecten van de ontwikkelingen op het weerstandsdeel van de algemene reserve (WAR) inzichtelijk gemaakt. De verwachte stand van de WAR is per eind 2023 € 5,7 miljoen. Een geactualiseerde nota wordt in het 1e kwartaal 2023 aan uw raad voorgelegd.

Hieronder is de prognose van het verloop van de VAR weergegeven:

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	6.758	4.774	4.010	4.469
storting	0	0	459	0
onttrekking	1.984	764	0	155
geprognosticeerde stand per 31 december	4.774	4.010	4.469	4.314

Gemeentelijke lastendruk

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden. Het voorstel is om voor de jaren 2023-2026 de Onroerendezaakbelasting (OZB) te corrigeren met het inflatiepercentage en om verder geen trendmatige verhoging door te voeren. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Voor 2023 is dit 2,3%.

De kosten van het riool stijgen in 2023 met 2,6%. Omdat we uitgaan van 100% kostendekkendheid, stijgt de opbrengst van de rioolheffing ook met 2,6%. Ook bij de afvalstoffenheffing is er sprake van een stijging van de kosten als gevolg van een inflatiecorrectie van verschillende kostenposten betreffende de inzameling en verwerking van huisvuil. Door gebruik te maken van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing blijft de lastenstijging hier beperkt.

Financiële ontwikkelingen

Financiële ontwikkelingen

Hieronder zijn de belangrijkste ontwikkelingen weergegeven die (mogelijk) een grote impact hebben op de financiële positie van onze gemeente. Het gaat hierbij om de ontwikkelingen in het sociaal domein, de gevolgen van het Coronavirus COVID-19, opvang vluchtelingen uit Oekraïne en de ontwikkelingen in het gemeentefonds.

Ontwikkelingen Gemeentefonds

Het jaar 2023 is het jaar van de herverdeling van het gemeentefonds. Over de financiële impact hiervan op de gemeentelijke begroting hebben verschillende scenario's de revue gepasseerd. Variërend van diep negatief tot licht positief. Uiteindelijk is het resultaat voor onze gemeente ongeveer € 100.000 negatief. Vanwege de aanzienlijke accessen in het gemeentefonds de komende jaren is dit feitelijk niet van invloed op onze financiële positie.

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2022. Tot en met het jaar 2025 zijn de accessen (toevoegingen) in het gemeentefonds aanzienlijk. Omdat het regeerakkoord dan ook afloopt ontstaat voor het jaar 2026 een heel negatief beeld, het zogenaamde 'ravijnjaar'. Om hier enigszins op te anticiperen is er voor gekozen om een deel van het accres niet structureel maar incidenteel op te nemen. Voor de hoogte van het bedrag is aangesloten bij het bedrag van de opschalingskorting (een korting op de AU in verband met de 'wens' te komen tot 100.000+ gemeenten). Deze korting is voor de jaren t/m 2025 'bevroren' maar kan in 2026 weer terugkomen. Zie voor de bedragen het onderdeel 'gemeentefonds' in het FMP.

Sociaal domein

In 2023 heeft de herverdeling van het gemeentefonds zijn beslag gekregen. Naast de herverdeling van de middelen over de gemeenten is er ook sprake van een herverdeling van de middelen over de verschillende taakvelden/clusters binnen de algemene uitkering (AU). Dit heeft gevolgen voor de wijze waarop wij de inkomsten en uitgaven voor het sociaal domein begroten sinds de invoering van de decentralisaties in 2015. Het is niet langer mogelijk om de middelen die betrekking hebben op de decentralisaties uit de berekening van de AU te trekken. In het FMP heeft dit tot gevolg dat er niet langer een splitsing mogelijk is in het deel AU klassiek en AU sociaal domein. Daar waar eerder de stijging van de AU voor het sociaal domein direct werd doorgerekend in de uitgavenramingen voor het sociaal domein loopt het sociaal domein nu mee in de normale structurele prijsontwikkeling. Een deel van de uitgaven en inkomsten sociaal domein werd tot op heden incidenteel geraamd. Het ging daarbij om extra rijksmiddelen en extra middelen vanuit de (eigen) algemene middelen. Vanwege met name het meerjarige karakter mogen deze inkomsten en uitgaven niet meer incidenteel verwerkt

worden. We hebben hier een opmerking vanuit het provinciaal toezicht over gekregen én het past niet binnen de financiële regelgeving (BBV). Dit betekent dat de budgetten voor het sociaal domein structureel zijn opgehoogd tot het bedrag van de rijksmiddelen 2022 en vanaf 2023 meelopen in de normale prijsontwikkeling. De extra rijksmiddelen (arbitrage) worden nu ook structureel verwerkt. De (verwachte) daling hiervan in de komende jaren is verwerkt als structurele taakstelling op de budgetten sociaal domein.

De effecten van bovenstaande ontwikkelingen zijn te zien in de onderdelen 'gemeentefonds' en 'overige mutaties structureel'.

Corona

In deze begroting 2023 is er geen rekening gehouden met COVID-19 gerelateerde inkomsten en uitgaven. Op dit moment zijn de maatregelen los gelaten. Wanneer en of er een opleving komt van het virus dat leidt tot het nemen van maatregelen is niet bekend. We blijven de situatie monitoren zodat er direct ingespeeld kan worden op een nieuwe situatie. Eventuele inkomsten en uitgaven worden dan binnen de normale planning- en control-cyclus meegenomen.

Oekraïne

In de begroting 2022 zijn de inkomsten en uitgaven met betrekking tot de opvang van vluchtelingen uit de Oekraïne incidenteel en budgettair neutraal verwerkt. Voor 2023 is de inschatting dat de opvang nog geruime tijd zal moeten worden voortgezet. De inkomsten en uitgaven zullen dan een meer structureel karakter krijgen. Ook de rijksvergoeding die hier tegenover staat krijgt een meer structureel karakter. Dit zal budgettair neutraal worden verwerkt er ligt immers een toezegging van het rijk dat al onze kosten zullen worden gecompenseerd. De financiële consequenties hiervan worden in de bestuursrapportage 2023 verwerkt.

Energieprijzen en inflatie

Momenteel is er veel te doen rond de energieprijzen. Er is grote onzekerheid, met name met betrekking tot de prijzen van gas. In de begroting 2023 is nog gerekend met de 'normale' inflatiepercentages. Dat lijkt met de kennis van nu niet voldoende te zijn. Daarnaast is het de vraag in hoeverre de hogere prijzen structureel of incidenteel van aard zijn. We moeten rekening houden met bijstellingen in de loop van het jaar. We doen dit binnen de gebruikelijke P&C documenten, najaarsnota en bestuursrapportage.

Voor de doorberekening van de prijsontwikkeling zijn de inflatiepercentages uit de meicirculaire 2022 gebruikt conform onze financiële uitgangspunten. Voor 2023 is dat 3,3 % voor de salarissen en 2,3 % voor de overige onderdelen. Voor een aantal onderdelen is een extra bedrag opgenomen omdat de aanbesteding daarvan hoger is uitgevallen. De tijd zal uitwijzen of de opgenomen bedragen voldoende zijn en of de huidige inflatiepercentages zorgen voor een structureel hoger prijsniveau.

Financiële uitgangspunten.

Hieronder treft u de (geactualiseerde) financiële uitgangspunten op basis waarvan de begroting is vastgesteld:

1. We streven naar een structureel sluitende begroting voor 2023 dan wel een structureel sluitende meerjarenbegroting 2024 - 2026. Hierbij worden structurele lasten structureel geraamd.
2. We baseren de begroting op de laatst gepubliceerde meicirculaire en zorgen voor een realistische raming van de algemene uitkering waarbij structurele ruimte wordt gecreëerd voor het opvangen van onverwachte gebeurtenissen. Het weerstandsvermogen moet voldoende zijn om de onzekerheden en risico's op te vangen.
3. Het Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR) behoudt een ondergrens van € 5,7 mln. De Vrije Algemene Reserve (VAR) behoudt een ondergrens van € 3,0 mln.
4. We willen Rijksregelingen uitvoeren met rijksmiddelen, zonder 'plus'.
5. Tijdens het proces van het opstellen van de begroting komen we tot een integrale afweging of een aanvullende bezuinigingstaakstelling noodzakelijk is.
6. De (eventuele) taakstellende bezuinigingen in het eerstvolgende begrotingsjaar worden concreet ingevuld.
7. Bij het niet (kunnen) realiseren van een bezuinigingstaakstelling op een taakveld binnen een pijler dient bij voorkeur primair binnen dezelfde pijler een alternatief te worden gevonden. Indien dit niet mogelijk is dan dient een alternatief te worden gevonden door integrale afweging binnen alle pijlers

(procesafpraak).

8. Bij het opvoeren van nieuw beleid / nieuwe wensen dient dekking te worden aangegeven voor hetzelfde begrotingsjaar. Of aangegeven dient te worden welk oud beleid plaats maakt voor het nieuwe.

9. De toevoegingen in de algemene uitkering uit het gemeentefonds die we van de rijksoverheid ontvangen voor specifieke beleidsvelden / intensiveringen (de zogenaamde taakmutaties) worden in principe niet omgezet in 'stelposten' voor de bedoelde beleidsterreinen/intensiveringen.

10. Inkomstenontwikkeling: er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (inflatiecorrectie) uit de meest recente circulaire. Uitzonderingen hierop zijn de tariefsverhogingen die onderdeel zijn van het bezuinigingstraject. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. Daarvoor wordt het prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, beloning werknemers gebruikt zoals dat bekend is op het moment van opstellen van de (werk)begroting.

11. De onroerende zaakbelastingen, de forensenbelasting, de toeristenbelasting, het rioolrecht en de afvalstoffenheffing volgen niet de systematiek onder punt 10 genoemd. Waarbij voor rioolrecht en afvalstoffenheffing een kostendekkend tarief wordt gehanteerd en het college voor de belastingen een afzonderlijk voorstel doet.

Voorstellen begroting 2023

Aan uw raad wordt voorgesteld:

1. De inhoud van de onderdelen 'Actuele financiële positie 2023-2026', 'VAR', 'Gemeentelijke lastendruk' uit 'Ontwikkelingen en financiële uitgangspunten' voor kennisgeving aan te nemen.
2. De beleidsbegroting 2023 vast te stellen.
3. Van de financiële begroting en de meerjarenbegroting 2023-2026 de jaarschijf 2023 vast stellen en de overige jaarschijven voor kennisgeving aan te nemen.
4. De 'Bij 1^e begrotingswijziging 2023 beschikbaar te stellen budgetten' vast te stellen.
5. In te stemmen met de voorgestelde resultaatbestemming. Het betreft een onttrekking van per saldo in totaal € 139.000 aan de diverse reserves ten gunste van de exploitatie (zie van de Financiële begroting het onderdeel 'Lasten en baten per pijler').

10 november 2022

College van burgemeester en wethouders gemeente Aa en Hunze

de secretaris,

de burgemeester,

de heer R.L.H. Schoonderbeek

de heer A.W. Hiemstra

Vaststelling begroting 2023

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Aa en Hunze in de openbare vergadering van 10 november 2022.

de griffier,

de voorzitter,

mevrouw mr. E.P. van Corbach

de heer A.W. Hiemstra

Meerjarenbegroting 2023-2026

De begroting 2023 en de meerjarenbegroting 2023-2026 zijn opgesteld aan de hand van de herijkte toekomstvisie 2015-2025, het coalitieakkoord 2022-2026 en de sturingsmonitor 2022.

Begroting 2023

De begroting 2023 sluit structureel. Voor het jaar 2023 is er een overschot van afgerond € 223.000.

We onttrekken in 2023 een bedrag aan de VAR van afgerond € 2,0 miljoen ter dekking van de incidentele ambities.

Meerjarig

De meerjarenbegroting heeft in 2026 een structureel saldo van € 781.000 negatief. Incidenteel wordt in de jaren 2024 t/m 2026 in totaal een beslag op de VAR gelegd van per saldo € 460.000.

Meerjarenbegroting 2023 - 2026

	2023	2024	2025	2026
STRUCTURELE MUTATIES				
Saldo begroting voorafgaand jaar	606.000	223.000	-259.000	587.000
<i>Mutaties t.o.v. saldo:</i>				
Nieuwe ambities	-880.000	-136.000	-	-
Ambities uit fmp begroting 2022	-80.000	-133.000	-60.000	-83.000
Prijswontwikkeling	-1.157.000	-1.361.000	-1.383.000	-1.289.000
Gemeentefonds	3.527.000	891.000	2.070.000	-174.000
Overige mutaties	-1.793.000	257.000	219.000	178.000
Actueel begrotingsresultaat	223.000	-259.000	587.000	-781.000

	2023	2024	2025	2026
INCIDENTELE MUTATIES				
Nieuwe ambities	-1.683.000	-1.078.000	-205.000	-155.000
Ambities uit fmp begroting 2022	-801.000	-336.000	-136.000	-
Gemeentefonds	500.000	650.000	800.000	-
Totaal incidentele mutaties	-1.984.000	-764.000	459.000	-155.000

Ambities structureel

Bij dit onderdeel zijn de structurele lasten van de nieuwe ambities opgenomen die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het coalitieakkoord 2022-2026 en de actuele ontwikkelingen.

Ambities structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving beleidsvoornemen	2023	2024	2025	2026
nieuwe ambities						
1	1	Project omtrent Dienstverlening	-250.000			
2	2	Toegankelijkheid	-5.000			
3	2	Schuldhelpverlening			pm	
4	3	IVN Natuur- en Milieu educatie	-10.000			
5	4	Verharding Holle Drift Schipborg	-3.150			
6	4	Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	-9.000	-18.000		
7	4	Kapitaallast Voorbereidingskrediet OBS PWA Eext	x			
8	4	Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander Eext		-3.600		
9	4	Kapitaallasten verbouw OBS de Dobbe	-9.000			
10	4	Bloemrijke akkers	-10.000			
11	4	Wandelknooppuntennetwerk		-14.500		
12	4	Voorbereidingskrediet cultuurpodium Gieten	-3.000			
13	4	Nieuw afvalbeleid: gratis groen, chippen containers, personeel	x			
14	5	Arbo	-25.000			
15	5	Noodzakelijk personele investeringen	-556.000	-100.000		
			-880.000	-136.000		
Ambities uit fmp begroting 2022						
16	4	Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext		x		
17	4	Beschoeiing Grevelingskanaal	-42.167	-55.353		
18	4	Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	-9.000	-11.700		
19	5	Informatiebeleidsplan	-28.500	-66.000	-59.500	-83.000
			-80.000	-133.000	-60.000	-83.000
Totaal			-960.000	-269.000	-60.000	-83.000

Toelichting ambities structureel

Ad 1 Project omtrent dienstverlening

Om de dienstverlening naar een hoger niveau te tillen is er met behulp van een extern bureau een nieuwe dienstverleningsvisie geformuleerd. Vanuit de nieuw geformuleerde dienstverleningsvisie is er een ontwikkelperspectief opgesteld. Met dit ontwikkelperspectief wordt een meerjarig ontwikkelprogramma ingezet onder leiding van een programmamanager dienstverlening. Om een duidelijk gezicht en aanspreekpunt voor onze inwoners en ondernemers te creëren gaan we een servicecentrum oprichten die op termijn een groot deel van de vragen zal beantwoorden. Structureel hebben we hier € 250.000 voor opgenomen.

Ad 2 Toegankelijkheid

De Werkgroep Toegankelijkheid, bestaande uit inwoners met ervaring op het gebied van beperkingen, richt zich op een goed toegankelijke gemeente op allerlei vlakken. Met het structureel budget van € 5.000 kan de Werkgroep haar taken blijven uitvoeren. Dit budget was hiervoor jaarlijks incidenteel opgenomen maar wordt nu structureel verwerkt.

Ad 3 Schuldhelpverlening

De Gemeentelijke Kredietbank Drenthe (GKB) heeft in een voorgenomen besluit aangekondigd de activiteiten in 2023 af te gaan bouwen. Dit betekent dat wij onze wettelijke taak in schuldhelpverlening

op een andere manier vorm moeten geven met ingang van 2024. In het najaar 2022 starten we het proces om tot nieuwe schuldhelpverlening vanaf 2024 te komen. De uitkomst is nog niet te voorspellen. Ook de kosten die hiermee gepaard gaan zijn voor nu lastig te voorspellen.

Ad 4 IVN Natuur en Milieu educatie

Het aanbieden van Natuur en Milieu educatie is primair een taak van het onderwijs, in de overgangsfase stellen we als gemeente middelen beschikbaar. Het IVN Scholennetwerk verzorgt al sinds vele jaren speciaal op primair onderwijs afgestemde lespakketten samen die met veel enthousiasme door de scholen worden gebruikt. We hebben een 4-jarig contract met het IVN (Instituut voor Natuureducatie) voor de jaren 2019 t/m 2022. Deze bedragen waren voorheen incidenteel opgenomen (jaarlijks € 9.000). We willen de goede samenwerking die met Stichting Primah is ingezet graag continueren. We maken de bijdrage daarom structureel. Jaarlijks gaat het om een bedrag van € 10.000.

Ad 5 Verharding Holle Drift Schipborg

Het oorspronkelijke zandpad Holle Drift in Schipborg is een aantal jaren geleden voorzien van een half verharding. Dit naar aanleiding van klachten van aanwonenden over de staat van onderhoud van het zandpad. Het toegepaste product blijkt niet geschikt voor het huidige intensieve gebruik. Er ontstaan wederom gaten in de verharding waardoor er (verkeers-)onveilige situaties ontstaan. Gelet op het toegestaan van permanente bewoning en daarmee dus een hogere verkeersbelasting van de rijbaan, wordt voorgesteld om de geschetste problematiek definitief voor de aanwonenden op te lossen. De aangedragen oplossing is de half verharding te wijzigen in een klinkerverharding, bij voorkeur in een oude gebakken straatklinker. Op die manier blijft het pad opgaan in de bosrijke omgeving en krijgt het de kwaliteit om het intensieve verkeer te verwerken. In het overleg over de transformatie "Mooi Schipborg" is ook als uitgangspunt genoemd om de rijbaan uit te voeren in klinkers. Deze rijbaan is momenteel nog deels eigendom van "Mooi Schipborg" maar gaat naar verwachting over naar de gemeente. Het gaat voorsnog om een investeringsbedrag van € 105.000 met een kapitaallast van € 3.150 (afschrijving 40 jaar, rente 0,5%).

Ad 6 Fietspad Spijkerboor – Eexterveen

Voor de realisatie van een fietspad tussen Spijkerboor en Eexterveen kunnen niet alle benodigde gronden worden verworven. Alternatieve tracés hebben al gauw een raakvlak met het Hunze traject. Het college wil zich sterk maken in het overleg van de Stuurgroep Hunze voor een tracé langs de Hunze als onderdeel van het "Hunze-traject". Het college wil op korte termijn met de Stuurgroep Hunze bezien of er nog mogelijkheden voor realisering zijn. Mocht uit het gesprek met de Stuurgroep Hunze blijken dat er geen tracé op korte termijn langs de Hunze beschikbaar is of dat de Stuurgroep niet voornemens is over te gaan tot aanleg (of een gedeelte daarvan) zal het college overgaan tot de voorbereidende werkzaamheden voor realisering van het resterende deel. In de begroting 2023 en in de jaarschijf 2024 nemen we vooruitlopend op verdere uitwerking en definitieve besluitvorming een investeringsbedrag voor de aanleg van het fietspad van in totaal € 900.000. We verdelen de lasten over 2023 en 2024. De kosten voor grondaankoop en een voorbereidingskrediet van € 300.000 voor 2023. Voor de daadwerkelijke uitvoering in 2024 het restant van het investeringsbedrag ad € 600.000. De kapitaallasten bedragen in totaal € 27.000. € 9.000 in 2023 en € 18.000 in 2024 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 0,5%).

Ad 7 Kapitaallast Voorbereidingskrediet OBS Prins Willem-Alexander te Eext

Dit krediet dekt onder andere de kosten voor:

- Architectenbureau
- Adviseur installaties (incl. akoestiek, bouwfysica, BENG en brandveiligheid)
- Constructeur
- Adviesbureau flora en fauna, bodemonderzoek,
- Grond mechanisch onderzoek (sonderingen) met funderingsadvies.
- Asbestinventarisatie

Het gaat om een voorbereidingskrediet € 100.000 met een kapitaallast van € 3.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 0,5%). Dit is een aanvulling op het eerder verstrekte krediet van € 100.000 beschikbaar gesteld in de begroting 2022. De kapitaallasten worden verrekend met het onderwijshuisvestingsbudget.

Ad 8 Herinrichting terrein rondom OBS Prins Willem-Alexander te Eext

De school komt te staan aan het voorterrein van 't Witzand. Deze omgeving wordt heringericht om de verkeersveiligheid te vergroten. Hier komt een zogenaamde kiss-and-ride zone. Ook worden er extra parkeerplaatsen gerealiseerd. Het gaat om een investeringsbedrag van € 120.000 met een kapitaallast van € 3.600 (afschrijving 40 jaar, rente 0,5%). Uitvoering in 2024.

Ad 9 Kapitaallasten verbouw OBS de Dobbe Gasselte

Om OBS de Dobbe toekomstbestendig te maken wordt ingezet op een verbouw van de school. OBS de Dobbe heeft geprognoseerd dat het leerlingenaantal de komende jaren door blijft stijgen. De ontwikkeling om OBS de Dobbe toekomstbestendig te maken wordt opgepakt in samenhang met de ontwikkelingsplannen van het dorps huis. Het investeringsbedrag dat we vooralsnog opnemen voor de uitbreiding van OBS de Dobbe is € 300.000. Kapitaallasten € 9.000 (afschrijvingstermijn 40 jaar, rente 0,5%). Een verdere planuitwerking volgt.

Ad 10 Bloemrijke Akkers

We willen het project 'Bloemrijke Akkers' een vervolg geven. Voor de jaren 2023 e.v. is een jaarlijks budget € 10.000, -- benodigd. Gedurende de jaren 2016 – 2022 is met incidentele middelen deelgenomen aan het project 'Bloemrijke Akkers'. De bijdrage bedroeg over die jaren € 7.500 per jaar. Dit initiatief past bij de ambities van de gemeente: we faciliteren een initiatief vanuit de samenleving en stimuleren daarmee onze burgers tot meer biodiversiteit. Doelstelling van het project Bloemrijke Akkers is: "Het verhogen van biodiversiteit, het stimuleren van duurzame landbouw, kennis verspreiden over het nut van bloei en natuurlijke plaagbestrijding, bijen, vlinders en andere insecten een nectar- en stuifmeelbron bieden en niet te vergeten een verfraaiing van het landschap". Concreet stelt Agrarische natuur Drenthe (AND) aan grondeigenaren, die tenminste 0,25 ha en max. 0,5 ha inbrengen, zaadmengsels ter beschikking, draagt kennis over en organiseert op verzoek het inzaaien. De ingezaaide percelen worden voorzien van informatieborden. Ook wordt jaarlijks per gemeente een veldexcursie gehouden.

Ad. 11 Wandelknooppuntennetwerk, onderhoud

Voor het onderhoud van het wandelknooppuntennetwerk wordt een jaarlijks bijdrage gevraagd van € 14.000. Dit past niet binnen de bestaande budgetten. De bijdrage gaat in na realisatie van het netwerk en staat daarom opgenomen in de jaarschijf 2024.

Ad. 12 Voorbereidingskrediet Cultuurpodium Gieten

Naar aanleiding van het haalbaarheidsonderzoek naar een locatie voor het onderbrengen van culturele verenigingen is in samenspraak met de klankbordgroep een eindrapport opgesteld. Dit eindrapport bevat een voorstel dat een oplossing moet bieden voor het tekort aan ruimten voor (met name) culturele instellingen. Om de plannen verder uit te werken (bijv. kosten architect en de ruimtelijke procedure) wordt voorgesteld om hiervoor een voorbereidingskrediet van € 100.000 beschikbaar te stellen. (Kapitaallasten € 3.000, afschrijvingstermijn 40 jaar, rentepercentage 0,5%). Voor de investeringsbedragen van eventuele bouw zijn nog geen lasten opgenomen. Hierover zal in een later stadium besluitvorming plaatsvinden.

Ad 13 Nieuw afvalbeleid: gratis groen, chippen containers, personeel

De uitvoering van het nieuwe afvalbeleid kent een aantal onderdelen dat een financiële component heeft. Dat betreft:

Gratis Groen: Het brengen van groenafval op het afvalbrengstation wordt het gehele jaar gratis. De kosten hiervan bedragen naar verwachting ca € 7.000.

Chippen containers: De groene, grijze en oranje container worden voorzien van een chip en de gemeente schaft een containermanagement systeem aan (investeringsbedrag € 125.000, kapitaallasten € 13.000, licentiekosten € 12.000) (afschrijvingstermijn 10 jaar, rentepercentage 0,5%). Enerzijds om grip te krijgen op het containerpark. Anderzijds om toe te kunnen zien op het principe 'de vervuiler betaalt'. Naar verwachting levert dit in 2023 een voordeel op van per saldo € 20.000. Dit voordeel kan in de jaren daarna oplopen. Het voordeel wordt behaald door lagere inzamel- en verwerkingskosten als gevolg van een kleiner aantal containers dat moet worden ingezameld (€ 45.000).

Personeel: Voor de uitvoering van het afvalbeleid is een extra bedrag aan personele capaciteit benodigd van € 60.000. Dit gaat om capaciteit aan de beleidskant en de administratieve verwerking. Het geheel wordt budgettair neutraal verwerkt in de begroting. We maken daarbij voor het jaar 2023 gebruik van de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing en we verwachten daarna een voordelig effect van de ingezette maatregelen .

Ad 14 Arbo

We dragen de verantwoordelijkheid voor het zorgdragen voor een veilige werkomgeving voor al onze werknemers. Veilig en gezond werken en kwaliteit gaan hand in hand. We gaan ons beleid verder intensiveren. We moeten meer doen vanwege wettelijke vereisten. Het huidige budget is daarvoor niet toereikend. Hiervoor is een extra bedrag benodigd van € 25.000. We willen meer investeren in veiligheidstrainingen en het voorzien van medewerkers op het gebied van Arbo-hulpmiddelen (aangepaste stoelen, andere Arbo technische hulpmiddelen).

Ad 15 Noodzakelijke personele investeringen

We merken dat het als gemeente steeds lastiger wordt om te anticiperen op nieuwe taken of ad hoc opdrachten vanuit het rijk. Daarnaast willen we ook aan de slag met onze eigen (nieuwe) ambities. We kunnen die extra taken er niet gewoon even bij doen. Dit resulteert in achterstanden in het lopende werk en vraagt om extra capaciteit. Denk hierbij aan onderwerpen als woningbouwopgave, ruimtelijk beleid en vastgoedbeheer, afval en duurzaamheid, de formatie van de buitendienst, maar ook bijvoorbeeld de uitvoering van het informatiebeleidsplan en de Wet Open Overheid (WOO) die veel impact zal hebben op de gemeentelijke organisatie.

Alleen met nieuwe extra middelen zijn we er echter nog niet. De krappe arbeidsmarkt maakt dat het steeds lastiger wordt om kwalitatief goed personeel te werven. Als overheid vissen we allemaal in dezelfde vijver. Dat staat nog los van het feit dat collega's vertrekken, omdat ze elders hun loopbaan voortzetten. We zijn hier niet blind voor en zetten in op trainees, samenwerking met andere gemeenten en kijken kritisch naar ons wervingsbeleid en nog breder naar ons strategisch personeelsbeleid.

Om onze ambities en nieuwe opgaven waar te kunnen maken hebben we in deze begroting budget opgenomen om deze taken uit te kunnen uitvoeren. Het gaat om een bedrag per saldo structureel € 806.000. Deels is hiervoor structurele dekking vanuit rijksmiddelen en vanuit extra inkomsten. Onderdeel hiervan is een bedrag van € 250.000. Dit is opgenomen bij punt 1 'project omtrent dienstverlening'. Voor 2024 is een bedrag opgenomen van € 100.000 ten behoeve van formatie-uitbreiding bij de buitendienst. Naast een structureel bedrag wordt ook een incidenteel bedrag gevraagd. Zie hiervoor 'ambities incidenteel.' Voor een uitgebreidere toelichting op de bedragen wordt u verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Ambities uit FMP begroting 2022

Ad 16 Renovatie/nieuwbouw basisschool Prins Willem Alexander Eext

In november 2019 is het integraal Huisvesting Plan Onderwijs (IHP) door uw raad vastgesteld. In dit plan is ook aangegeven dat er mogelijk nieuwbouw van de OBS Prins Willem Alexander in Eext gaat plaatsvinden. Het schoolgebouw is niet meer adequaat gezien de staat van het gebouw en functionaliteit van het gebouw. Voor volledige nieuwbouw is naast een voorbereidingskrediet van € 100.000, dat apart is opgenomen voor 2023, een bedrag nodig van € 2.250.000 in 2024. Het bedrag is gebaseerd op de aannames van voorjaar 2022. Het kan door de marktontwikkeling tot 2024 nog gaan afwijken. De kapitaallast van de investering bedraagt € 67.500 bij een afschrijving in 40 jaar en een rentelast van 0,5%. De kapitaallast wordt gedekt binnen het structurele onderwijsbudget. Een definitief investeringsbedrag wordt door de raad toegekend op basis van een uitgewerkt projectplan. De voorlopige planning is om in 2024 te starten met de bouw. Dit is een jaar later dan vorig jaar werd gedacht. Naast de structurele lasten zijn er ook nog incidentele kosten. Zie hiervoor ambities collegeprogramma incidenteel.

Ad 17 Beschoeiing Grevelingskanaal

Conform het meerjarenonderhoudsplan van het Grevelingskanaal moet de beschoeiing worden vervangen. De beschoeiing is in slechte staat. In 2023 is een investeringsbedrag nodig van € 1.100.000. Bij een afschrijvingstermijn van 30 jaar bedraagt de kapitaallast € 42.167. Voor 2024 staat een investering van € 1.444.000 gepland. De kapitaallast van deze investering is afgerond tot € 55.353.

Ad 18 Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)

Voor de fietsverbinding Grolloo-Papenvoort wordt uitgegaan van een investeringsbedrag van € 690.000. Bij een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rentelast van 0,5 % bedraagt de kapitaallast € 20.700. We gaan de kosten opnemen voor 2023 en 2024. De aankoop van de grond en een voorbereidingskrediet van in totaal € 300.000 voor 2023. Het restant van het investeringsbedrag ad € 390.000 in 2024. De kapitaallasten worden dan verdeeld in respectievelijk € 9.000 en € 11.700. Het doel van deze investering is het verbeteren van de recreatieve ontsluiting Grolloo (fietsknooppuntensysteem) en het verhogen van de verkeersveiligheid. Het toeristisch fietsverkeer is aan de westzijde van Grolloo hoofdzakelijk aangewezen op de route langs het Oostereind. De fietsers maken gebruik van de rijbaan en ondervinden er hinder van hardrijdend autoverkeer. De route maakt onderdeel uit van het fietsknooppuntensysteem. Zowel grondverwerving als een planologische procedure is noodzakelijk. Het bedrag is inclusief grondverwerving. De verwachting is dat we van de provincie een bijdrage ontvangen. De hoogte hiervan is nog niet bekend en daarom nog niet verminderd op het investeringsbedrag. Een eventuele toekenning wordt verwerkt in een volgend P&C document.

Ad 19 Informatiebeleidsplan

Het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is vastgesteld. Voor de tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2023 is een structureel bedrag opgenomen van € 28.500. Dit wordt ingezet voor Office 365, toegankelijkheid en data gedreven werken. Naast een structureel bedrag is ook een incidenteel bedrag nodig. Zie hiervoor ambities incidenteel.

Ambities incidenteel

Bij dit onderdeel zijn de incidentele lasten van de ambities weergegeven die voortvloeien uit de herijkte strategische toekomstvisie, het coalitieakkoord 2022-2026 en de actuele ontwikkelingen.

servicecentrum oprichten die op termijn een groot deel van de vragen zal beantwoorden. We vragen hiervoor incidenteel € 350.000.

Ad 2 Wachtgelden Wethouders

In de begroting is structureel een bedrag opgenomen van € 40.000 als wachtgeldbijdrage van voormalige wethouders. In 2023 en 2024 is deze bijdrage incidenteel respectievelijk € 159.000 en € 82.000 hoger.

Ad 3 Visie ontwikkeling Strategische toekomstvisie

In de begroting 2022 is opgenomen dat we in 2022 een startnotitie aan de raad voorleggen met betrekking tot het opstellen (herijken) van de Strategische Toekomstvisie. De uitwerking daarvan vindt in 2023 plaats. We gaan in 2023 aan de slag met een brede visieontwikkeling op de toekomst van Aa en Hunze. Onderdeel hiervan is het breed ophalen van input vanuit de samenleving van Aa en Hunze. We vertalen dit vervolgens naar de *Strategische Toekomstvisie*, *Samen maak je de route* (toetsen + actualiseren) en de nog te ontwikkelen *Omgevingsvisie* (de brede uitvraag vormt de eerste aanzet en heeft nog een verdieping; dit spoor loopt verder door). In dit proces worden we begeleid door een extern bureau. Het gaat om een incidenteel bedrag van € 50.000.

Ad 4 Aa en Hunze 25-jaar

Volgend jaar bestaat de gemeente Aa en Hunze 25 jaar. Dat gaan we vieren! Hoe precies is nog niet helemaal duidelijk, maar wel duidelijk is dat we er, samen met de inwoners, iets bijzonders van gaan maken. Voor deze bijzonderheden vragen we incidenteel € 75.000.

Ad 5 Armoede en schulden

Op 1 januari 2024 loopt ons huidige armoede en schulden beleid af en stopt de GKB in haar huidige vorm. In de beantwoording van de rekenkamercommissie is al aangekondigd dat wij in 2023 een evaluatie van ons huidige armoedebelief uit gaan voeren. Een nieuw uit te voeren armoedemonitor (a € 25.000,-) geeft een helder beeld waar de gemeente nu staat ten opzichte van de armoedemonitor in 2017. Met partners uit het armoedepact, inwoners en andere belanghebbenden zullen verdiepende gesprekken gevoerd worden en aanbevelingen voor het herijken van het huidige beleid opgesteld worden. Het verdient aanbeveling dit door een onafhankelijk persoon uit te laten voeren (€ 45.000,-).

Daarnaast biedt het stoppen van de GKB kansen voor herijking van ons huidige schuldhulpverleningslandschap. Door efficiënter samen te werken, kan de nadruk van schuldhulpverlening meer liggen op preventie. Kansen liggen in het gezamenlijk oppakken binnen Drenthe / NMD / WPDA gemeenten. Ambtelijk is het aanstellen van een verkenner om verschillende scenario's van samenwerking te schetsen onder de aandacht gebracht. Het beschrijven van de verschillende scenario's voor Aa en Hunze en uitwerken van de daaropvolgende keuzes, denk bijvoorbeeld aan een aanbesteding, vraagt om extra personele inzet a € 30.000.

In de cultuurnota en de gezondheidsnota hebben we opgenomen dat we de mogelijkheden gaan onderzoeken om aan te sluiten bij het Volwassenfonds (voor cultuur en sport). Vooruitlopend hierop vragen we een incidenteel bedrag voor 2023 van € 20.000. Mocht blijken dat dit bedrag niet toereikend is of juist teveel dan stellen we dit bedrag bij een volgende gelegenheid bij.

In totaal hebben we hiervoor € 120.000 incidenteel nodig.

Ad 6 Faciliteren informele ondersteuning in dorpen

In Gasselternijveen en Grolloo faciliteren wij de informele zorg door middel van de inzet van een beroepskracht (voor de huiskamer+ in Gasselternijveen en de dorpscoördinator in Grolloo). Dit zijn succesvolle manieren om ondersteuning laagdrempelig en met inzet van vrijwilligers te organiseren en de Wmo kosten te drukken. De komende jaren willen we dergelijke concepten, samen met inwoners ook in andere dorpen realiseren. De inzet is dat we als gemeente gaan initiëren en de organisatie tot stand brengen met de intentie dat de dorpen het op termijn zelf oppakken. Dit is geraamd op € 100.000 per jaar.

Ad 7 Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat

Voor de uitvoering van het beleid met betrekking tot duurzaamheid en klimaat moeten we de komende periode nog kosten maken. De inschatting is dat dit € 200.000 per jaar betreft gedurende de periode 2023 t/m 2026. We verwachten de kosten te kunnen dekken uit rijksmiddelen. De kosten zijn daarom

vooral nog neutraal in deze begroting opgenomen. Mochten de rijksmiddelen toch niet voldoende zijn voor de uit te voeren taken dan komen we daar bij uw raad op terug.

Ad 8 Nieuwe Koersnota / Geopark de Hondsrug

De Stichting De Hondsrug UNESCO Global Geopark vraagt om de bijdrage te verhogen met € 5.000 per jaar voor de komende 3 jaar. De stichting is naar aanleiding van de UNESCO evaluatie meer gaan inzetten op het gebied van educatie. Dit brengt extra kosten met zich mee. Deze bijdrage is gevraagd aan alle instanties die bijdragen aan de stichting.

Ad 9 Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander – Eext

Om de nieuwe school te bouwen, zal eerst de oude school worden gesloopt. De sloopkosten bedragen € 97.000 en zijn opgenomen voor 2024.

Ad 10 Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem-Alexander – Eext

De oude school die wordt gesloopt heeft nog een boekwaarde in de boeken van € 220.000. Deze wordt nu in één keer afgeboekt. Hierdoor vervalt een structurele kapitaallast van € 17.600. Dit bedrag wordt toegevoegd aan het structurele onderwijsbudget. Het bedrag is opgenomen voor 2024.

Ad 11 Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem-Alexander – Eext

Tussen de tijd dat de oude school wordt afgebroken en de nieuwe worst gebouwd, krijgen de leerlingen elders les. De inschatting is dat deze tijdelijke huisvesting € 300.000 gaat kosten. Het bedrag is opgenomen voor 2024.

Ad 12 Actualiseren GVVP (Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan)

Voor het evalueren van het oude Gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan (GVVP) en vervolgens voor het actualiseren van het GVVP willen we een extern bureau inschakelen. Hiervoor is € 40.000 incidenteel budget nodig.

Ad 13 Informatiebeleidsplan

Het strategisch informatiebeleidsplan met daaraan gekoppeld tactische uitvoeringsplannen is in inmiddels vastgesteld. Voor de tactische uitvoeringsplannen is een jaarlijks budget nodig. In de meerjarenplanning is hiervoor een reeks bedragen opgenomen. Voor 2023 is een incidenteel bedrag opgenomen van € 174.000. Dit wordt ingezet voor Office 365, toegankelijkheid, data gedreven werken en veiligheid. Voor 2024-2026 gaat het om respectievelijk € 174.000, € 100.000 en € 55.000.

Ad 14 Duurzame inzetbaarheid

De inzet van duurzame inzetbaarheid wordt steeds belangrijker. De afgelopen periode zijn er al afspraken gemaakt in het kader van duurzame inzetbaarheid. Het destijds beschikbare budget was € 200.000,- incidenteel voor de periode van twee jaar. Met de aanvragen die er nu zijn en met de aangegane verplichtingen die eind 2022 en begin 2023 gaan starten is het budget uitgeput. Om ook de komende periode te investeren in carrièreperspectief (horizontaal of verticaal), de talentontwikkeling, vitaliteit en maatwerk voor ouderen is het de wens om wederom incidenteel budget aan te vragen, Voor 2023 en 2024 € 100.000 per jaar. Door hier uitvoering aan te geven leggen we de focus op duurzame inzetbaarheid en willen we dat medewerkers met energie en plezier naar het werk gaan.

Ad 15 Noodzakelijk personele investeringen

We merken dat het als gemeente steeds lastiger wordt om te anticiperen op nieuwe taken of ad hoc opdrachten vanuit het rijk. Daarnaast willen we ook aan de slag met onze eigen (nieuwe) ambities. We kunnen die extra taken er niet gewoon even bij doen. Dit resulteert in achterstanden in het lopende werk en een vraag om extra capaciteit. Denk hierbij aan onderwerpen als woningbouwopgave, verkeer, opvang vluchtelingen/statushouders, duurzaamheid en de Wet Open Overheid (WOO) die veel impact zal hebben op de gemeentelijke organisatie. Deels is hiervoor structurele dekking vanuit rijksmiddelen en vanuit extra inkomsten. Alleen met nieuwe extra middelen zijn we er echter nog niet. De krappe arbeidsmarkt maakt dat het steeds lastiger wordt om kwalitatief goed personeel te werven. Als overheid vissen we allemaal uit dezelfde vijver. Dat staat nog los van het feit dat collega's vertrekken, omdat ze elders hun loopbaan voortzetten. We zijn hier niet blind voor en zetten in op trainees, samenwerking met andere gemeenten en kijken kritisch naar ons wervingsbeleid en nog breder naar ons strategisch personeelsbeleid.

In de begroting 2023 hebben we incidenteel budget opgenomen om deze nieuwe knelpunten weg te nemen en de nieuwe ambities en opgaven te kunnen uitvoeren. We hebben hiervoor een bedrag nodig van incidenteel € 860.000. Onderdeel hiervan is een bedrag ad € 350.000. Dit is opgenomen bij punt 1 'project dienstverlening' Het betreft hier personeel voor tijdelijke ondersteuning en het versterken van de organisatie. Naast een incidenteel bedrag wordt ook een structureel bedrag gevraagd. Zie hiervoor ambities structureel. Voor een uitgebreidere toelichting op de bedragen wordt u verwezen naar de paragraaf bedrijfsvoering.

Ambities uit FMP begroting 2022

Ad 16 Samen maak je de route - leerbudget en experimenteren in het sociaal domein

De veranderopgave in het sociaal domein geldt voor zowel medewerkers van de gemeente als voor medewerkers en vrijwilligers van de organisaties met wie wij samen werken. Zo organiseren wij onder andere vier keer per jaar de training 'Werken met netwerken'. Deze training biedt praktische tools om samenwerkingsverbanden beter te laten functioneren. Daarnaast willen we binnen het sociaal domein nog op andere manieren maatschappelijke opgaven oppakken. Hiervoor is voor 2022 en voor 2023 een bedrag nodig van € 25.000 per jaar. In de begroting 2022 is de eerste € 25.000 beschikbaar gesteld.

Ad 17 Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie

De activiteiten in de nieuwe economische koersnota zijn gesplitst in bestaande en nieuwe activiteiten. De bestaande activiteiten kunnen worden uitgevoerd binnen de huidige kaders van de begroting. De nieuwe activiteiten zijn incidentele activiteiten en vergen een aanvullende investering. Het gaat om investeringen via de actielijnen werken en onderwijs, vestigingsbeleid en infrastructuur, innovatie, kennis en duurzaamheid. In totaal gaat het om € 320.000 euro voor vier jaar. € 80.000 per jaar met ingang van 2022.

Ad 18 Dorpsplannen De Pol Grolloo

Initiatiefnemers in Grolloo hebben het voortouw genomen en een integraal dorpsplan voor De Pol in Grolloo ontwikkeld. Het plan geeft antwoord op diverse vraagstukken rondom leefbaarheid, wonen, zorg en welzijn, duurzaamheid, verkeersveiligheid, gezondheid en mobiliteit. Het plan betreft de aanpassing van het dorpshuis om ontmoeting te bevorderen, de bouw van woonzorgappartementen, de herontwikkeling van de huidige parkeerplaats/ buitenruimte en een parkeerplaats als kiss-and-ride voor de school.

Het gaat om een incidentele bijdrage van in totaal € 500.000. Het bedrag wordt gesplitst in een bijdrage in 2023 van € 300.000 en een bijdrage in 2024 van € 200.000. De middelen zijn bedoeld voor die onderdelen die ontmoeting bevorderen (dorpshuis). Hierover heeft in eerder stadium al besluitvorming plaats gevonden.

Ad 19 Budget uitvoering Cultuurnota

In zowel de cultuurnota 2012 – 2016 als de cultuurnota 2017 – 2021 is destijds voor de looptijd van de nota een incidenteel budget van € 50.000 per jaar beschikbaar gesteld. Uit dit budget werden de culturele festivals en evenementen, de uitrol van de moties muziekonderwijs en projecten op het snijvlak van het sociaal domein bekostigd. Voor de komende 4 jaar zetten we weer in op ondersteuning van verschillende projecten. In de cultuurnota 2022 – 2025 is besloten om hiervoor incidenteel voor die periode een bedrag van € 50.000 per jaar beschikbaar te stellen.

Ad 20 Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)

Het project DAF (Digital Art Factory) is een project dat succesvol is georganiseerd door het ICO in de jaren 2019 t/m 2021. We willen dit de komende vier jaren graag voortzetten. De kosten hiervan bedragen € 30.000 per jaar. Een deel van dit geld wordt door ICO zelf bekostigd. Hiervoor wordt een noodzakelijke bijdrage van € 5.500 per jaar gevraagd.

Ad 21 Wandelknooppuntennetwerk

Het aansluiten van de gemeente op het provinciaal wandelknooppunten netwerk gaat in stappen:

1. Het inventariseren van alle aanwezige wandelroutes en alle lokale (dorps)ommetjes. In deze fase wordt ook contact gelegd met de diverse dorpsverenigingen en commissies dorpsbelangen om zo de inwoners te betrekken.

2. Er wordt een kaart gemaakt met een voorstel hoe het netwerk er uit zou kunnen gaan zien, deze wordt ter toetsing voorgelegd aan betrokken partijen.
3. De informatieborden en paaltjes worden gemaakt en in het gebied geplaatst. Uitgangspunt is dat er zo veel mogelijk gebruik gemaakt wordt van bestaande palen, om zo een wildgroei aan paaltjes te voorkomen. Hiertoe zijn ook afspraken gemaakt met gebiedseigenaren zoals Staatsbosbeheer en Het Drents Landschap.

Het hele proces zal ongeveer 2 jaar in beslag nemen. Het doel is om op 1-1-2022 te starten. Op dat moment is de complete uitvoering eind 2023 gereed volgens de verwachting van het Recreatieschap Drenthe.

Het Recreatieschap is de coördinerende partij en zorgt voor aansluiting op het al bestaande netwerk en de fysieke uitvoering.

De gemeentelijke bijdrage is gesplitst in twee delen voor de jaren 2022 en 2023. Voor 2023 wordt een bedrag ad € 40.500 gevraagd. Dit is lager dan eerder gevraagd (in de begroting 2022) omdat de bijdrage van de provincie is verhoogd.

Ad 22 Achterstallig onderhoud watergangen

De gemeente is eigenaar en beheerder van schouw- en bermsloten. De schouwsloten en een deel van de bermsloten worden binnen een bestek onderhouden door een aannemer. In het bestek is niet het onder profiel houden/brengen van de slootbodem opgenomen. Daardoor is er sprake van achterstallig onderhoud waardoor inwoners wateroverlast ervaren. In het nieuwe bestek zijn posten opgenomen voor het wegwerken van dit achterstallig onderhoud. De kosten zijn geraamd op € 101.250 per jaar.

Het voorstel is om de achterstand binnen de looptijd van het bestek in te lopen. Het bestek loopt van 1 januari 2021 tot 31 december 2023 met de mogelijkheid tot 2 maal 1 jaar te verlengen. Het achterstallig onderhoud is geraamd op € 101.250 per jaar. Voor de dekking van het achterstallig onderhoud is een incidentele financiering nodig voor de looptijd van het bestek.

Ad 23 Investerings toekomstbestendige organisatie

In de begroting 2022 zijn extra middelen gevraagd voor de ambtelijke organisatie. Zowel structureel als incidenteel. Deze zijn door uw raad toegekend. In het voorstel was ook een incidenteel bedrag ad € 50.000 opgenomen voor 2023. Dit betreft de kosten van een projectleider voor het project 'basis op orde'. Dit bedrag is nu (opnieuw) ter besluitvorming opgenomen.

Ad 24 Doorontwikkeling buitendienst (BOR)

Met de ontmanteling van de Alescon hebben wij ervoor gekozen het groenonderhoud binnen onze kernen blijvend te laten uitvoeren door mensen die niet via de reguliere weg aan een baan kunnen komen (doelgroepers). De buitendienst bestaat sinds 1 januari 2021 uit de buitendienst en het kernteam. We werken verder aan de ontwikkeling van de gehele buitendienst zodat we zoveel mogelijk gebruik maken van de kwaliteit van mensen én het onderhoud op een hoger plan brengen. De oud Alescon-medewerkers blijven, zoals ook het afgelopen jaar het geval was, gedetacheerd vanuit Werkplein Drentse Aa en daar waar een vacature ontstaat komen de nieuwe "doelgroepers" in dienst bij onze gemeente. Wij zetten in op een zo goed mogelijke begeleiding van het kernteam om de mensen in het kernteam zoveel mogelijk tot hun recht te laten komen. Dit vraagt in eerste instantie om meer begeleiding. De daaruit voortvloeiende extra incidentele kosten bedragen € 149.000 per jaar gedurende een periode van drie jaar. Na deze taakstellende periode wordt verondersteld dat de begeleiding kan worden teruggebracht.

Prijsonwikkeling structureel

Het financieel uitgangspunt bij de inkomstenontwikkeling is dat er wordt uitgegaan van een verhoging van de tarieven (niet zijnde belastingen) met het geldende prijsindexcijfer voor overheidsconsumptie, netto materieel (trendmatige verhoging) uit de meest recente circulaire. Voor de kostenontwikkeling wordt uitgegaan van datzelfde prijsindexcijfer met uitzondering van de loonontwikkeling. De bijdragen aan de GR'en worden daarbij meegenomen voor het loonpercentage omdat de kosten van de GR'en veelal uit loonkosten bestaan.

Prijzontwikkeling structureel

Pijler	Omschrijving ontwikkeling	2023	2024	2025	2026
lasten					
div	Salarissen	-522.000	-642.000	-650.000	-639.000
div	Salarissen bijdrage vanuit SDA	47.000	56.000	57.000	56.000
div	Personeel van derden	-38.000	-44.000	-46.000	-41.000
div	Goederen en diensten	-225.000	-240.000	-246.000	-200.000
div	Energie	-13.000	-14.000	-15.000	-12.000
div	Inkomstenoverdrachten	-572.000	-654.000	-665.000	-600.000
		-1.323.000	-1.538.000	-1.565.000	-1.436.000
baten					
5	OZB	104.000	111.000	114.000	92.000
div	Leges en overige inkomsten	62.000	66.000	68.000	55.000
		166.000	177.000	182.000	147.000
Totaal		-1.157.000	-1.361.000	-1.383.000	-1.289.000

Toelichting prijsontwikkeling structureel

Voor de berekening gaan we in de trendmatige ontwikkelingen uit van 2 indexcijfers. De gegevens komen uit de meicirculaire 2022. Voor salarissen en de bijdrage aan de GR-en hanteren we de index van loonvoet sector overheid. Voor de overige onderdelen de prijsindex overheidsconsumptie (netto materieel).

Index van de salarissen:

2023: 3,3 %
2024: 3,9 %
2025: 3,8 %
2026: 3,6 %

Index voor de overige onderdelen

2023: 2,3 %
2024: 2,4 %
2025: 2,4 %
2026: 1,9 %

Het voorstel is om voor de jaren 2023-2026 de OZB te corrigeren met het inflatiepercentage en om verder **geen** trendmatige verhoging door te voeren. De inflatiecorrectie is bedoeld om de inkomsten en uitgaven op hetzelfde niveau te houden. Bij de inflatiecorrectie gaat het om de index voor de overige onderdelen als hierboven weergegeven. Voor 2023 2,3%.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

Bij dit onderdeel worden de verschillen in de uitkering uit het gemeentefonds tussen de verschillende jaren opgenomen.

Gemeentefonds structureel en incidenteel

structureel

Nr	Pijler	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
1	5	Mutatie algemene uitkering o.b.v. meicirculaire 2022	2.227.000	1.168.000	2.150.000	- 174.000
2	5	Extra middelen jeugdzorg	1.300.000	-277.000	-80.000	
3	5	DU Inburgering	6.000			
4	2	DU Inburgering	-6.000			
5	5	Wet Open Overheid	13.000	13.000	14.000	
6	5	Wet Open Overheid	-13.000	-13.000	-14.000	
totaal			3.527.000	891.000	2.070.000	- 174.000

incidenteel

Nr	Pijler	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
7	5	Wet Open Overheid	-57.000	-58.000	-59.000	
8	5	Wet Open Overheid	57.000	58.000	59.000	
9	5	Incidenteel deel hogere Algemene Uitkering	500.000	650.000	800.000	
totaal			500.000	650.000	800.000	0

Toelichting algemene uitkering gemeentefonds structureel en incidenteel

Structureel

Ad 1. Mutatie Algemene Uitkering / Herverdeeleffect AU

De raming voor de algemene uitkering volgt de meicirculaire 2022. Tot en met het jaar 2025 zijn de accessen aanzienlijk. Omdat het regeerakkoord dan ook afloopt ontstaat voor het jaar 2026 een heel negatief beeld, het zogenaamd 'ravijnjaar'. Om hier enigszins op te anticiperen is er voor gekozen om een deel van het accres niet structureel maar incidenteel op te nemen. Voor de hoogte van het bedrag is aangesloten bij het bedrag van de opschalingskorting. Deze korting is voor de jaren tot en met 2025 'bevroren' maar kan in 2026 weer terugkomen. De incidentele bedragen zijn hierna opgenomen bij gemeentefonds incidenteel.

Ad 2. Extra middelen jeugdzorg

Conform de provinciale richtlijn (financieel toezicht) worden de extra rijksmiddelen voor jeugdzorg nu structureel geraamd. De uitgaven die hier tegenover staan zijn ook ingaande 2023 structureel in de begroting opgenomen.

Ad 3/4. Decentralisatie Uitkering Inburgering

Voor inburgering worden middelen aan het gemeentefonds toegevoegd ten behoeve van de begeleiding van de bredere groep asielmigranten binnen de ondertussen-groep (inburgeraars die nog inburgeringsplichtig zijn onder de Wet inburgering 2013). Dit volgt uit de bestuurlijke afspraken die het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in april 2020 hebben gemaakt om een impuls te geven aan de uitstroom van inburgeringsplichtigen onder het huidige stelsel.

Ad 5/6. Wet openheid overheid

Op 26 januari 2021 heeft de Tweede Kamer de (Wijzigingswet) Wet open overheid (Woo)

aangenomen. Het betreft een initiatiefwet uit de Tweede Kamer die beoogt de gehele overheid transparanter en toegankelijker te maken. Met dit wetsvoorstel geven de initiatiefnemers zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie een nieuwe basis. Zij verankeren het recht op toegang tot informatie wettelijk en beogen zij de informatievoorziening en informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden te verbeteren. De wet is gedeeltelijk in werking getreden op 1 mei 2022. De huidige Wet openbaarheid van bestuur (Wob) wordt ingetrokken bij de volledige inwerkingtreding van de Woo. Vooruitlopend op de besluitvorming in de Eerste Kamer heeft het kabinet hiervoor structurele en incidentele financiële middelen vrijgemaakt

Incidenteel

Ad 7/8. Wet Open Overheid

De toelichting voor dit onderdeel is dezelfde als bij ad 5/6.

Ad 9. Incidenteel deel hogere Algemene Uitkering

De toelichting voor dit onderdeel is dezelfde als bij ad 1.

Overige mutaties structureel

Bij dit onderdeel zijn opgenomen: de niet-trendmatige ontwikkelingen, vervangingsinvesteringen en vrijval kapitaallasten .

Overige mutaties structureel

Nr.	Pijler	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
niet-trendmatige ontwikkelingen						
1	2	Uitgaven sociaal domein (jeugd)	-1.655.000	277.000	80.000	
2	3	Extra toeristenbelasting	118.000	50.000	50.000	
3	4	Leges i.r.t. omgevingswet	-150.000			
4	5	Meeropbrengst OZB (areaaluitbreiding)	50.000	50.000	50.000	50.000
			-1.637.000	377.000	180.000	50.000
Vervangingsinvesteringen						
5	4	Vervanging openbare verlichting	-14.175	-14.175	-14.175	-14.175
6	5	Vervanging materieel buitendienst	-62.700	-4.800	-33.600	-7.700
7	5	Vervanging materieel BOR	-50.300	-41.800	-11.600	-6.000
8	5	Automatisering software	-12.800	-3.100		
9	5	Automatisering hardware	-13.737	-110.600	-10.150	-8.200
			-153.712	-174.475	-69.525	-36.075
Onderhoudslasten						
10	4	Onderhoud Begraafplaatsen	-75.000			
11	4	Reinigingsbestek	-35.000			
12	4	Onderhoud bebording	-10.000			
13	4	Groenonderhoud Nooitgedacht	-30.000			
			-150.000			
Vrijval kapitaallasten						
14	div	Lagere kapitaallasten	148.000	54.000	109.000	164.000
			148.000	54.000	109.000	164.000
Totaal			-1.793.000	257.000	219.000	178.000

Toelichting overige mutaties structureel

Ad 1. Uitgaven sociaal domein (jeugd)

In het kader van het provinciaal toezicht op de gemeentelijk begroting is het verplicht structurele lasten ook structureel te ramen. Tot op heden werden de budgetten voor het sociaal domein jaarlijks incidenteel sluitend gemaakt met extra incidentele middelen van het rijk dan wel extra incidentele gemeentelijke middelen. We brengen nu de ramingen in het sociaal domein op een voldoende structureel niveau. Deze extra kosten worden gedekt uit de extra toegezegde rijksmiddelen. Conform de provinciale richtlijn mogen deze ook structureel geraamd worden.

Ad 2. Toeristenbelasting

Voor 2023 is een verhoging van de toeristenbelasting opgenomen van € 0,05 per persoon per nacht. De raming wordt daarom structureel met € 68.000 per jaar verhoogd. Daarnaast ontstaat een hogere opbrengst voor 2023 -2025 met een bedrag verhoogd naar € 50.000. Deze aanpassing heeft

geen gevolgen voor de tarieven en is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Ad 3. Lagere legesopbrengst i.v.m. invoering omgevingswet

Als gevolg van de invoering van de omgevingswet per 1 januari 2023 is de verwachting dat de legesinkomsten voor bouw dalen met 25%. Het betreft dan een bedrag van ca. € 150.000.

Ad 4. Meeropbrengst OZB

Betreft meeropbrengst OZB door areaaluitbreiding.

Ad 5 t/m 9. Kapitaalontwikkeling – structureel

Het gaat hier om de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen.

Ad 10. Onderhoud Begraafplaatsen

In 2022 wordt het onderhoud van begraafplaatsen voor de komende jaren aanbesteed. Rekening houdend met de eenheidsprijzen gaan we fors meer betalen voor het onderhoud. Het gaat om een structureel bedrag € 75.000. Pas na de aanbesteding zullen we zekerheid hebben over de hoogte van het bedrag.

NB: omdat de BTW op onderhoudskosten van begraafplaatsen niet compensabel is, is in deze bijstelling inclusief BTW gerekend.

Ad 11. Reinigingsbestek

Het reinigingsbestek, het gecombineerd bestek vegen en onkruidbestrijding op verharding en reiniging van kolken, is opnieuw aanbesteed voor een periode van 4 jaar. De nieuwe raming wordt € 70.000 structureel hoger. De helft van de kosten wordt doorberekend in de rioolheffing.

Ad 12 Onderhoud bebording

We gaan achterstallig onderhoud aan bebording wegwerken. Daardoor zal komende jaren meer budget ingezet worden voor vervanging. Slecht onderhouden en/of ontbrekende bebording en bewegwijzering veroorzaakt irritatie en verwarring en kan daardoor zelfs leiden tot gevaarlijke situaties in het verkeer. Het gaat om een structureel bedrag van € 10.000.

In het vervolg willen we door nauwkeurige monitoring vroegtijdig signaleren waar de bebording toe is aan vervanging/reparatie om het onderhoud op peil te houden.

Ad 13. groenonderhoud Nooitgedacht

Het groenonderhoud voor Nooitgedacht wordt opnieuw aanbesteed. We gaan op basis van de huidige inzichten structureel € 30.000 meer betalen dan de huidige raming. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de sterk stijgende prijzen in verband met inflatie en door de relatief zeer gunstige aanbesteding van het huidige bestek.

Ad 14. Lagere kapitaallasten

Het betreft vrijval van kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in het verleden zijn gedaan.

Mutatie reserves

Dekking incidentele mutaties

Bij dit onderdeel is de dekking weergegeven van de incidentele beleidswensen en ontwikkelingen uit de onderdelen ambities incidenteel en overige mutaties incidenteel.

Toelichting

Voor de incidentele ambities/mutaties geldt dat de bedragen worden onttrokken aan de VAR. In het onderstaand overzicht is aangegeven om welke bedragen het voor de jaren 2023 t/m 2026 gaat. Voor een overzicht van de stand van de VAR wordt o.a. verwezen naar het begin van het onderdeel hoofdlijnen.

Mutatie reserves

Nr.	Pijler	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	totaal
		VAR					
1		Mutaties ambities incidenteel	-1.984.000	-764.000	459.000	-155.000	-2.444.000
			-1.984.000	-764.000	459.000	-155.000	-2.444.000

Bij 1e begrotingswijziging 2023 beschikbaar te stellen budgetten

In de eerste begrotingswijziging 2023 zijn de mutaties van de budgetten opgenomen, die voortvloeien uit de incidentele en structurele beleidsvoornemens en ontwikkelingen van het begrotingsvoorstel 2023. Voor een toelichting wordt verwezen naar de onderdelen Actualisatie financiële positie en Investerings 2023

Paragrafen

Lokale heffingen

Lokale heffingen

De lokale heffingen kunnen worden onderscheiden in belastingen en retributies.

Belastingen zijn verplichte betalingen waar geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de gemeente tegenover staat. De onroerende zaakbelastingen (OZB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, toeristenbelasting en forensenbelasting vallen hieronder.

Retributies zijn betalingen die krachtens algemene regelen worden gevorderd ter zake van een concrete door de gemeente bewezen dienst. Hierbij valt te denken aan leges, brandweerrechten en lijkbezorgingsrechten.

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente. Van de lokale heffingen die bij de algemene dekkingsmiddelen horen is de OZB de belangrijkste. De OZB is ca. 9% van de totale algemene dekkingsmiddelen. De andere belastingen die als algemeen dekkingsmiddel dienen zijn de toeristenbelasting en de forensenbelasting. Heffingen die ter dekking van specifieke kosten dienen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing.

Tarieven

	2022	2023
Onroerende zaakbelastingen		
OZB-eigenaren woningen naar percentage van de waarde	0,1056	0,0926
OZB-eigenaren niet-woningen naar percentage van de waarde	0,2100	0,2144
OZB-gebruikers niet-woningen naar percentage van de waarde	0,1141	0,0993
Forensenbelasting		
- Waarde tot € 50.000	287,00	294,00
- Waarde van € 50.000 tot € 75.000	433,00	443,00
- Waarde van € 75.000 tot € 130.000	580,00	593,00
- Waarde van € 130.000 tot € 200.000	728,00	745,00
- Waarde van € 200.000 tot € 300.000	872,00	892,00
- Waarde van € 300.000 tot € 500.000	1028,00	1052,00
- Waarde meer dan € 500.000	1178,00	1205,00
Toeristenbelasting	1,20	1,25
Afvalstoffenheffing		
- Eenpersoonshuishouding	181,50	187,50
- Meerpersoonshuishouding	242,00	250,00
Rioolheffing		
- WOZ-waarde van € 0 tot € 15.000	0,00	0,00
- WOZ-waarde van € 15.000 tot € 50.000	52,00	51,00
- WOZ-waarde van € 50.000 tot € 100.000	115,00	113,00
- WOZ-waarde van € 100.000 tot € 150.000	145,00	143,00
- WOZ-waarde van € 150.000 tot € 250.000	155,00	153,00
- WOZ-waarde van € 250.000 tot € 400.000	163,00	161,00
- WOZ-waarde van € 400.000 tot € 600.000	188,00	185,00
- WOZ-waarde van € 600.000 tot € 800.000	207,00	204,00
- WOZ-waarde van € 800.000 tot € 1.000.000	249,00	245,00
- WOZ-waarde van € 1.000.000 tot € 2.000.000	420,00	414,00
- WOZ-waarde van € 2.000.000 tot € 3.000.000	2.577,00	2.538,00
- WOZ-waarde van € 3.000.000 tot € 5.000.000	5.155,00	5.078,00
- WOZ-waarde van € 5.000.000 tot € 10.000.000	6.401,00	6.305,00
- WOZ-waarde van € 10.000.000 tot € 25.000.000	8.548,00	8.420,00
- WOZ-waarde van € 25.000.000 tot € 50.000.000	12.673,00	12.483,00
- WOZ-waarde vanaf € 50.000.000	25.778,00	25.391,00

Geraamde inkomsten

	2022*	2023**
OZB ***	4.697.000	4.851.000
Forensenbelasting	148.000	169.000
Toeristenbelasting	1.746.500	1.864.500
Afvalstoffenheffing	2.456.000	2.601.000
Rioolheffing	2.071.000	2.148.000
Leges omgevingsvergunning	607.000	470.000
Leges burgerzaken	325.000	325.000
Lijkbezorgingsrechten	130.000	133.000
Overige leges	17.000	17.000

* inclusief begrotingswijzigingen

** inclusief voorstellen begroting 2023

Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

OZB

In het belastingjaar 2023 worden de onroerende zaakbelastingen geheven op basis van de WOZ-waarden die naar peildatum 1 januari 2022 worden vastgesteld. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen ten opzichte van peildatum 1 januari 2021 is gestegen met 15%. De gemiddelde waarde van niet-woningen is gestegen met 1% ten opzichte van deze peildatum.

Voor de berekening van het tarief van de OZB 2023 gaan we uit van de OZB opbrengst 2022, inclusief een inflatiecorrectie van 2,3% en areaalontwikkeling. De totale opbrengst voor 2023 wordt geraamd op €4.851.000,-.

Bij de berekening van de nieuwe tarieven en de opbrengst moet rekening worden gehouden met de daarvoor geldende wettelijke kaders zoals aangegeven in de Gemeentewet.

Er bestaat een relatie tussen de OZB en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. De Financiële Verhoudingswet regelt onder meer de verdeling van de algemene uitkering uit het gemeentefonds over de gemeenten. De algemene uitkering wordt over de gemeenten verdeeld met behulp van verdeelmaatstaven die verschillen in kosten weerspiegelen en verschillen in belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit is een afgeleide van de waarde van onroerende zaken. Gemeenten met binnen hun grenzen veel hoog gewaardeerde onroerende zaken ontvangen een lagere uitkering dan soortgelijke gemeenten met minder waardevolle onroerende zaken.

Het is de planning dat de aanslagen OZB 2023 met dagtekening 23 februari 2023 worden opgelegd.

Herwaardering naar waardepeildatum 1 januari 2022

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde wordt voor veel doeleinden gebruikt en de WOZ-waarde van woningen is openbaar.

De WOZ-waarde wordt door de gemeente gebruikt voor het bepalen van het tarief voor de onroerende zaak belastingen, de rioolheffing en de forensenbelasting. De belastingdienst gebruikt de WOZ-waarde voor de inkomstenbelasting, schenkbelasting en erfbelasting. Het waterschap gebruikt de WOZ-waarde voor watersysteemheffing. Sinds oktober 2015 wordt de WOZ-waarde ook gebruikt voor het woningwaarderingstelsel, een systeem om de maximale huurprijs voor woningen in de gereguleerde huursector te bepalen.

De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. De WOZ-gegevens worden uitgewisseld met de landelijke voorziening WOZ.

Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2022. Voor de herwaardering gebruiken wij het taxatiepakket, 4WOZ.

In 2016 heeft de Waarderingskamer besloten dat de waardering van onroerende zaken voor de Wet WOZ moet veranderen. De belangrijkste doelstellingen van de Wet WOZ zijn kwaliteit, uniformiteit, duidelijkheid en doelmatigheid. Onder andere het aspect van uniformiteit heeft de Waarderingskamer doen besluiten om landelijk de gebruiksoppervlakte te gebruiken voor de waardering van woningen. Vanaf 2022 zijn gemeenten verplicht om woningen op basis van gebruiksoppervlakte te waarderen. Tot 2022 werden woningen gewaardeerd op basis van de bruto inhoud.

Zowel de woningen als de niet-woningen worden in eigen beheer gewaardeerd. Bij de herwaardering van niet-woningen worden wij ondersteund door een extern bureau. De agrarische objecten en de incurante objecten worden geautomatiseerd getaxeerd middels een koppeling met de landelijke taxatiewijzers (TIOX).

De WOZ-waardering vindt jaarlijks plaats. De periode tussen de peildatum en de aanvang van het tijdvak is 1 jaar. In het jaar 2023 zal er een nieuw WOZ-tijdvak ingaan met waardepeildatum 1 januari 2022.

De beschikkingen voor het jaar 2023 moeten voor 25 februari 2023 worden verzonden. De WOZ-beschikking wordt gecombineerd met de aanslag gemeentelijke belastingen opgelegd met dagtekening 23 februari 2023.

Afvalstoffenheffing

Als uitgangspunt voor de bepaling van het tarief voor de afvalstoffenheffing geldt 100% kostendekkendheid. De kosten van de gemeentereiniging worden voor 2023 geraamd op € 2.601.000,-. Ten opzichte van 2022 zijn de kosten gestegen met circa €145.000,- Dit wordt met name veroorzaakt door een hoger overheadpercentage en inflatiecorrectie op verschillende onderdelen.

Dit heeft een verhoging van de tarieven voor de afvalstoffenheffing tot gevolg.

Heffingssystematiek

De afvalstoffenheffing is een tijdvakafhankelijke heffing. Dit betekent dat bij vestiging een aanslag naar tijdsgelang wordt opgelegd en dat bij verhuizing naar een andere gemeente of overlijden een vermindering naar tijdsgelang wordt verleend.

Berekening van kostendekkendheid afvalstoffenheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	2.374	
Inkomsten taakveld	-437	
Netto kosten taakveld	1.937	74%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	255	10%
Rente	44	2%
BTW	314	12%
Kwijtschelding	51	2%
Totaal kosten	2.601	
Opbrengst heffingen	2.601	100%

Rioolheffing

De rioolheffing is een bestemmingsbelasting en dient ter bekostiging van de gemeentelijke watertaken voor afvalwater, hemelwater en grondwater. Het Verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan (VGRP) vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen vanuit het VGRP worden gedekt uit de rioolheffing. De opbrengst voor de rioolheffing wordt geraamd op €2.148.000,-. Als gevolg van verschuivingen binnen de staffels zijn de tarieven licht gedaald.

Heffingssystematiek

De rioolheffing is een tijdstipafhankelijke heffing. Dit betekent dat de rioolheffing wordt geheven van degene die op 1 januari van het belastingjaar eigenaar is van een perceel. Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het perceel.

Berekening van kostendekkendheid rioolheffing

	bedrag	percentage
(bedragen x € 1.000)		
Kosten taakveld	1.499	
Inkomsten taakveld	-13	
Netto kosten taakveld	1.486	71%
Toe te rekenen kosten:		
Overhead	254	11%
Rente	128	6%
BTW	58	3%
Straatvegen	69	2%
Slootonderhoud	113	5%
Vijveronderhoud	40	2%
Totaal kosten	2.148	
Opbrengst heffingen	2.148	100%

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. Er hoeft geen directe tegenprestatie voor te worden geleverd. Als gemeente leveren we veel 'prestaties' waar onder andere onze toeristen gebruik

van maken zoals het in stand houden van diverse voorzieningen (zwembaden), inrichting centrumplannen, aanleg en onderhoud fietspaden etc. Het kwantificeren van deze kosten is erg subjectief en is afhankelijk van in welke mate toeristen gebruik maken van onze voorzieningen. De geraamde opbrengst toeristenbelasting bedraagt voor 2023 € 1.864.500,-.

Forensenbelasting

Voor belastingjaar 2023 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,3%. De geraamde inkomst voor 2023 bedraagt € 169.000,-.

Met ingang van 1 januari 2023 worden de waarden opnieuw vastgesteld naar waardepeildatum 1 januari 2022. Uit marktanalyse blijkt dat de gemiddelde waarde van recreatiewoningen in de periode tussen de peildatum 1 januari 2021 en 1 januari 2022 is gestegen (circa 20 % stijging).

Lijkbezorgingsrechten

Voor belastingjaar 2023 stellen wij voor om de tarieven te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,3%. De geraamde inkomst voor 2023 bedraagt € 133.000,-.

Leges

Voor de bepaling van de tarieven voor de leges geldt als uitgangspunt dat deze maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Wij stellen voor om de leges 2023 te verhogen met een inflatiecorrectie van 2,3%, met uitzondering van de bij wet geregelde legesbedragen.

Door de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) per 1 januari 2023 verandert er veel voor de leges en de legesverordening. Er worden nieuwe activiteiten toegestaan om leges over te heffen maar er vervallen ook activiteiten waarvoor we nu wel leges mogen heffen. De tarieven voor de leges worden hierop aangepast. Verder is er vanuit de organisatie gekeken naar de kostendekkendheid van de overige leges. Gebleken is dat er een aantal tarieven onvoldoende kostendekkend zijn (annuleren huwelijk/registratie partnerschap, leges Telecommunicatie) en dat er activiteiten zijn die we wel uitvoeren maar waarvoor nu geen leges worden geheven (vergunning aanleggen kabels en/of leidingen). Hiervoor zijn de tarieven extra verhoogd en zijn er tarieven opgenomen.

De legesverordening wordt in december 2022 aan uw raad voorgelegd.

De opbrengst voor alle leges bedraagt € 812.000,-.

Kwijtscheldingsbeleid

Gemeenten kunnen met inachtneming van de Invorderingswet 1990 kwijtschelding verlenen van gemeentelijke heffingen. Gemeenten beslissen zelf of, en zo ja voor welke heffingen kwijtschelding kan worden verkregen. Gemeenten zijn gebonden aan de landelijke Uitvoeringsregeling. Alleen ten aanzien van kosten van bestaan hebben gemeenten de mogelijkheid om af te wijken van de regeling.

De rijksregeling gaat uit van 90% van de bijstandsnorm als norm voor het verlenen van kwijtschelding.

In de gemeente Aa en Hunze is er voor gekozen om 100% van de bijstandsnorm als bestaansminimum te hanteren. Onze kwijtscheldingsnorm is daarmee maximaal c.q. zo ruim mogelijk. Daarnaast is besloten om kwijtschelding mogelijk te maken voor OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor mensen met een inkomen dat iets meer bedraagt dan het minimum kan een gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend.

De kwijtscheldingsverzoeken worden beoordeeld door het Noordelijk Belastingkantoor.

Voor kwijtschelding van zowel de gemeentelijke belastingen als de waterschapsbelasting hoeven inwoners maar één formulier in te vullen. Wie al eens kwijtschelding heeft ontvangen, ontvangt automatisch opnieuw kwijtschelding als er sprake is van ongewijzigde omstandigheden.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2020 tot en met 2023:

Lokale lastendruk

jaar	inwoners	afval	riool	ozb	totaal	per inwoner
2020	25.438	2.155.000	2.051.000	4.402.000	8.608.000	338
2021	25.388	2.543.000	2.051.000	4.517.000	9.111.000	359
2022	25.565	2.456.000	2.071.000	4.697.000	9.224.000	361
2023	25.737	2.601.000	2.148.000	4.851.000	9.600.000	373

We streven er al jaren naar om de gemeentelijke lasten voor inwoners binnen de perken te houden.

Voor het jaar 2023 gaan we uit van de OZB opbrengst 2022 inclusief een inflatiecorrectie van 2,3% en areaalontwikkeling. De tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen en de tarieven voor de rioolheffing dalen licht. In de tabel is te zien dat er een lichte stijging is in de lasten per inwoner.

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust (solide) onze begroting is. Dit is van belang wanneer er zich financiële tegenvallers voordoen. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit (de beschikbare financiële middelen om niet begrote kosten te kunnen dekken) minus alle risico's (waarvoor geen maatregelen zijn getroffen én die een aanzienlijke invloed kunnen hebben op onze financiële positie).

Weerstandscapaciteit

Incidentele en structurele weerstandscapaciteit

Er wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Met incidentele weerstandscapaciteit wordt bedoeld de aanwezige financiële middelen om eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat dit invloed heeft op de voortzetting van de gemeentelijke taken op het huidige niveau. Met structurele weerstandscapaciteit worden de aanwezige financiële middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om structurele tegenvallers op te vangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van het beleid op het huidige niveau.

1. Incidentele weerstandscapaciteit

Onder de incidentele weerstandscapaciteit vallen:

- De vrije algemene reserve (VAR) en het weerstandsdeel algemene reserve (WAR)
- De algemene reserve grondbedrijf
- De overige vrije reserves (waarvoor nog geen wettelijke verplichtingen zijn aangegaan)

2. Structurele weerstandscapaciteit

Onder de structurele weerstandscapaciteit vallen:

- Het budget dat geraamd is voor onvoorziene uitgaven en het begrotingsaldo
- De onbenutte belastingcapaciteit, dit is het verschil tussen de norm en de opbrengst

Totaal weerstandscapaciteit		Toelichting	
Incidentele weerstandscapaciteit (verwachting per 31 december 2023)			
- Vrije Algemene Reserve (VAR)	4.774.000		
- Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653.000		
- Algemene Reserve Grondbedrijf	2.246.000		
- Overige Vrije Reserves	-		
Totaal incidentele weerstandscapaciteit	12.673.000 (a)		
Structurele weerstandscapaciteit			
Onbenutte belastingcapaciteit:	opbrengst lasten/norm		
- OZB-opbrengst	4.851.000	4.851.000	De raming is inclusief trend 2,3% en areaalaccres De limitering van OZB-tarieven is per 1 januari 2008 afgeschaft. Wel heeft het kabinet als voorbehoud gemaakt dat de opbrengststijging landelijk beperkt moet blijven. Daartoe is een macronorm ingesteld. Ingaande 2022 is deze afgeschaft. Daarvoor in de plaats is de benchmark woonlasten gekomen. Deze is opgenomen in de Coelo-atlas. We hebben nu de norm gelijkgesteld aan de opbrengst. Om eventuele ruimte te bepalen zullen we eerst gemeentelijk beleid moeten bepalen.
- Rioolheffing kostendekkend tarief	2.148.000	2.148.000	
- Afvalstoffen kostendekkend tarief	2.601.000	2.601.000	
Totaal	9.600.000	9.600.000	
Vershil tussen norm en opbrengst		0	
Bij:			
Raming onvoorzien		17.000	
Begrotingsresultaat 2023		223.000	Structurele begrotingsruimte 2023, zie de uiteenzetting financiële positie in het onderdeel 'Hoofdlijnen'.
Totaal structurele weerstandscapaciteit		240.000 (b)	
Totaal weerstandscapaciteit (incidenteel + structureel)		12.913.000 (a+b)	

Toelichting weerstandscapaciteit (verschillen t.o.v. de begroting 2022)

Ten opzichte van begroting 2022 is de incidentele weerstandscapaciteit toegenomen met € 1,8 miljoen door een stijging van de VAR. Deze stijging is met name te danken aan het eenmalige voordelige resultaat uit de bestuursrapportage 2022 en het resultaat van de jaarrekening 2021. De structurele weerstandscapaciteit is gedaald met € 0,14 miljoen. Dit komt door een lager begrotingsresultaat 2023 ten opzichte van 2022.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. In deze nota is te lezen hoe de berekening van de risico's tot stand komt. Het risicobedrag wordt bepaald door het ingeschatte bedrag van het risico te vermenigvuldigen met de ingeschatte kans dat een risico zich voordoet. Op dit moment wordt gewerkt aan een nieuwe nota weerstandsvermogen en risicobeheersing. De raadsbehandeling hiervan staat gepland in het eerste kwartaal van 2023.

Weerstandsvermogen

De berekening van de weerstandscapaciteit vindt plaats in de voorgaande tabel. Het incidentele en het structurele weerstandsvermogen wordt bepaald door het totaal bedrag van de geïnventariseerde incidentele en structurele risico's af te trekken van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit (weerstandscapaciteit -/- risicobedragen = weerstandsvermogen). Daarna wordt het totale weerstandsvermogen bepaald door de incidentele en structurele weerstandscapaciteit bij elkaar op te tellen. Dit gebeurt in de tabel hieronder.

Het weerstandsvermogen is voldoende als de geschatte financiële tegenvallers kleiner zijn dan het saldo van de weerstandscapaciteit. Deze uitkomst is in een cijfer uitgedrukt en dit cijfer is geen 'hard' gegeven, omdat de bedragen gebaseerd zijn op diverse schattingen.

In onderstaand overzicht is het weerstandsvermogen voor 2023 berekend. De risico's en kansen zijn voor de begroting 2023 geschat. De inschatting leidt tot een positief weerstandsvermogen van €11,6 miljoen in 2023.

Risicomatrix

	Incidenteel	Structureel	Bedrag	Kans	Risicobedrag
(Bedragen x € 1.000)					
Risico's					
1 Uitgaven Sociaal domein		x	1.000	25%	250
2 Verbonden partijen structureel		x	50	15%	8
3 Verbonden partijen incidenteel	x		150	25%	38
4 Algemene Uitkering Gemeentefonds		x	1.000	40%	400
5 Planschade	x		50	40%	20
6 Grondexploitatie	x				1.000
7 Bodemsaneringskosten	x		100	50%	50
8 Asbestsaneringen	x		250	60%	150
9 Juridische risico's	x		150	80%	120
10 Leges heffing irt omgevingswet		x	150	50%	75
Totaal					2.110
Totaal incidenteel			1.378		
Totaal structureel			733		

Berekening weerstandsvermogen

(Bedragen x € 1.000)

Incidentele weerstandscapaciteit	12.673	
Incidenteel risicobedrag	1.378	
Incidenteel weerstandvermogen		11.296
Structurele weerstandcapaciteit	240	
Structureel risicobedrag	733	
Structureel weerstandvermogen		-493
Totaal		10.803

Toelichting risico's

1. Uitgaven sociaal domein

De decentralisaties, die met ingang van 2015 hun beslag hebben gekregen, hebben grote bestuurlijke, financiële en organisatorische gevolgen. Financieel uitgangspunt hierbij is de uitvoering van de desbetreffende taken binnen de daarvoor beschikbare budgetten. We ontvangen extra rijksmiddelen voor met name de jeugdzorg. Deze zijn structureel in de begroting verwerkt. De onzekerheid over de ontwikkeling van de beschikbare structurele budgetten is hiermee niet (geheel) weggenomen. Daarbij houden we ook nog zorgen ten aanzien van de overgang van de functie Beschermd Wonen naar de gemeente en de stijgende kosten in de WMO door de toenemende vergrijzing. De inschatting dat het risico zich daadwerkelijk voor doet is 25%. Het verwachte bedrag is € 1,0 mln.

2/3. Verbonden partijen

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en / of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag (kans 15%). Veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten voor zover het de bedrijfsvoeringslasten betreft. De ontwikkeling van de programmakosten binnen de verbonden partijen is afhankelijk van de inhoudelijke beleidsontwikkeling bij het Rijk en de deelnemende gemeenten. Omdat het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen in zijn totaal laag wordt ingeschat, is er geen risico inschatting per afzonderlijke verbonden partij.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel dient voorzichtigheid te worden betracht bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

4. Algemene Uitkering Gemeentefonds

De economische ontwikkeling, de ontwikkeling van de rijksuitgaven en ontwikkelingen rondom de systematiek voor het bepalen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds, maken het bepalen van de raming van deze inkomsten in onze begroting steeds weer complexer. Hierdoor neemt onzekerheid toe, met name voor de toekomstige ramingen. Daarom is dit onderwerp opgenomen als potentieel structureel risico. Vanwege de huidige wereldwijde crisissen worden de hier bovengenoemde factoren versterkt. Dit wordt bijvoorbeeld zichtbaar in de torenhoge inflatie / prijsstijgingen.

Ook leert een terugblik op de afgelopen jaren dat gemeenten gedurende een lopend begrotingsjaar steeds inkomstenschommelingen hebben gehad als gevolg van de onderbesteding bij het Rijk. Hierdoor worden gemeenten na het opstellen van hun begroting vaak geconfronteerd met negatieve bijstellingen / taakstellingen.

5. Planschade

In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden

opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is hier opgenomen.

6. Grondexploitatie

Een beleidsmatig risico binnen een gemeente is de grondexploitatie. In Aa en Hunze zijn er twee exploitaties die belangrijke invloed hebben op de totale grondexploitatie. Dit zijn het woningbouwplan Nooitgedacht in Rolde en het bedrijventerrein Bloemmakers in Gieten. Zie verder de paragraaf Grondbeleid voor de inhoudelijke toelichting. In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen vastgesteld. Jaarlijks worden de risico's per exploitatie berekend. De minimaal gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gelijk aan het totaal van de geïnventariseerde risico's, waarbij het minimum is vastgesteld op € 1 miljoen.

7. Bodemsaneringskosten

De aansprakelijkheid op het gebied van milieu neemt voortdurend toe. De gemeenten vormen hierbij geen uitzondering. Gemeenten lopen als rechtmatige eigenaar van gronden het risico dat vervuilde grond geschoond moet worden. Eventuele noodzakelijke maatregelen op het terrein van de bodemsanering, die voor rekening van de gemeente kunnen komen, zijn momenteel vooralsnog niet in te schatten en daarom als risico benoemd in deze paragraaf.

8. Asbestsaneringen

In toenemende mate wordt de gemeente geconfronteerd met illegale dumping van asbest via de vuilinzameling en asbestvervuiling als gevolg van brand. In het belang van de volksgezondheid is acute verwijdering van de vervuiling noodzakelijk. Verhaal van de kosten op de veroorzaker blijkt vaak onmogelijk en is daarom opgenomen als risico.

9. Juridische risico's

Jaarlijks worden enige procedures door of tegen de gemeente gevoerd. Er is een tendens waar te nemen van een toenemend aantal aansprakelijkheidstellingen. Gemeenten worden geconfronteerd met schadeclaims van burgers als gevolg van genomen besluiten en vermeende nalatigheid door de overheid. Zo kunnen de gemeenten aansprakelijk gesteld worden door de burger voor schade als gevolg van slecht onderhoud van de wegen, openbaar groen en voor planschades (al specifiek benoemd als risico). Voor een deel zijn de risico's die de gemeente lopen gedekt door afgesloten verzekeringen, waarbij de gemeente bij de WA-verzekering een eigen risico heeft van € 2.500 per schadegeval.

10. Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt de nieuwe Omgevingswet in werking. De nieuwe wet heeft (grote) invloed op de legesinkomsten met betrekking tot bouw en milieu. Voor bouw komen er steeds meer vrijstellingen terwijl op milieugebied weer leges mogen worden geheven. Hoe dit voor de individuele gemeenten uitpakt is nog onduidelijk. Wel duidelijk is dat gemeenten hier financiële risico's lopen. Daarom is hiervoor ook een risico opgenomen.

Financiële kengetallen

In de raadsvergadering van 17 december 2014 is de 'Nota Weerstandsvermogen en Risicobeheersing Gemeente Aa en Hunze 2014' vastgesteld. Daarin is voorgesteld dat de houdbaarheidstest gemeentefinanciën van de VNG jaarlijks zal worden uitgevoerd en opgenomen, als aanvullende beoordeling van het weerstandsvermogen in deze paragraaf van de begroting. Dit besluit is ingehaald door een wijziging van het BBV. Daarin is bepaald dat in deze paragraaf verplicht onderstaande financiële kengetallen moeten worden opgenomen.

Het gaat om de volgende kengetallen:

- Netto schuldquote
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte

- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit

Begroting 2023	Verloop van de kengetallen					
Kengetallen:	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	15 %	39 %	37%	42%	36%	34%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	12 %	39 %	36%	41 %	36%	33%
Solvabiliteitsratio	46 %	37 %	36%	33%	35%	36%
Structurele exploitatieruimte	-3 %	1 %	0%	0%	1%	-1%
Grondexploitatie	5 %	6 %	3 %	1%	0%	0%
Belastingcapaciteit %	86%	84%	77%	77 %	77 %	77%

Beoordeling kengetallen

Met ingang van begroting 2016 worden bovenstaande kengetallen opgenomen om inzicht te geven in de ontwikkeling van de financiële positie van onze gemeente. Vanaf begrotingsjaar 2017 zijn wij verplicht vanuit het BBV om de kengetallen meerjarig op te nemen. De provincie Drenthe heeft in haar toezichtbrief van 18 december 2015 een categorie-indeling voor de kengetallen gemaakt. We gebruiken deze categorie-indeling voor de beoordeling van onze kengetallen. De intentie is om vanaf begrotingsjaar 2024 een eigen beoordelingskader gereed te hebben. Er zijn drie categorieën in de indeling van de provincie. Op basis van deze categorie-indeling vallen twee kengetallen voor begrotingsjaar 2023 in de middelste categorie en de overige vier in de gunstigste categorie. Zie verder de toelichting hieronder. De structurele exploitatieruimte zakt in de begrotingsjaar 2026 naar de minst gunstige categorie. Doordat in dat jaar de begroting niet sluitend is. Daarnaast is er een opvallende ontwikkeling bij de belastingcapaciteit. Dit kengetal valt voor alle jaren in de meest gunstigste categorie en verbetert vanaf begrotingsjaar 2023 substantieel: de woonlasten in onze gemeente zijn relatief laag ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in de omvang van de netto schuldenlast ten opzichte van jaarlijkse baten. In de VNG-handreiking "Houdbare Gemeentefinanciën" is aangegeven dat wanneer de schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden bestempeld en boven de 130% als onvoldoende. Door het relatief lage bedrag aan langlopende leningen is onze netto schuldquote fors lager (en dus positiever) dan de gestelde 'norm' van < 100%. De netto schuldquote wordt als volgt berekend:

Netto schuld = (onderhandse leningen + overige vaste schulden + kortlopende schuld + overlopende passiva) -/- (langlopende uitzettingen + kortlopende vorderingen + liquide middelen + overlopende activa)

Netto schuldquote = netto schuld / totale baten (vóór bestemming)

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen = (netto schuld -/- verstrekte leningen) / totale baten (vóór bestemming)

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio wordt berekend als het percentage van het totale eigen vermogen te delen door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio geeft de mate aan waarmee het bezit gefinancierd is met eigen vermogen. In de VNG-handreiking is aangegeven dat wanneer een solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende. De solvabiliteitsratio van onze gemeente o.b.v. deze handreiking is voldoende te noemen. Op basis van de categorie-indeling van de provincie Drenthe vallen wij vanaf begrotingsjaar 2020 met de solvabiliteitsratio in de middelste categorie.

Solvabiliteitsratio = eigen vermogen / totaal vermogen.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte wordt berekend als het percentage van het verschil tussen structurele baten en lasten te delen door het totaal van de baten (exclusief mutaties reserves). De maatstaf geeft aan hoeveel structurele vrije ruimte aanwezig is in de begroting. Voor 2022 is de structurele exploitatieruimte 1. Voor 2023 en 2024 is de structurele exploitatieruimte en weerstandscapaciteit verdwenen. Voor de jaren 2025 en 2026 is de ruimte gedaald naar -1.

Structurele exploitatieruimte = (structurele baten -/- structurele lasten) / totale baten (vóór bestemming)

Grondexploitaties

De ratio grondexploitatie wordt berekend als het percentage van de boekwaarde van de niet in exploitatie genomen gronden (NIEG) en bouwgronden in exploitatie (BIE) te delen door het totaal van de baten (vóór bestemming). Er is geen VNG norm voor de hoogte van deze ratio. Hoe lager de ratio hoe lager het risico voor de gemeente (hoe groter de grondposities, hoe navenant groter het risico). Voor onze gemeente geldt meerjarig een lage ratio dus een laag risico.

Ratio grondexploitaties = boekwaarde van in- en nog niet in exploitatie genomen gronden / totale baten (vóór bestemming)

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit wordt berekend als het percentage woonlasten voor een gezin voor de OZB, riool- en afvalstoffenheffing bij een gemiddelde WOZ-waarde gedeeld door het landelijk gemiddelde. We zitten vanaf begrotingsjaar 2023 ruim onder het landelijke gemiddelde.

Belastingcapaciteit = (landelijk gemiddelde woonlasten -/- gemeentelijk gemiddelde woonlasten) / gemeentelijk gemiddelde woonlasten

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Wegen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 2.957.477 m² (548km) aan verharding in beheer en onderhoud. Hiervan is 1.767.351 m² asfaltverharding, 967.288 m² elementenverharding en 93.582 m² betonverharding. De overige vierkante meters betreft onverhard/onbekend (nog niet verwerkt in het basis registratiesysteem). Het gehele areaal aan verharding bestaat voor 76% aan rijbanen, 12 % aan fietspaden en 12% uit voetpaden en parkeerplaatsen.

A. Het beleidskader

In 2021 is het Wegenbeleidsplan Aa en Hunze voor een nieuwe planperiode (2021-2025) door de raad vastgesteld. Het doel van het wegenbeleidsplan is ervoor te zorgen, dat het onderhoud van de

gemeentelijke wegen wordt uitgevoerd aan de hand van een vooraf afgesproken kwaliteit om ook in de toekomst over een goed onderhouden wegennet te kunnen blijven beschikken. Omdat de realisatie van die doelstelling op een efficiënte en effectieve manier bereikt moet worden, met de beperkte inzet van middelen, is het volgende beleidsuitgangspunt geformuleerd.

Uitgangspunt is het kwaliteitsniveau Basis dat gelijk staat aan de ondergrens van verantwoord wegbeheer volgens de CROW-wegbeheersystematiek (Centrum Regelgeving en Ontwerp Weg- en waterbouw). De afgelopen onderhoudsperioden hebben uitgewezen dat dit kwaliteitsniveau een prima uitgangspunt is om ook in de toekomst verantwoord wegbeheer binnen de gemeente uit te blijven voeren.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Inspecties en dergelijke laten zien dat het gekozen onderhoudsniveau Basis voldoende is om het wegenonderhoud op deze voet door te zetten. Om blijvend aan het gestelde kwaliteitsniveau te voldoen is de in de begroting 2023 opgenomen structurele storting in de voorziening wegen van € 782.000 toereikend.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In het nieuwe wegenbeleidsplan is een meer jaren raming voor 2021-2025 opgesteld. De gemiddelde investering voor het onderhoud voor de planperiode 2021-2025 bedraagt structureel € 782.000,- per jaar. Het bedrag is in de begroting opgenomen.

D. Voortgang

De uitvoering voor de komende jaren wordt conform het onderhoudsprogramma 2021-2025 uitgevoerd. Op basis van tussentijds uit te voeren visuele weginspecties zal blijken of het kwaliteitsniveau Basis als beleidsuitgangspunt voor het wegenonderhoud zonder bijstellingen blijvend behouden kan worden.

Het onderhoudsprogramma voor 2021 is uitgevoerd conform de planning. Het asfaltprogramma voor 2022 wordt vooralsnog doorgeschoven naar 2023 in verband met de prijsstijgingen (gas en bitumen). Het doorschuiven binnen de gestelde plantermijn met 1 jaar heeft geen consequenties voor de onderhoudsmaatregelen c.q. kosten.

Water en kunstwerken

A. Het Beleidskader

De gemeente Aa en Hunze heeft 125 ha binnenwater. Daarnaast heeft de gemeente 37 vaste bruggen, 12 beweegbare bruggen, 13 steigers, 8 andere voorzieningen zoals bv. rolpalen, kademuur, leuning e.d. en 5.310 m¹ walbeschoeiing.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties.

Het jaarlijkse onderhoud wordt uitgevoerd op basis van het beheerprogramma bruggen. In de begroting is hiervoor een structureel budget opgenomen.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

In de begroting 2023 is een bedrag van € 181.000 aan directe kosten opgenomen voor het onderhoud van sloten, bermsloten, sluizen en waterkeringen. Daarnaast is een bedrag van € 134.000 opgenomen voor regulier onderhoud aan waterstaatkundige werken, zoals bruggen, kano- en vissteigers. Voor groot onderhoud aan de bruggen van het Grevelingskanaal wordt jaarlijks een bedrag van € 45.000 toegevoegd aan de voorziening. In de begroting 2023 en jaarschijf 2024 is een bedrag van respectievelijk € 1,1 miljoen en € 1,4 miljoen voor vervanging van de beschoeiing.

D. Voortgang

Periodiek wordt het onderhoudsprogramma vastgesteld en uitgevoerd om het onderhoudsniveau op een aanvaardbaar/voldoende niveau te brengen.

De gelden, die opgenomen zijn in de begroting, worden voor de bruggen aangewend. Van deze bruggen worden leuningenvan vervangen en/of geschilderd, wordt betonrenovatie uitgevoerd en worden vernieuwingen aan brugdekken uitgevoerd. De beheerplannen voor bruggen en beschoeiing van het Grevelingkanaal en het vijveronderhoud zijn voor het laatst in het eerste kwartaal van 2017 geactualiseerd. In de bestuursrapportage 2022 is een bedrag van € 50.000 opgenomen voor inspectie en actualisatie van het beheersplan. De beschoeiing zal in 2023 en 2024 worden vervangen. Voor de overige bruggen geldt dat op basis van de gegevens uit inspectie 2022 blijkt dat de onderhoudstoestand van de bruggen op een voldoende niveau is (beoordeling is uitgevoerd volgens CROW publicatie 288).

Riolering

Basisgegevens/uitgangspunten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de rioleringsvoorzieningen in de gemeente Aa en Hunze.

Rioleringsvoorzieningen	
Vrijverval riolering	275 km
Mechanische riolering	130 km
Hoofdgemalen	30 stuks
Minigemalen	460 stuks
Randvoorzieningen	10 stuks
IBA's	35 stuks
Kolken	12560 stuks
Vijvers	26 stuks

A. Het Beleidskader

In 2020 is het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP) door de raad vastgesteld voor de planperiode 2020-2024. Aan het beleid ligt de volgende visie ten grondslag:

Aa en Hunze wil beschikken over een duurzaam en robuust water- en rioleringsstelsel in het bebouwd gebied. We hebben inzicht in het stelsel en beheren het doelmatig, waardoor de lasten zo laag mogelijk blijven en overlast van water tot een minimum is beperkt. Gebruikers kunnen eenvoudig terecht bij de gemeente met klachten en vragen, maar we doen ook een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid.

Met dit plan geven wij invulling aan de wettelijke verplichting om vast te leggen hoe wij inhoud geven aan de zorgplicht voor het afvalwater, regenwater en grondwater. De zorgplichten zijn vertaald naar doelen. Aan de hand van onze visie hebben we speerpunten voor de komende planperiode bepaald, te weten:

1. Inzicht in de werking van het stelsel vergroten.
2. Duurzaamheid vergroten.
3. Anticiperen op klimaatverandering.
4. Samenwerking met waterketenpartners versterken.

In Groningen en Noord-Drenthe werken gemeenten, waterschappen en waterbedrijven samen in de waterketen. Dit wordt langs 2 sporen bereikt; regionaal en per cluster. In de samenwerkingsregio

Groningen en Noord Drenthe is een bestuursakkoord opgesteld voor de periode 2020-2025 waar de nadruk ligt op de onderdelen Kwetsbaarheid en Duurzaamheid. Het cluster Kop van Drenthe bestaat uit de gemeenten Tynaarlo, Assen, Noordenveld en Aa en Hunze en de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest. In 2020 is het Waterakkoord Kop van Drenthe geactualiseerd. In dit waterakkoord leggen de deelnemers afspraken vast en wordt een maatregelenprogramma opgesteld voor de periode tot 2025.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

In dit GRP is gekozen om onze leefomgeving duurzaam en klimaatrobust in te richten en tevens een subsidieregeling voor het afkoppelen van regenwater vast te stellen. De ontwikkeling van de rioolheffing is dynamisch, waarbij -aan de hand van het jaarprogramma- ieder jaar een actualisatie plaats vindt van de berekening. Op die wijze is de ontwikkeling van het tarief in balans met de werkelijke kosten. Om tarief stabiel te houden wordt gewerkt met een voorziening.

De maatregelen die voortkomen uit ons GRP worden intern integraal opgepakt, zodat er altijd werk-met-werk wordt gemaakt. Daarnaast stemmen we de maatregelen af op het waterakkoord van het cluster en de regionale samenwerking.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Door het structureel verlagen van de kapitaallasten (bereikt door inzet van de voorziening) kan het tarief stabiel blijven ten opzichte van 2022. Voor 2023 kunnen we volstaan met een stijging van 1%. Om dit stabiele tarief te kunnen handhaven maken we gebruik van een voorziening. In de begroting is bij het onderdeel overige mutaties structureel een hogere onderhoudsraming opgenomen voor onder andere straatvegen. Een bedrag van € 35.000 wordt hiervan doorberekend in de rioolheffing. Een verhoging van 1,65%. Totale verhoging voor 2023 2,65%. Hoe de tarieven zich na 2023 ontwikkelen is afhankelijk van de uitkomsten van het klimaatadaptatiebeleid en bijbehorende uitvoeringsagenda.

D. Voortgang

De in de begroting opgenomen bedragen voor het onderhoud worden daarvoor in het desbetreffende jaar ingezet. Werkzaamheden worden zoveel mogelijk afgestemd met onze waterketenpartners, waardoor werkzaamheden in de tijd kunnen verschuiven.

Gebouwen

Basisgegevens/uitgangspunten

De gemeente Aa en Hunze heeft 50 gemeentelijke accommodaties. Deze 50 accommodaties bestaan uit onder andere 3 kerktorens, 3 molens, 3 multifunctionele accommodaties, 2 zwembaden, 3 sporthallen, 2 gymnastieklokalen, 1 sportzaal, 18 dorpshuizen (waarvan 7 in eigendom), 1 loods met overkapping voor Openbare Werken, 4 brandweerposten, 1 gemeentehuis, 1 afvalbrengrstation en 18 overige locaties. Door de verzelfstandiging van het openbaar basisonderwijs per 1 januari 2010 (stichting PrimAH) en de overheveling van het groot onderhoud per 1 januari 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het onderhoud van de schoolgebouwen. Als gevolg van de bevolkingskrimp is het eigendom én het onderhoud van de schoolgebouwen in Schipborg, Nieuw Annerveen, Annerveenschekanaal en Gasselternijveenschemond weer terug gegaan naar de gemeente. De schoolgebouwen in Schipborg en Gasselternijveenschemond zijn inmiddels verkocht.

A. Het Beleidskader

Het kader voor het onderhoud van de gebouwen is de door de raad vastgestelde "nota onderhoud gebouwen". Het betreft hier het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen, exclusief de dorpshuizen en monumenten. In deze nota wordt gestreefd naar een onderhoudsniveau tussen de conditieschalen 2 en 3, wat overeenkomt met een goede tot redelijke onderhoudstoestand. Om een bijdrage te leveren aan de taakstellende bezuiniging voor de komende jaren is het onderhoudsniveau teruggebracht naar conditieschaal 3. Het gebouwenonderhoud vindt plaats op basis van onderhoudsbegrotingen in de

vorm van een zogenaamde meerjarenraming voor een periode van 10 jaar. Sinds dit jaar laat de stichting PrimAH haar MJOP van de basisscholen door een extern adviesbureau opstellen. Voor de overige gebouwen wordt de MJOP vierjaarlijks geactualiseerd. Hiervoor wordt een inspectie ter plaatse uitgevoerd. Het onderhoud van dorpshuizen vindt plaats op basis van de notitie dorpshuizenbeleid die door de raad is vastgesteld. Het beheer en onderhoud van de gebouwen van de voetbalverenigingen is de verantwoordelijkheid van de vereniging geworden.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Het gebouwenonderhoud wordt conform de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het beleidskader uitgevoerd. Over de eventuele (financiële) consequenties van de driejaarlijkse inspectie zal uw raad in de voortgangsrapportages en de begroting worden geïnformeerd.

In 2016 is de MJOP van de gebouwen en de monumenten voor de periode 2017-2028 geactualiseerd. De actualisatie van de MJOP van de dorpshuizen voor de periode 2022-2031 heeft vertraging opgelopen en wordt medio 2022 afgerond. De beide MJOP's van de overige gebouwen en de monumenten zullen in 2022 en 2023 worden geactualiseerd.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Conform het meerjarig onderhoudsschema gemeentelijke gebouwen is voor groot onderhoud en schilderwerk van gemeentelijke gebouwen (excl. monumenten, schoolgebouwen en dorpshuizen) structureel respectievelijk € 222.000 en € 99.000 in de begroting opgenomen.

Voor groot onderhoud en schilderwerk van monumenten is dat bedrag respectievelijk € 34.000 en € 19.000 structureel. Daarnaast is een bedrag van € 304.000 beschikbaar in de exploitatie voor regulier onderhoud van de gemeentelijke gebouwen (excl. schoolgebouwen en dorpshuizen). Hiervan is € 28.000 voor monumenten.

Voor het groot onderhoud van dorpshuizen is in de exploitatie jaarlijks een bedrag van € 61.000 beschikbaar; dit bedrag maakt onderdeel uit van een subsidieregeling. Door een taakstellende bezuiniging wordt nog 70% van de kosten gesubsidieerd.

Per 1 januari 2015 is het buitenonderhoud voor de scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs (niet meer in onze gemeente) overgeheveld van de gemeente naar de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben de (financiële) verantwoordelijkheid voor het totale onderhoud van hun schoolgebouwen, inclusief (functionele) aanpassingen van het gebouw.

D. Voortgang

De in de onderhoudsbegroting geraamde werkzaamheden worden aan het begin van het jaar op een lijst van "uit te voeren werkzaamheden" geplaatst. Bij deze lijst wordt een planning opgesteld voor het desbetreffende jaar. Uitgangspunt is de werkzaamheden in het geraamde jaar uit te voeren. Bij een aantal omvangrijke werkzaamheden komen de bedragen in een periode van 2 of 3 jaar beschikbaar. Afhankelijk van de uit te voeren werkzaamheden dient de uitvoering overigens wel aaneengesloten plaats te vinden.

Groen

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het gemeentelijk te beheren groen.

Groenbeheer binnen de kom

Bomen	28.000 stuks
Monumentale bomen	180 stuks
Gazon	130 hectare
Ruw gras	15,5 hectare
Struiken	34,5 hectare
Vaste planten	1.400 m2
Plantenbakken	30 stuks
Parkbos	25,5 hectare

Groenbeheer buiten de kom

Bomen	60.000 stuks
Gazon	7 hectare
Ruw gras	300 hectare
Bosplantsoen/struiken	12,5 hectare

Groen

Basisgegevens/uitgangspunten

Van het totale areaal openbaar groen dat de gemeente in onderhoud heeft, wordt een deel uitgevoerd in eigen beheer en een deel uitbesteed. Het grootste deel van het groenonderhoud in de kernen wordt uitgevoerd door de Kernteams onder begeleiding van voormannen als onderdeel van de gemeentelijke buitendienst.

A. Het beleidskader

Het groenbeheer systeem is gebruikt om bestekken op te stellen van werkzaamheden die nu in uitvoering zijn.

B. Uit het beleidskader voortvloeiende consequenties

Na de vulling van het groenbeheer systeem is een visie over het groenbeheer in onze gemeente opgesteld. De visie wordt gebruikt bij het opstellen van de onderhoudsbestekken. In het slotenonderhoud is een inhaalslag noodzakelijk om de schouwsloten weer op voldoende diepte te brengen. De schouwsloten worden jaarlijks geschoond, desondanks is de slootbodem in de loop der tijd verhoogd. Een extra actie om de sloten weer op de gewenste diepte te krijgen is noodzakelijk om de water afvoerende werking te garanderen.

Er loopt sinds 2018 een traject met betrekking tot het ecologisch beheren van de gemeentelijke bermen. De gemeente is in 2021 gestart met het ecologisch beheren van een deel van de bermen door de eigen buitendienst.

C. De vertaling van de financiële consequenties in de begroting

Voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud bij de Schouwsloten is 3 jaar (de jaren 2021-2023) een incidenteel bedrag van afgerond € 100.000 nodig. Genoemd incidenteel bedrag is in de begroting bij de ambities opgenomen. Voor het aanschaffen van materieel, incl. het afvoeren van bermmaaisel, ten behoeve van ecologisch bermbeheer zijn bij de begroting 2021 middelen beschikbaar gesteld. Hiermee kan de eigen buitendienst ca. 25% van het bermareaal ecologisch beheren.

D. Voortgang

Vanaf 2021 is er voldoende budget beschikbaar om het bomenonderhoud planmatig structureel voort te zetten. In 2021 is gestart met het weer op diepte brengen van de schouwsloten. Voor de uitvoering hiervan is een periode van 3 jaar gepland (2021-2023). In 2021 is de buitendienst gestart met de uitvoering van ecologisch bermbeheer op ca. 25% van het areaal. In 2023 wordt het ecologisch bermbeheer geëvalueerd.

Recapitulatie

Recapitulatie van het middelenbeslag op het gebied van kapitaalgoederen in de productenraming 2023, inclusief salarissen en tractie.

De in de recapitulatie genoemde bedragen komen niet allemaal terug in de teksten van deze paragraaf.

Pijler	taakveld		Lasten	% totale uitgaven
Wegen				
4	2.1.1	Verkeer en vervoer algemeen	884.000	1,34
4	2.1.2	Wegen	611.000	0,93
4	2.1.2	Toevoeging voorziening wegen	782.000	1,19
4	2.1.3	Wegmeubilair	447.000	0,68
4	2.1.4	Overige aangelegenheden wegen, straten, pleinen	525.000	0,80
Water en kunstwerken				
3	5.7.3	Afwatering	181.000	0,27
Riolering				
4	7.2.1	Riolering algemeen	1.500.000	2,27
Gebouwen				
div.	Verspreid	Regulier onderhoud	304.000	0,46
		Schilderwerk	118.000	0,18
		Groot onderhoud	257.000	0,39
Groen				
4	5.7.1	Openbaar groen algemeen	2.088.000	3,16
4	5.7.2	Openbaar groen	1.689.000	2,56
		Totaal	9.386.000	14,23

Financiering

Financiering

De financieringsparagraaf is een verplicht onderdeel in de programmabegroting en –rekening en vloeit voort uit de Wet Financiering decentrale overheden (wet FIDO). Deze wet schept een bindend kader voor een verantwoordelijke en professionele inrichting van een treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt van de wet FIDO is het beheersen van de financiële risico's. De wijze waarop de risico's binnen de gemeente Aa en Hunze worden beheerst is geregeld in het treasurystatuut. Dit statuut vormt dan ook de basis voor de paragraaf financiering.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's door middel van de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn.

Treasury omvat het sturen, beheersen, verantwoorden over en toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Toerekening van rente

In de notitie Rente 2017 van de commissie BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en de jaarstukken. Doelstelling van de notitie is het bevorderen van een eenduidige handelswijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

De bepalingen en richtlijnen van de notitie hebben geleid tot aanpassing van het gemeentelijk rentebeleid. Hiervoor is de rentenota 2017 opgesteld. Deze nota is op 29 juni 2017 vastgesteld in de raad. Hierin is vastgelegd dat:

1. als nieuwe methode alleen de werkelijke rente van externe financieringsmiddelen wordt toegepast, conform het advies van de commissie BBV;
2. de kostendeckende tarieven worden bepaald op basis van de werkelijke rentelast;
3. de afschrijvingsmethodiek voor alle activa wordt geüniformeerd, waarmee op alle activa lineair wordt afgeschreven.

Berekening renteresultaat 2023

Externe rentelasten over de korte en lange financiering			424.000
Externe rentebaten	-/-		0
Saldo door te rekenen externe rente			424.000
Rente doorberekend aan grondexploitatie			
Rente van projectfinanciering	-/-	-6.000	
Rentebaat van verstrekte leningen	+	0	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente			418.000
Rente over eigen vermogen			0
Rente over voorzieningen			0
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente			418.000
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-		-251.000
Renteresultaat voordelig			167.000

Financiering

De verwachte leningenportefeuille (looptijd >1 jaar) ziet er als volgt uit:

Stand per 1 januari 2023	€ 5.600.000
Nieuwe leningen	€ 0
Reguliere aflossingen	€ <u>700.000</u>
Stand per 31 december 2023	€ 4.900.000

De rente voor kort geld (<1 jaar) is lager dan de rente voor lang geld (>1 jaar). Sinds 2016 is de rente op kortlopende leningen zelfs regelmatig negatief. Wanneer er een financieringsbehoefte ontstaat, wordt daarom eerst tot het conform de wet FIDO maximaal toegestane bedrag met kort geld gefinancierd. Wel is in 2020 een nieuwe langlopende lening van € 7 mln. afgesloten. Uit de meest recente gegevens van de VNG (www.waarstaatjegemeente.nl) blijkt dat de netto schuldquote van de gemeente Aa en Hunze (12,3%) ten opzichte van andere gemeenten (NL gem. 47,6%) relatief gezien laag is.

Financieringsrisico's

Ten aanzien van de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille zijn de volgende risico's te onderscheiden:

Renterisico

Ten aanzien van het renterisico dient te worden gekeken naar het risico van de vlottende schuld en de risico's van langlopende leningen. Ter beperking van de het renterisico zijn 2 normen opgesteld: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen, uit hoofde van de wet FIDO, is te voorkomen dat bij herfinanciering van leningen bij (aanzienlijk) hogere rente grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet heeft betrekking op vlottende schulden met een looptijd tot maximaal 1 jaar inclusief de debetstand op de rekening-courant. De kasgeldlimiet is gelimiteerd tot 8,5% van het bedrag van de begroting (2023 € 65,9 mln). De kasgeldlimiet is in 2023 ca. € 5,6 mln. Eenmaal per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie berekend. Als in drie achtereenvolgende kwartaalrapportages de kasgeldlimiet wordt overschreden, wordt de toezichthouder daarvan op de hoogte gesteld. Daarbij moet in een plan zichtbaar worden gemaakt hoe men opnieuw aan de kasgeldlimiet denkt gaan voldoen. De toezichthouder kan, indien hij het plan ontoereikend acht, bepalen dat zijn toestemming is vereist voor het aangaan van nieuwe korte leningen. Uit de cijfers blijkt dat de onze gemeente steeds heeft voldaan aan de kasgeldlimiet. Op basis van de begroting 2023 is een meerjarige liquiditeitsprognose opgesteld. Deze prognose is in een tabel weergegeven.

Liquiditeitsprognose

Prognose per 31-12

Kasgeldlimiet	2023	2024	2025	2026
-€ 5.610.000	-€ 4.000.000	-€ 4.000.000	-€ 4.000.000	-€ 4.000.000

Prognose 2023 per einde kwartaal

Kasgeldlimiet	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
-€ 5.610.000	-€ 5.000.000	€ 0	-€ 2.000.000	-€ 4.000.000

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd > 1 jaar. De norm houdt in dat de jaarlijkse aflossingen en de renteherzieningen samen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. De aflossingen worden ook meegenomen omdat in geval van herfinanciering hierover ook renterisico wordt gelopen. In het onderstaande schema is het renterisico voor onze langlopende leningen in beeld gebracht. Uit dit overzicht blijkt dat nu en de komende jaren een zeer beperkt (ruim binnen de norm) renterisico op de langlopende schulden wordt gelopen.

Berekening Renterisico vaste schuld

	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
(Bedragen x € 1.000)					
1	Renteherzieningen	0	0	0	0
2	Aflossingen	700	700	700	700
3	Renterisico (1+2)	700	700	700	700
4	Renterisiconorm (20% x € 65.952)	13.190	13.190	13.190	13.190
5a	Ruimte onder renterisiconorm (4>3)	12.490	12.490	12.490	12.490
5b	Overschrijding renterisiconorm (3>4)	0	0	0	0

Kredietrisico

Kredietrisico's doen zich voor bij de verstrekte leningen. In onderstaande tabel is aangegeven aan welke groepen leningen zijn verstrekt.

Kredietrisico's

Risicogroep	restant vordering per 1-1-2023
Deelnemingen	712.000
Langlopende personeelsleningen	200.000
Woningbouwcorporaties	3.500
Startersleningen	800.000
Zonneleningen	140.000
Totaal	1.855.500

De langlopende personeelsleningen zijn hypotheekleningen. Hierbij is het kredietrisico klein, omdat de verstrekte lening nooit hoger is dan de waarde van het onderpand. Er worden geen nieuwe personeelsleningen meer afgesloten. Hierdoor daalt het uitstaande bedrag.

De startersleningen zijn hypotheekleningen die worden verstrekt om het verschil tussen de verwervingskosten en de volgens NHG (Nationale Hypotheek Garantie) normen verstrekte eerste hypotheek te financieren. Het betreft een revolverend krediet van maximaal € 35.000 waarbij de eerste 3 jaar geen rente en aflossing wordt betaald. Daarna wordt per periode op basis van een inkomenstoets de hoogte van de rente en aflossing bepaald.

De zonnelening biedt een oplossing voor huiseigenaren om met een lening tegen gunstige voorwaarden in energiebesparende maatregelen te investeren. Aa en Hunze stimuleert zo energiebesparing in bestaande koopwoningen. Er worden geen zonneleningen meer verstrekt door de gemeente. Burgers kunnen hiervoor terecht bij de provincie.

De blijverslening is voor mensen die graag langer in hun woning willen blijven wonen en daarvoor aanpassingen aan hun woning willen laten doen. De interesse hiervoor is tot op heden gering.

Naast de verstrekte leningen staat de gemeente ook borg voor leningen. Dit betreft borgstellingen voor:

	Stand per 1-1-
2022	
- NHG hypotheekleningen	€ 924.792
- Woningcorporaties, bibliotheek, stichting Impuls	€ 17.121.807
- Dorpshuizen	€ 299.280

Het saldo van de borgstelling voor NHG hypotheekleningen neemt af, omdat de gemeente sinds 2011 niet meer borg staat voor nieuwe NHG hypotheekleningen (stand per 01-01-2021 was € 1.052.571). Door aflossing neemt, naast het saldo ook het risico af. Het saldo voor borgstelling aan Woningcorporaties is ook afgenomen (stand per 01-01-2021 was € 17.755.467). Het risico is beperkt, omdat de gemeente voor het grootste deel slechts functioneert als achtervang. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat voor borg. Het risico op de borgstellingen voor dorps huizen is wel wat hoger. De dorps huizen dienen wel als onderpand.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

Inleiding

Vanuit Gemeente Aa en Hunze wordt een breed scala aan producten geleverd richting onze inwoners.

Van paspoorten tot groenonderhoud, van het aanleggen van wegen tot het coördineren van zorg. De bedrijfsvoering processen in de organisatie ondersteunen en faciliteren het realiseren van deze werkzaamheden. Op deze manier realiseren we gezamenlijk de effecten in de samenleving. In deze paragraaf gaan we in op de belangrijkste beleidsvoornemens rondom de bedrijfsvoering.

Dienstverlening

Om de dienstverlening naar een hoger niveau te tillen is er met behulp van een extern bureau een nieuwe dienstverleningsvisie geformuleerd. Deze dienstverleningsvisie dient als een richtlijn voor iedereen die werkt aan dienstverlening vanuit de gemeente Aa en Hunze. Inwoners en ondernemers moeten zich erin kunnen herkennen en er uit kunnen afleiden wat ze van de gemeente mogen verwachten en op welke manier. Vanuit de nieuw geformuleerde dienstverleningsvisie is er een ontwikkelperspectief opgesteld. Met dit ontwikkelperspectief wordt een meerjarig ontwikkelprogramma ingezet onder leiding van een (tijdelijke) programmamanager dienstverlening. Middels concrete acties zullen de teams de dienstverlening voor de inwoners zichtbaar verbeteren. Om een duidelijk gezicht en aanspreekpunt voor onze inwoners en ondernemers te creëren zullen we een servicecentrum oprichten die op termijn een groot deel van de vragen zal beantwoorden. Voor een optimale dienstverlening is het verkrijgen van feedback van onze inwoners en ondernemers cruciaal. Komend jaar zullen wij een geselecteerde groep uitnodigen om ons feedback te geven om onze dienstverlening hiermee te blijven verbeteren.

De uitvoering van de dienstverleningsvisie vraagt de nodige investeringen. In de begroting 2023 is een structureel bedrag opgenomen voor personele formatie van € 250.000. Dit is bedoeld voor de invulling van het servicecentrum. Daarnaast hebben we ook een incidenteel bedrag opgenomen ad € 350.000,- voor een tijdelijke programmamanager dienstverlening, aanpassingen in de ICT en voor training en opleiding. Deze bedragen zijn terug te vinden in het FMP bij de onderdelen ambities structureel en ambities incidenteel.

Informatie en automatisering

Het informatiebeleidsplan wordt in uitvoering gebracht. Dit plan heeft 5 sporen waarmee gewerkt wordt. Dit heeft organisatie breed gevolgen. Spoor 1 gaat over verbetering in de dienstverlening. Dit is een belangrijk punt voor de organisatie en daarom terug te vinden als apart punt in deze paragraaf en zijn er een aantal activiteiten aangekoppeld. Spoor 2 gaat over Wet Open Overheid, genoemd als activiteit in pijler 1. Spoor 3 richt zich op datagedreven werken. Hiervoor wordt een datascientist aangesteld die dit verder gaan ontwikkelen. Spoor 4 heeft te maken met de bedrijfsvoering en vaardigheden van het personeel om digitaal te werken. Spoor 5 betreft de informatiebeveiliging en privacy.

Huisvesting

In 2021 en 2022 is onderzoek gedaan naar de verbetering van de huisvesting van de buitendienst inclusief kernteams. In 2023 en 2024 wordt de nieuwbouw van de locatie Gieten uitgevoerd. Voor de locatie Rolde wordt in 2023 een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd om te kijken naar mogelijkheden tot het combineren van de huisvesting van het kernteam met nieuwe huisvesting voor de brandweer.

Doorontwikkeling personeelsbeleid

De doorontwikkeling van het personeelsbeleid vindt plaats aan de hand van de pijlers vinden en inzetten op talenten, eigenaarschap, leren en ontwikkeling en duurzame inzetbaarheid. Onze organisatie is continu in ontwikkeling en onze medewerkers bewegen mee; we zijn flexibel, benutten talenten en werken vanuit vertrouwen in plaats van controle. Het nemen van eigenaarschap speelt binnen onze organisatie een cruciale rol in het realiseren van de ambities en strategische doelen. De wereld om ons heen verandert, dit vraagt om aanpassingsvermogen. Blijven leren is een kwestie van bijblijven en de meest actuele inzichten een plek te kunnen geven in het beleid van onze organisatie. Om innovatief te blijven en in te kunnen spelen op de behoefte van medewerkers vraagt dit om een flexibelere inrichting van ons opleidingsaanbod. Leren moet altijd, overal, samen, individueel en op ieders tempo mogelijk zijn.

In de komende jaren leggen we focus op duurzame inzetbaarheid en het met energie en plezier naar het werk gaan. Hiervoor zijn een uitgebreid vitaliteitsaanbod en talentontwikkeling ingrediënten voor duurzaamheidsbeleid. We faciliteren medewerkers in hun veranderende rol en ondersteunen in hun ontwikkeling en vitaliteit zodanig dat het onze organisatieontwikkeling ondersteunt.

Het invullen van vacatures in de gemeente wordt steeds moeilijker en wordt een prioriteit in deze krappe arbeidsmarkt. Dit vraagt als werkgever onderscheidend te zijn en het versterken van de activiteiten op het gebied van werving. Door het toepassen van strategische personeelsplanning brengen we de behoefte aan personeel in kaart. Zo sluiten de talenten en ambities van medewerkers beter aan op de behoefte van de organisatie op de korte en lange termijn. Zo behouden we slagkracht omdat we ons proactief richten op de bezetting van posities.

Personele investeringen

In de begroting 2022 is fors geïnvesteerd in personeel. Daarmee hebben we een aantal knelpunten en kwetsbaarheden kunnen wegnemen. In het voorjaar van 2022 is uw raad hierover geïnformeerd doormiddel van een brief. Daarbij is ook aangegeven dat we nieuwe knelpunten, ambities en opgaven signaleren die extra inzet vraagt van de organisatie. Zo merken we dat het als gemeente steeds lastiger wordt om te anticiperen op nieuwe taken of ad hoc opdrachten vanuit het Rijk. We zijn met onze omvang niet flexibel genoeg om extra taken op te vangen. Dit resulteert in achterstanden in het lopende werk en een vraag om extra capaciteit. Denk aan onderwerpen als woningbouwopgave en ruimtelijk beleid, duurzaamheid, afval, vastgoedbeheer, uitvoering van het informatiebeleidsplan en de Wet Open Overheid (WOO) die veel impact zal hebben op de gemeentelijke organisatie.

Met een eventuele toezegging van extra middelen zijn we er echter nog niet. De krappe arbeidsmarkt maakt dat het steeds lastiger wordt om kwalitatief goed personeel te werven. Als overheid vissen we allemaal uit dezelfde vijver. Dat staat nog los van het feit dat collega's vertrekken omdat ze elders hun loopbaan voortzetten. We zijn hier niet blind voor en zetten in op trainees, samenwerking met andere gemeenten en kijken kritisch naar ons wervingsbeleid en nog breder naar ons strategisch personeelsbeleid.

In de begroting 2023 hebben we budget opgenomen om de nieuwe ambities en opgaven waar te kunnen maken. Het gaat om een structureel bedrag ad € 556.000 en een incidenteel bedrag ad € 510.000. Opgemerkt wordt nog dat de investeringen in de dienstverlening apart bij de onderdelen ambities structureel en incidenteel zijn opgenomen hoewel dit ook (deels) personele investeringen betreft. De opgenomen bedragen zijn hieronder toegelicht en voor de overzichtelijkheid opgenomen in een tabel.

Duurzaamheid

Het visietraject duurzaamheid start na de zomer van 2022 en leidt voor de zomer van 2023 tot visie en ambitiebepaling op duurzaamheid. Daarnaast ligt het uitvoeringsplan 2022 / 2023 binnenkort aan het college voor. Om hier uitvoering aan te kunnen geven is er extra 1,4 FTE structurele formatie nodig en zijn er tijdelijke middelen nodig.

De raad heeft in 2021 de Regionale energietransitie vastgesteld en in 2022 de Warmtetransitievisie. We zitten nu in de fase waarin we uitvoering moeten geven aan deze plannen. Daarnaast ligt op dit moment de laadvisie aan uw raad voor en heeft het college ingestemd met het opstellen van een lokale adaptatiestrategie. Daarnaast ontstaan er ook vanuit de samenleving steeds meer initiatieven op het terrein van de duurzaamheid die inzet van ons vragen. Op dit moment hebben we 0,6 FTE structureel beschikbaar voor duurzaamheid en zetten we daarnaast incidentele middelen in om tijdelijke medewerkers in te huren.

Woningbouwopgave

Landelijk is een groot woningtekort en hebben de gemeenten de opgave om tot en met 2030 1 miljoen extra woningen te bouwen. Met de vaststelling van de 'Woonvisie 2020+: Buitengewoon Wonen in Aa en Hunze' in het voorjaar 2021 heeft de gemeente de ambities bepaald op het gebied van het aantal nieuw te bouwen woningen, de betaalbaarheid, wonen en zorg, doelgroepen, duurzaamheid en bovenal de vitaliteit van de dorpen. De opgave voor het aantal te realiseren woningen bedraagt ca. 400 woningen tot en met 2030. Dit vraagt om een samenhangende en projectmatige aanpak van de woningbouwopgave en een andere manier te werken waarvoor we een programma starten. We pakken de woningbouwopgave op langs drie sporen: 1. Woonbehoefteonderzoek en voorbereidende werkzaamheden woningbouwprioritering 2. Realisatie woningbouwprogrammering en andere manier van werken 3. Monitoring en evaluatie. Dit vraagt veel verschillende disciplines vanuit de organisatie, niet alleen beleidsmatig, maar ook bijv. vanuit grijs en groen, ICT, begeleiden van participatietrajecten etc. Daarnaast stellen we een programmamanager aan.

We verwachten dat we het eerste jaar nog veel te ontwikkelen en op te zetten hebben waar deze

extra inzet op nodig is. Daarnaast zitten woningbouwplannen op dit moment ook in onze reguliere werkzaamheden en leveren we hier het komende jaar ook reguliere capaciteit op.

Ruimtelijk beleid

De verhouding tussen vaste medewerkers en inhuur is uit balans. Er zijn op dit moment ongeveer 30 medewerkers bij team ruimtelijk beleid waarvan de helft wordt ingehuurd. De afgelopen jaren is de structurele formatie ruimtelijk beleid vrij constant geweest terwijl groei in aantal en complexiteit van de opgaven in het ruimtelijke domein een landelijke trend is die we ook in Aa en Hunze herkennen. Hierdoor vindt er veel tijdelijke inhuur plaats. Het is reëel om te verwachten dat we de komende jaren veel werkzaamheden in het ruimtelijk domein houden. Om te kunnen werken aan het opbouwen van kennis en om kosten te besparen (tijdelijke medewerkers brengen hoge inhuurkosten met zich mee) is uitbreiding van de structurele formatie noodzakelijk. Terugkijkend op de afgelopen jaren zien we een aantal ontwikkelingen die de hoeveelheid en complexiteit van het werk vergroot hebben.

De komende jaren verwachten we dat de opgaven in het Ruimtelijk Domein groot blijven. Om hier vanuit een stabiele basis met collectief geheugen aan te kunnen werken is er behoefte aan extra structurele middelen. Het gaat hierbij om 1,55 Fte grondzaken en 2 Fte ruimtelijke ordening. Waarbij opgemerkt moet worden dat dit in de brede zin van het woord gelezen moet worden. Ook de rol van bijvoorbeeld een adviseur ruimtelijke ordening is aan flinke verandering onderhevig. Waren het voorheen vooral de principeverzoeken en bestemmingsplanprocedures, nu merken we dat de vraagstukken steeds breder en diverser worden. Denk aan onderwerpen op het terrein van mijnbouw, gas- en zoutwinning en complexe ruimtelijke procedures.

Implementatie Informatiebeleidsplan (IBP)

Bij de vaststelling van het informatiebeleidsplan is de bijbehorende formatie niet meegenomen. Deze waren wel al in het plan opgenomen. Het betreft een datascientist en een Office 365 beheerder.

Datascientist:

Voor de invulling van de datastrategie (datagedreven werken) er een datascientist nodig is. De huidige capaciteit in de organisatie sluit nu niet aan bij wat er nodig is om te kunnen groeien naar een hoger volwassenheidsniveau. Het datagedreven werken is een essentieel onderdeel van de informatiehuishouding bij Aa en Hunze en goede in. De datascientist beheert, structureert en verzamelt data. Het vormt een cruciaal onderdeel in de vorming van sturingsinformatie. In het IBP was de formatie gevraagd voor 2024 maar we halen dat een jaar naar voren omdat de kennis nu al (op inhuurbasis) wordt ingezet voor de managementrapportage.

Office 365 beheerder:

Voor 2023 en verder geldt dat er formatie nodig is voor de verdere uitrol/implementatie van Office 365. De inzet van cloudapplicaties en inzet van Office 365 als digitaal communicatiemiddel en samenwerkingstool zijn de nieuwe norm voor Aa en Hunze. Om Office 365 strategisch goed en verantwoord hiervoor in te kunnen zetten is voldoende kennis, kunde en structurele capaciteit noodzakelijk in de vorm van 1 extra FTE.

Wet Open Overheid

We moeten uitvoering geven aan de Wet Open Overheid (WOO), de wet elektronische publicaties en de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer. Deze wettelijke verplichtingen hebben behoorlijk impact op de gemeentelijke organisatie. Bijvoorbeeld op de manier waarop we documenten registreren veranderd, welke stukken we openbaar maken en hoe we deze publiceren. De kosten worden gedekt uit rijksmiddelen.

Afvalbeleid

Dit najaar wordt het nieuwe afvalbeleidsplan vastgesteld door uw raad. De structurele formatie in de organisatie staat al langere tijd niet in verhouding tot de werkzaamheden met betrekking tot afval die er liggen. Zowel op beleid als op uitvoering. De extra lasten die dit met zich mee brengt worden gedekt vanuit de middelen met betrekking tot de afvalstoffenheffing en de verwachte daling van de kosten vanuit het in te zetten nieuwe beleid. Het geheel is daarmee budgettair neutraal.

Regie vluchtelingen/statushouders

We hebben diverse taken met betrekking tot vluchtelingen en statushouders. Voor een deel hadden we die al, maar we hebben er met de nieuwe wet extra taken bijgekregen. Daar komt de opvang van Oekraïners en de crisisnoodopvang nog bij. Vooralsnog worden deze taken deels door eigen medewerkers opgepakt. Met het gevraagde budget organiseren we tijdelijk 1 FTE voor een regievoerder voor dit onderwerp die de regie en de operationele aansturing op zich neemt. Daarnaast

hebben we de opdracht vanuit het Rijk tot het huisvesten van statushouders. Het inventariseren, onderzoeken en ontwikkelen van opties voor (tijdelijke) wooninitiatieven, ten behoeve van statushouders die in onze gemeente gehuisvest moeten worden willen we projectmatig gaan oppakken. We hebben hier ook nog een achterstand in weg te werken. Hiervoor is het incidentele budget ook benodigd. Het geheel is budgettair neutraal verwerkt, we verwachten dat het rijk alle kosten hieromtrent vergoedt.

Ondersteuning pijleregie

Met de introductie van de pijlers in de begroting is ook gestart met pijleregie. Elke pijler heeft een pijleregisseur. Voor de secretariële ondersteuning voor de pijleregie vragen we extra structureel budget.

Verkeer

Op meerdere vlakken neemt de druk toe. Zo worden vraagstukken complexer en is participatie steeds belangrijker. Onderwerpen als energietransitie en de woningbouwopgave vragen ook meer inzet van de beleidsmedewerker verkeer. Om hieraan tegemoet te kunnen komen, is in eerste instantie incidentele inhuur nodig. Daarvoor huren we een junior beleidsmedewerker verkeer in die het reguliere werk oppakt wat ook de dienstverlening naar de inwoner ten goede komt.

Vastgoedbeheer

Er zijn steeds meer vraagstukken met betrekking tot vastgoed. Op dit moment is het gegevensbeheer rondom vastgoed niet voldoende belegd in de organisatie waardoor de registraties niet actueel zijn. Hierdoor is onvoldoende zicht op ons maatschappelijk vastgoed.

Buitendienst

De buitendienst is de afgelopen jaren aan het groeien. We zien binnen het buitenteam dat er veel nieuwe taken bijkomen. Denk aan bestrijding van de eikenprocessierups of het ecologisch maaibeleid tot uitvoering brengen. Dit vergt een andere manier van werken. We merken in het werkveld dat onze essentiële processen altijd door blijven gaan. Denk aan het afvalbrengstation, begrafenissen, gladheidsbestrijding en storingen/calamiteiten. Onze reguliere plannings komen in het gedrang. Denk hierbij aan onderhoud van bomen, wegen, zandpaden etc. Collega's ervaren een hogere werkdruk en kunnen minder vaak vrij nemen vanuit verantwoordelijkheidsgevoel. Wij hebben 4 fte extra binnen groen en grijs. Hiermee creëren we meer stabiliteit. Deze extra capaciteit kan gefaseerd worden ingezet, 2fte (€ 100.000) in 2023 en 2 fte (€ 100.000) in 2024.

Overzicht noodzakelijke personele investeringen

Opgave	Structureel	Incidenteel
Duurzaamheid	€ 120.000	€ 200.000
Dekking uit verwachte rijksmiddelen		-€ 200.000
Woningbouwopgave		€ 445.000
Ruimtelijk beleid	€ 336.000	
Dekking uit kostenverhaal, grex en rijksmiddelen	-€ 250.000	
Implementatie informatiebeleidsplan (IBP)	€ 170.000	
Wet Open Overheid	€ 60.000	€ 57.000
Dekking uit rijksmiddelen	-€ 60.000	-€ 57.000
Afvalbeleid	€ 60.000	
Dekking uit middelen afvalstoffenheffing	-€ 60.000	
Opvang vluchtelingen / statushouders		€ 90.000
Huisvesting statushouders		€ 75.000
Dekking uit rijksmiddelen		-€ 165.000
Ondersteuning pijlerregie	€ 50.000	
Verkeer		€ 65.000
Vastgoedbeheer	€ 30.000	
Buitendienst	€ 100.000	
Totaal	€ 556.000	€ 510.000

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Aa en Hunze heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in verschillende organisaties met een publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtsvorm (stichtingen, verenigingen, coöperaties en vennootschappen). Met de participatie in verbonden partijen realiseert de gemeente haar maatschappelijke opgaven en ambities.

Een verbonden partij is volgens Artikel 1 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording) "Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft."

Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

De relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang wordt beschreven in de programma's van de begroting. In onderstaand overzicht wordt aangegeven aan welk programma de doelen van de verbonden partij bijdragen.

Wettelijk kader en beleid

Artikel 186 Gemeentewet en het daarop gebaseerde Besluit Begroting en verantwoording (BBV) – met name artikel 15 – regelt de wijze waarop verbonden partijen worden gemonitord. Het BBV is vernieuwd. Het is van belang dat de informatie over verbonden partijen aansluit op de informatie over de activiteiten en eventuele risico's.

Het BBV schrijft voor dat de informatie over de verbonden partijen opgenomen wordt in de beleidsprogramma's waarop de samenwerking met de verbonden partij betrekking heeft. Dit bevordert dat de financiële bijdragen aan verbonden partijen en de daaraan verbonden risico's in de beschouwingen over de gemeentebegroting worden meegenomen.

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de relatie tussen de verbonden partijen en het publieke belang. Ook komen aan de orde ontwikkelingen, in welk geval voornemens als het gaat om nieuwe verbonden partijen, het beëindigen van bestaande verbonden partijen, het wijzigen van bestaande verbonden partijen of eventuele andere actualiteiten omtrent verbonden partijen die gevolgen kunnen hebben voor de taakuitvoering van de verbonden partijen, dan wel financiële consequenties en/of risico's kunnen hebben.

Kaders

Algemeen beleid

De gemeente Aa en Hunze heeft als beleid het aangaan van Gemeenschappelijke Regelingen zoveel mogelijk te beperken.

Gemeenschappelijke Regelingen kunnen wel aangegaan worden uit het oogpunt van efficiency en kostenbeheersing, wanneer het een duidelijk voordeel oplevert voor de gemeente.

Nota verbonden partijen

Op 23 april 2008 heeft de raad de Verordening ex. 212 van de Gemeentewet opnieuw vastgesteld. Hierin is opgenomen bij artikel 20 lid 1 "Het college biedt op verzoek van de raad ter vaststelling door de raad een nota verbonden partijen aan."

Grip op gemeenschappelijke regelingen

In december 2021 heeft het bestuur van de Vereniging van Drentse gemeenten aan de gemeenten een rapport gezonden met aanbevelingen en een proces-voorstel om de invloed op gemeenschappelijke regelingen te versterken. In de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Noordenveld en Tynaarlo wordt vanaf 2020 reeds in raadswerkgroepen samengewerkt aan gezamenlijke beoordeling van begrotingen, jaarstukken en kaderbrieven. Het doel is door gezamenlijke zienswijzen aan te bieden grip op de regelingen te versterken. Per 1 juli 2022 is de Wet Gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. Naar aanleiding hiervan zullen de gemeenschappelijke regelingen waarin wij deelnemen ook een voorstel tot wijziging voorbereiden.

Risico's

Naast voordelen die samenwerkingsverbanden opleveren, zijn er ook risico's aan verbonden. Door afvaardigingen in het algemeen en/of dagelijks bestuur kunnen financiële risico's worden beheerst. Het risicoprofiel van gemeenschappelijke regelingen is over het algemeen laag, veelal is er een redelijk voorspelbare stijging van de jaarlijkse exploitatielasten. Binnen de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden ook de financiële risico's ten aanzien van verbonden partijen beoordeeld.

Het bezit van aandelen van privaatrechtelijke ondernemingen heeft in het algemeen een positief financieel effect. De economische waarde kan namelijk hoger liggen dan de balanswaarde. Wel is voorzichtigheid geboden bij het structureel ramen van dividenduitkeringen, omdat achterblijvende uitkeringen kunnen leiden tot een structureel budgettair probleem.

Overzicht verbonden partijen

Organisatie/vestigingsplaats	Financiële bijdrage 2023 in euro's	Vertegenwoordiging	Publiek belang / Programma	Juridische vorm	Saldo resultaat begroting 2023	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Vereniging van Nederlandse Gemeenten Den Haag	€ 37.000	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Belangenbehartiging van alle gemeenten bij andere overheden. Tweede Kamer, Kabinet en maatschappelijke organisaties zijn belangrijke gesprekspartners. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	pm	pm
Vereniging van Drentse Gemeenten Westerbork	€ 15.000	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Behartigen van de gezamenlijke belangen van de Drentse gemeenten. Bijvoorbeeld vertegenwoordiging, belangenbehartiging en pleitbezorging richting provincie en Rijk. Pijler 1: Bestuur en participatie	Vereniging	pm	pm	pm
Gemeenschappelijke regeling Eems Dollard Regio (EDR) Leer	€ 4.000	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen op het gebied van ruimtelijke ordening, infrastructuur, bevordering van de regionale economie, cultuur en dergelijke. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR naar Duits recht	pm	pm	pm
Veiligheidsregio Drenthe Assen	€ 1.612.987	Burgemeester (lid), Wethouder Berghuis (plv)	Brandweezorg en hulpverlening bij brand en rampen en geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten voor 12 Drentse gemeenten. Pijler 1: Bestuur en participatie	GR	€ 0	€ 2.665.341	€ 25.568.304
Gemeenschappelijke regeling Werkplein Drentsche Aa (WPDA)	€ 2.470.000	Wethouder Ten Brink (lid), Wethouder Luinge (plv)	Uitvoering participatiewet van de 3 deelnemende gemeenten op het terrein van werk en inkomen. Hierdoor is het mogelijk de inwoner die geen werk en/of geen inkomen heeft zo goed en snel mogelijk te helpen. Zo mogelijk bij één loket. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 16.000	€ 18.367.000
Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst Drenthe (GGD Drenthe) Assen	€ 916.233	Wethouder Luinge (lid), Wethouder Ten Brink (plv)	Het behartigen van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de volksgezondheid in brede zin. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 2.216.000	€ 6.750.000

Gemeenschappelijke regeling Regionale	€ 689.222	Wethouder Berghuis (lid), Burgemeester (plv)	Uitvoering taken van alle milieutaken op het gebied van omgevingsrecht (vergunningverlening, toezicht en handhaving, advisering). Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	GR	€ 151.000	€ 188.000	€ 4.348.000
Uitvoeringsdienst Drenthe (RUD Drenthe)							
Recreatieschap Drenthe Diever	€ 104.359	Wethouder Luinge (lid), wethouder Ten Brink (plv)	Behartigen van gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme. Pijler 4: Voorzieningen, leefbaarheid en wonen	GR	€ 0	€ 1.175.580	€ 1.050.636
Gemeenschappelijke regeling Publiek vervoer Groningen-Drenthe	€ 16.346	Wethouder Ten Brink (lid bestuurlijk overleg regio Noord-Midden Drenthe)	Het creëren van een optimaal, toekomstbestendig, duurzaam en betaalbaar vervoersnetwerk. Pijler2: Zorg	GR	€ 0	€ 87.243	€ 150.000
Gemeenschappelijke regeling Noordmidden-Drentse samenwerking	€ 262.000	Wethouder Ten Brink	Samenwerking voor jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning in de gemeenten Aa en Hunze, Assen, Midden-Drenthe, Noordenveld en Tynaarlo t.a.v. o.a. inkoop individuele- en maatwerkvoorzieningen, contractmanagement, toezicht en handhaving en advisering m.b.t. beleidsvorming	GR			
NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Den Haag	€ - 124.511	Wethouder Ten Brink (AVA)	Met gespecialiseerde dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	BNG verstrekt geen begrotingscijfers	€ 4.329 mln.	€ 87.111 mln
Enexis BV Den Bosch	€ - 160.000	Wethouder Ten Brink (AVA)	Nutsbedrijf, distributie en transporteren van energie, netwerkbeheer. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	BV	p.m.	€ 4.241 mln.	€ 5.154 mln
Waterleidingmaatschappij Drenthe Assen	€ 0	Wethouder Luinge (AVA)	Een betrouwbare en continue drinkwatervoorziening tegen de laagst mogelijke prijs. Pijler 5: Middelen en ondersteuning	NV. Aandeelhouder	p.m.	€ 61 mln.	€ 126 mln.
				Aandeelhouder		onbekend	onbekend
				Aandeelhouder		onbekend	onbekend

N.B. bovenstaande subsidies/financiële bijdragen zijn afgerond op duizendtallen. De opgenomen financiële bijdragen Gemeenschappelijke Regeling zijn conform begroting van de GR 2023.

Belangrijke ontwikkelingen / voornemens / risico's verbonden partijen

Algemeen

De verbetering van de aansturing van verbonden partijen heeft permanente aandacht waarin ook de invulling van de regiefunctie aan de orde is.

Ten aanzien van gesubsidieerde instellingen worden de overeenkomsten bij voorkeur op basis van contractfinanciering afgesloten.

Per 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd om reeds in 2015 ingevoerde voorschriften aan te scherpen en ook in de termijnen meer ruimte te bieden aan gemeenteraden om hun rol te versterken. In het voorjaar voorafgaand aan het begrotingsjaar informeert een gemeenschappelijke regeling (GR) de deelnemende raden door middel van een kaderbrief over de financiële en beleidsmatige kaders van de GR.

Hieronder een overzicht van belangrijke ontwikkelingen en risico's van verbonden partijen

WPDA

Organisatie: Een belangrijk risico betreft de economische ontwikkeling. Deze bepaald voor een groot deel de opnamecapaciteit van de arbeidsmarkt. In relatie daarmee is dit ook mede bepalend voor de ontwikkeling van het aantal uitkeringen ten opzichte van de beschikbare rijksbudgetten. Het late moment van vaststelling van de definitieve rijksbijdrage (medio september van het lopende begrotingsjaar) vormt een risico.

GGD

De Corona-crisis heeft een grote impact op de taken en bedrijfsvoering van de GGD. Binnen enkele taken blijft het uiterst moeilijk om de personele bezetting op het gewenste en noodzakelijke niveau te houden. Veilig thuis maakt op dit moment een groei door en werkt aan doorontwikkeling. Belangrijke basis hiervoor vormt het landelijke actieprogramma "geweld hoort nergens thuis". De insteek is om samen met het lokale veld en de beschermingsketen in te zetten op een zo effectief mogelijke werkwijze in samenhang met de gemeenten.

RUDD

Belangrijke ontwikkeling betreft de komst van Omgevingswet, aanpak asbestdaken, klimaatdoelen/energiebesparing en de overdracht van bodemtaken van provincie naar gemeenten. Een financieel risico ten aanzien van de overdracht van bodemtaken voor gemeenten hierin betreft de onduidelijkheid welke financiering hiervoor vanuit het rijk naar gemeenten gaat komen.

VRD

De toenemende complexiteit van de samenleving heeft ook tot gevolg dat rampen en crises complexer worden. Maatschappelijke onrust kan al snel ontstaan bij verstoringen in het dagelijks leven. De aanpak van deze verschillende crises vraagt om een flexibele en wendbare crisisorganisatie die kan opschalen naar behoefte. Er wordt gezocht naar een ander, toekomstbestendig systeem voor brandweezorg. Om dit te realiseren worden over een periode van 5 tot 10 jaar de noodzakelijke veranderingen doorgevoerd om te komen tot een ander systeem van brandweezorg. Deze aanpak moet er vervolgens voor zorgen dat vrijwilligheid de pijler onder de brandweezorg in Drenthe blijft én moet voorkomen dat de kosten van de brandweer in de toekomst te hoog worden.

Publiek Vervoer

De diverse maatregelen ter bestrijding van de covid-19 crisis hebben grote effect op de vraag naar

het doelgroepenvervoer. Met gedeeltelijke financiële compensatie van de vraaguitval is de vervoersstructuur in stand gehouden. We hebben gebruik gemaakt van de mogelijkheid de huidige vervoerscontracten te verlengen tot augustus 2024 (met mogelijkheid nogmaals met 2 jaar verlenging). Middels een aanvulling op het huidige contract zijn afspraken in voorbereiding die het in stand houden van de vervoersstructuur in geval van sterke uitval van de vraag door niet voorziene voorvallen (zoals Covid) mogelijk maken.

Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe

In 2022 is de gemeenschappelijke regeling Inkoopsamenwerking Noord en Midden Drenthe gestart. Ten behoeve van de Wmo en Jeugdhulp worden taken verricht voor de deelnemende gemeenten met betrekking tot inkoop, contractmanagement, toezicht, handhaving, advisering en afstemming ten aanzien van beleidsvorming en standpuntbepaling ten aanzien van subregio overstijgende vraagstukken op het gebied van het sociaal domein.

Grondbeleid

Grondbeleid

Onder grondbeleid wordt verstaan het gehele instrumentarium dat de gemeente ter beschikking staat om ruimtelijke doelstellingen te realiseren. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Gelet op deze risico's is een afzonderlijke paragraaf over het grondbeleid verplicht gesteld.

Nota Grondbeleid

In de raadsvergadering van 16 juni 2022 is de nota Grondbeleid 2022 vastgesteld. Met deze nota zijn de hoofdlijnen en uitgangspunten vastgesteld van het voor de toekomst door de gemeente te voeren grondbeleid om het totale grondexploitatieproces te beheersen, te bewaken en af te stemmen op alle relevante beleidskaders. Zo kan er een samenhangend, strategisch en effectief grondbeleid worden gevoerd.

De Nota Grondbeleid 2022 is feitelijk een kapstok voor nadere beleidsregels of -notities. Na vaststelling van de Nota Grondbeleid 2022 wordt deze verder uitgewerkt in het opstellen van:

- verwervingsbeleid;
- (Grond)uitgifte- of verkoopbeleid;
- (Grond)prijnsbeleid;
- Uitvoeringsprogramma Notitie Maatschappelijk vastgoed en
- Actualiseren van de notitie Overhoekenbeleid. In afwachting van nieuw beleid over de verkoop van overhoeken heeft het college op 26 april 2021 besloten (voorlopig) geen overhoeken meer te verkopen.

De verwachting is dat gronduitgifte- of verkoopbeleid, het grondprijnsbeleid en de actualisatie van de notitie Overhoekenbeleid in 2023 worden voorgelegd.

De financiële positie

Een financieel uitgangspunt bij grondexploitaties is het realiseren van een sluitende exploitatie, waarin alle kosten voor het realiseren van het openbaar gebied worden verhaald in de grondopbrengst inclusief een bijdrage in de infrastructuur in de ruimste zin van het woord.

Financiële positie per complex per 01 januari 2023

Complex	boekwaarde* 1-1-2023	m2 nog te verkopen	verwacht resultaat	verwachte einddatum
Nooitgedacht	€ 2.719.000	66.000	€ 369.000	2025
Bloemakkers	€ 992.000	17.000	€ 9.500	2023
SWS Oostermoer	€ 26.000	2.500	€ 6.500	2022
Totaal	€ 3.737.000	85.500	€ 385.000	

*Boekwaarde = gemaakte kosten -/- gerealiseerde opbrengsten

Van de complexen worden bij de najaarsbijstellingen en de jaarrekening afzonderlijke voortgangsrapportages opgenomen.

De kavels op de voormalige schoollocatie in Gieterveen zijn inmiddels allemaal uitgegeven. Deze exploitatie wordt nog in 2022 afgesloten. Binnen het woonplan Nooitgedacht zijn de kavels in de deelgebieden Bos en Brinken praktisch allemaal uitgegeven. Diverse gevarieerde kavels worden aangeboden of ontwikkeld. Deelgebied de Es is inmiddels verder uitgewerkt. Samen met een architecten is het ontwikkelingsplan en een verkavelingsplan opgesteld. In Anloo worden in Collectief Particulier Opdrachtgeversverband (CPO) de mogelijkheden onderzocht voor nieuwbouw aan de Raatakkers 2e fase.

De bedrijfskavels op Bloemakkers zijn grotendeels verkocht. Er is nog 1 kavel beschikbaar. De vraag naar bedrijfskavels is recent onderzocht en op basis daarvan worden mogelijkheden voor nieuwe bedrijfskavels de komende periode verder verkend.

Algemene reserve grondbedrijf en weerstandsvermogen

Verliezen kunnen het gevolg zijn van twee soorten risico's:

- voorzienbare (exploitatie) risico's;
- onvoorzienbare of algemene (conjuncturele of markt) risico's.

De voorzienbare risico's blijken uit de jaarlijkse toelichtingen op de bouwrekeningen. Ook voor onvoorzienbare risico's, ontstaan door negatieve conjuncturele ontwikkelingen en/of rentestijging, dient een algemene reserve grondbedrijf in stand te worden gehouden. Het bepalen van de noodzakelijke omvang van de algemene reserve grondbedrijf is niet eenvoudig, omdat de omvang afhangt van onzekere factoren als marktontwikkelingen, de rentestand en de verwachte resultaten. Geconcludeerd kan worden dat, mede op basis van de boekwaarden, de grootste risico's betrekking hebben op de complexen Nooitgedacht en Bloemakkers.

De beoordeling of er voldoende reserves zijn om de risico's te kunnen opvangen is lastig. We trachten hieronder een reëel en zo compleet mogelijk beeld te geven.

Weerstandsvermogen conform de nota grondbeleid

In de nota Grondbeleid is de minimale omvang van het weerstandsvermogen vastgesteld. Jaarlijks worden de risico's per exploitatie berekend. De minimaal gewenste omvang van de reserve grondexploitatie is gelijk aan het totaal van de geïnventariseerde risico's, waarbij het minimum is vastgesteld op € 1 miljoen.

Risico's per exploitatie

Het is mogelijk om de risico's per exploitatie in beeld te brengen. Voor de risicoberekening zijn we ervan uitgegaan dat een aantal risico's zich voor zal doen.

De berekende risico's op basis van de per 1 januari 2022 geactualiseerde grondexploitaties zijn :

- De looptijd van de grondexploitatie is (2 jaar) langer dan begroot.
- De jaarlijkse kostenstijging is (1%) hoger dan begroot.
- De opbrengstinflatie van de grondexploitatie is (1%) lager dan begroot.
- Het rentepercentage over de boekwaarde is (1%) hoger dan begroot.

Risico per exploitatie	
Complex	Risico
Nooitgedacht	€ 699.000
Bloemmakers	€ 65.000
SWS Oostermoer	€ 3.000
Totaal	€ 767.000

Op basis van de analyse per exploitatie is sprake van een lager risico (€ 766.353) dan het minimale bedrag van € 1 miljoen.

Algemene reserve grondbedrijf

De verwachte hoogte van de reserve grondbedrijf per 1-1-2023 is € 2.251.407.

Algemene reserve grondbedrijf	
saldo per 01-01-2022	3.027.000
mutaties 2022	-782.000
saldo 31-12-2022	2.245.000
verwacht resultaat 2022 (te verwerken in 2023)	6.500
Algemene reserve per 31-12-2022	2.245.000

Conclusie

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 1 miljoen. De algemene reserve grondbedrijf voldoet aan deze eis.

Financiële begroting

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen. Het betreft met name de Onroerendezaakbelasting (OZB), de toeristenbelasting, de forensenbelasting en de uitkering uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen in tegenstelling tot heffingen als de riool- of afvalstoffenheffing geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen worden, evenals de ontvangsten van de specifieke uitkeringen in de programma's waarvan ze voor een deel de kosten dekken, onder de baten verantwoord. Voor het totaalbeeld van alle lokale heffingen wordt verwezen naar paragraaf Lokale heffingen.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

In de tabel wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Onder de tabel worden de onderdelen kort toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

	Realisatie	Begroting		Toelichting		
	2021	2022*	2023*** *	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)						
Lokale heffingen:						
Onroerende zaakbelastingen	4.563	4.697	4.851	5.012	5.176	5.318
Toeristenbelasting	1.538	1.747	1.865	1.915	1.965	1.965
Forensenbelasting	163	165	169	173	177	180
Algemene uitkering uit het gemeentefonds**	29.319	29.743	43.163	44.218	46.453	45.420
Dividenden	251	264	284	284	284	284
Vrije Algemene Reserve***	6.947	6.757	4.774	4.010	4.469	4.314
Totaal algemene dekkingsmiddelen	42.781	43.373	55.106	55.612	58.524	57.481
Bedrag voor onvoorzien	0	17	17	17	17	17

* Raming inclusief begrotingswijzigingen t/m bestuursrapportage 2022.
 ** Algemene uitkering uit het gemeentefonds o.b.v. de meicirculaire 2022.
 Tot 2023 exclusief integratie-uitkering (IU) sociaal domein.
 M.i.v. 2023 is de IU sociaal domein geïntegreerd in de Algemene uitkering
 *** Geprognosticeerde stand per 31 december.
 *** De ramingen 2023 en verder zijn inclusief de nieuwe voorstellen

Toelichting algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Lokale heffingen

De inkomsten uit de OZB voor 2023 zijn geraamd op basis van een inflatiepercentage van 2,3% (€ 104.000) en areaalontwikkeling (€ 50.000). De inkomst voor 2023 wordt berekend op basis van de OZB-opbrengst van het voorafgaande jaar, vermeerderd met de meeropbrengst voor 2023 op basis van een inflatiepercentage van 2,3% (€ 104.000) en areaal accres (€ 50.000). Voor de jaren 2024 en 2025 gaat het structureel om een inflatiepercentage van 2,4% (€ 111.000) en een areaal accres van € 50.000 per jaar. Voor 2026 is het percentage 1,9% (€ 92.000) en het areaal € 50.000.

De ramingen voor de forensenbelasting worden bepaald door de raming van een voorafgaand jaar plus de trendmatige ontwikkeling.

De opbrengst toeristenbelasting wordt voor 2023 structureel verhoogd met € 68.000 als gevolg van een verhoging van de toeristenbelasting met € 0,05 per overnachting. Daarnaast wordt de opbrengst voor 2023 - 2025 verhoogd met € 50.000 per jaar. Deze aanpassing heeft geen gevolgen voor de tarieven en is het gevolg van een hoger aantal overnachtingen (areaaluitbreiding).

Voor het beleid omtrent de lokale heffingen wordt verder verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De algemene uitkering is berekend op basis van de meicirculaire 2022.

Dividenden

De gemeente Aa en Hunze ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Enexis, Essent Milieu en de Waterleidingmaatschappij Drenthe.

Vrije Algemene Reserve (VAR)

Voor 2023 wordt een bedrag aan de VAR onttrokken van € 1.984.000. Voor de periode 2024-2026 wordt per saldo een vermindering van € 460.000 geraamd. Het betreft het totaal van de incidentele mutaties van de ambities en het gemeentefonds.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Aa en Hunze heeft ter financiering van haar activiteiten in het verleden totaal € 11,7 miljoen aangetrokken. De boekwaarde hiervan bedraagt op 1 januari 2023 € 5,6 miljoen. De hiermee gepaard gaande rentelasten bedragen € 2.100. Deze lasten worden volledig toegerekend aan de diverse programma's op basis van de boekwaarde van de investeringen.

Bedrag voor onvoorzien

In de begroting is een bedrag opgenomen van € 17.000.

Overhead en vennootschapsbelasting

Overhead

Overzicht van de kosten van overhead

Directe kosten, die een rechtstreekse relatie hebben met producten en diensten voor onze inwoners, rekenen wij toe aan de pijlers waar zij betrekking op hebben. Kosten die niet een directe relatie hebben met onze dienstverlening, vallen onder overhead. Overhead is formeel gedefinieerd als 'het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces'. Dit betreft de kosten van ondersteunende functies in de bedrijfsvoering zoals leidinggevenden, secretariaat, post en archief, facilitaire kosten, huisvesting, ICT, medewerkers personeelszaken, inkoop, juridische zaken en financiën, en tot slot personele kosten zoals werving & selectie en opleidingen. Onderstaand geven wij de begrote overhead in de meerjarenraming weer.

Overzicht overhead

Specificatie taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie

(bedragen x € 1.000)

0.4.1 Ondersteuning organisatie algemeen	5.094
0.4.2 Huisvesting	422
0.4.3 Apparaatskosten	1.078
0.4.4 Automatisering	1.228
Algemeen totaal	7.822

Toelichting

Onder pijler 5 Middelen en Ondersteuning valt taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie. Op dit taakveld wordt de overhead gepresenteerd. Het totaalbedrag aan overhead is per saldo € 7.822.000.

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen.

De toerekening aan deze onderdelen voor respectievelijk € 79.000 en € 81.000 maken geen onderdeel uit van het totaal aan overhead.

Vennootschapsbelasting

Vanaf het jaar 2019 zijn we voor het grondbedrijf vennootschapsbelastingplichtig. Uit de recentste (voorlopige) berekening van de fiscalist over 2022 komt naar voren dat we over 2023 een winst verwachten. Hierover moet ongeveer € 25.000 vennootschapsbelasting betaald worden.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

De genoemde saldi van reserves en voorzieningen zijn inclusief de voorstellen zoals die in de begroting 2023 en de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Stand en verloop van de reserves en voorzieningen

Omschrijving	2023			2024			2025			2026			2027	
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g
(bedragen x € 1.000)														
Algemene reserves	14.657		1.984	12.673		764	11.909	459		12.368		155	12.213	
Bestemmingsreserves	7.042	18	158	6.903	19	158	6.763	19	158	6.624	19	158	6.485	
Voorzieningen	5.953	2.050	2.321	5.683	2.015	2.082	5.615	2.015	2.108	5.523	2.015	2.227	5.311	
Totaal	27.652	2.068	4.463	25.258	2.034	3.004	24.287	2.493	2.266	24.514	2.034	2.540	24.009	

Verloop Algemene Reserves

De algemene reserve bestaat uit de WAR (Weerstandsdeel algemene reserve), de Algemene reserve van het grondbedrijf en de (Vrije algemene reserve) VAR.

De stand van de WAR en de reserve grondbedrijf is aan het eind van 2026 respectievelijk € 5,7 miljoen en € 2,2 miljoen. Aan de WAR en de reserve grondbedrijf worden geen stortingen en/of onttrekking gedaan.

In de jaren 2023 tot en met 2026 wordt een beslag op de VAR gelegd van in totaal € 2,4 miljoen voor de dekking van de incidentele ambities.

Onderstaand wordt het verloop van de VAR uitgelicht.

Verloop Vrije Algemene Reserve (VAR)

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)				
geprognosticeerde stand per 1 januari	6.758	4.774	4.010	4.469
storting	0	0	459	0
onttrekking	1.984	764	0	155
geprognosticeerde stand per 31 december	4.774	4.010	4.469	4.314

Totaaloverzicht van reserves en voorzieningen

De voorstellen zoals die in de begroting 2023 zijn opgenomen resulteren in een verwachte stand van de VAR per 31 december 2026 van afgerond € 4,3 miljoen.

**Totaaloverzicht
van reserves en
voorzieningen**

Omschrijving	2023			2024			2025			2026			2027
	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o	Stortin g	Onttrekki ng	Sald o
(bedragen x € 1.000)													
Weerstandsdeel Algemene Reserve (WAR)	5.653			5.653			5.653			5.653			5.653
Vrije Algemene Reserve (VAR)	6.758		1.984	4.774		764	4.010	459		4.469		155	4.314
Algemene reserve grondbedrijf	2.246			2.246			2.246			2.246			2.246
Totaal algemene reserves	14.657		1.984	12.673		764	11.909	459		12.368		155	12.213
Reserve Sociaal domein													
Bovenwijkse voorzieningen	65			65			65			65			65
Risico nieuwe sociale wetgeving	100			100			100			100			100
Incidentele dekkingsmiddelen	2.681			2.681			2.681			2.681			2.681
ADHB	25			25			25			25			25
Investeringsregeling Landelijk Gebied	5			5			5			5			5
Egalisatiereserve Groot onderhoud schoolgebouwen	175	18		194	19		213	19		231	19		250
Dekking kapitaallasten diverse investeringen	3.990		158	3.832		158	3.674		158	3.517		158	3.359
Totaal bestemmingsreser ves	7.042	18	158	6.903	19	158	6.763	19	158	6.624	19	158	6.485
Voorziening afvalstoffenheffing	151			151			151			151			151
Wegenonderhoud	68	782	778	72	782	753	101	782	647	236	782	782	236
Gemeentelijk Riolering Plan (GRP)	558	595	813	340	595	766	169	595	708	56	595	638	13
Technisch onderhoud gemeentegebouwe n	4	222	210	16	222	183	56	222	234	45	222	237	30
Technisch onderhoud monumenten	40	34	33	42	34	30	45	34	33	47	34	34	46
Schilderwerk gemeentegebouwe n	35	99	92	41	99	70	70	99	120	49	99	114	33
Schilderwerk monumenten	39	54	52	42	19	14	47	19	23	43	19	15	47
Groot onderhoud dorpshuizen	93	61	61	93	61	61	93	61	61	93	61	61	93
Vijveronderhoud	32	53	78	7	53		59	53	75	36	53	30	59
Pensioenvoorzienin g (vm) wethouders	3.698	105	105	3.698	105	105	3.698	105	105	3.698	105	105	3.698
Groot onderhoud Grevelingskanaal	333	46		379	46		424	46	2	468	46	111	402
Volkshuisvestingsfo nds	621		69	552		69	483		69	414		69	345
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	281		31	250		31	218		31	187		31	156

Totaal voorzieningen	5.953	2.050	2.321	5.683	2.015	2.082	5.615	2.015	2.108	5.523	2.015	2.227	5.311
Totaal	27.65	2.068	4.463	25.25	2.034	3.004	24.28	2.493	2.266	24.51	2.034	2.540	24.00
	2		8			7			4			9	

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Reserve	Omschrijving	2023	2024	2025	2026
(bedragen x € 1.000)					
Reserve dekking kapitaallasten	Dekking afschrijving	-158	-158	-158	-158
Reserve onderwijsgebouwen	Reservering bijdrage onderhoud	18	19	19	19
Totaal		-139	-139	-139	-139

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

In het onderstaande overzicht zijn de incidentele lasten en baten op de voorzieningen opgenomen. Het gaat om uitgaven vanuit de meerjaren onderhoudsprogramma's. Er zijn geen incidentele baten. De voorzieningen worden op niveau gebracht door structurele stortingen vanuit de exploitatie.

Overzicht incidentele lasten en baten op voorzieningen

Omschrijving voorziening	lasten	baten
(bedragen x € 1.000)		
Voorziening afvalstoffenheffing	0	
Wegenonderhoud	778	
Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP)	813	
Technisch onderhoud gemeentegebouwen	210	
Technisch onderhoud monumenten	33	
Schilderwerk gemeentegebouwen	92	
Schilderwerk monumenten	52	
Groot onderhoud dorpshuizen	61	
Vijveronderhoud	78	
Pensioenvoorziening (vm) wethouders	105	
Groot onderhoud Grevelingskanaal	0	
Volkshuisvestingsfonds	69	
Gebiedsfonds windpark Oostermoer	31	
Totaal	2.321	0

Balans en EMU overzicht

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans

Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
	actueel				
(bedragen x € 1.000)					
Activa					
<u>Vaste activa</u>					
(Im)materiële vaste activa	48.037	48.964	52.162	49.899	47.481
Financiële vaste activa	2.112	2.111	2.111	2.111	2.111
Totaal vaste activa	50.149	51.075	54.273	52.010	49.592
<u>Vlottende activa</u>					
Onderhanden werk waaronder bouwgrond	2.120	380	0	0	0
Uitzettingen rentetypische looptijd < 1jr	1.711	1.711	1.711	1.711	1.711
Liquide middelen	1.300	1.300	1.300	1.300	1.300
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Totaal vlottende activa	5.131	3.391	3.011	3.011	3.011
Totaal generaal	55.280	54.466	57.284	55.021	52.603
Passiva					
<u>Vaste passiva</u>					
Eigen vermogen	21.698	19.575	18.672	18.992	18.698
Voorzieningen	5.954	5.683	5.615	5.523	5.311
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	5.600	4.900	4.200	3.500	2.800
Totaal vaste passiva	33.252	30.158	28.487	28.015	26.809
<u>Vlottende passiva</u>					
Netto vlottende schulden looptijd < 1jr	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Overlopende passiva	15.528	17.808	22.297	20.506	19.294
Totaal vlottende passiva	22.028	24.308	28.797	27.006	25.794
Totaal Passiva	55.280	54.466	57.284	55.021	52.603

EMU-saldo 2022-2026

EMU-saldo 2022-2026

Nr.	Omschrijving	2022	2023	2024	2025	2026
	(bedragen x € 1.000)					
+1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	363	-	-	907	-
			1.889	1.162		1.075
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.726	2.813	3.077	3.019	2.884
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.635	2.050	2.015	2.015	2.015
-4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd (geplande uitgaven)	6.643	3.739	6.275	756	467
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overige, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4.					
+6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord:					
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	1.146	1.928	1.044	1.151	
+8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord:	2.716	3.676	1.588	1.365	
-9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen.	2.323	2.321	2.082	2.108	2.227
-10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten. Verkoop van effecten:					
11a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	n	n	n	n	n
11b	Zo ja, wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst op de exploitatie?					
	Berekend EMU-saldo	1.672	1.338	3.883	- 3.291	1.130

Investerings 2023

Investerings 2023

Voor 2023 zijn de volgende uitbreidings- en vervangingsinvesteringen opgenomen en verwerkt in de eerste begrotingswijziging 2023.

De investeringen worden onderscheiden in investeringen met een economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings 2023

Pijler	Omschrijving	Bedrag	Jaarlast	Dekking	Indeling economisch/ Maatschappelijk nut
Uitbreidingsinvesteringen					
4	Verharding Holle Drift Schipborg	105.000	-3.150	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Fietspad Spijkerboor - Eexterveen	300.000	-9.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Vorbereidingskrediet OBS PWA Eext	100.000	-3.000	Exploitatiebudget	Economisch nut
4	Verbouw OBS de Dobbe	300.000	-9.000	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
4	Vorbereidingskrediet cultuurpodium Gieten	100.000	-3.000	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
4	Nieuw afvalbeleid, chippen containers	125.000	-13.000	Afvalstoffenheffing	Economisch nut
4	Beschoeiing Grevelingskanaal	1.100.000	-42.167	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
4	Fietsverbinding Grolloo- Papenvoort (langs Oostereind)	300.000	-9.000	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
Vervangingsinvesteringen					
4	Openbare verlichting	315.000	-14.175	Algemene dekkingsmiddelen	Maatschappelijk nut
5	Vervanging materieel buitendienst	884.000	-	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
5	Vervanging hard- en software	110.000	-26.500	Algemene dekkingsmiddelen	Economisch nut
Totaal investeringen		3.739.000	-	244.992	

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft voor dat jaarlijks inzicht wordt gegeven in de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Wachtgelden voormalige bestuurders

De geraamde wachtgelduitkeringen zijn het gevolg van burgemeester en wethouders wisselingen, waar nog wachtgeldverplichtingen tot en met 2024 uit voortvloeien. Voor het jaar 2023 is aan deze voormalige bestuurders een wachtgeld verschuldigd tot een bedrag van € 199.000. Structureel is in de begroting een bedrag opgenomen van € 40.000. De wachtgeldbijdragen vallen voor 2023 en 2024 respectievelijk € 159.000 en € 82.000 hoger uit. Deze hogere bedragen zijn opgenomen in begroting 2023 en het Financieel Meerjaren Perspectief. Vanaf 2025 is het structureel budget toereikend.

Pensioenuitkering voormalige bestuurders

In 2023 zal aan verschillende voormalige bestuurders of hun nabestaande een pensioenuitkering verschuldigd zijn van € 84.000. Dit bedrag komt rechtstreeks ten laste van de daarvoor ingestelde pensioenvoorziening voormalige wethouders. De hoogte van de voorziening is toereikend om aan de toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen. Bij de jaarrekening wordt jaarlijks nagegaan of de voorziening door mutaties nog toereikend is.

Lasten en baten per pijler

Samenvatting van al onze inkomsten en uitgaven incidenteel en structureel: de recapitulatie

In de onderstaande overzichten volgt een recapitulatie van al onze inkomsten en uitgaven uit onze begroting inclusief de nieuwe voorstellen en ontwikkelingen 2023.

Recapitulatie incidenteel en structureel					
<i>Bedragen x € 1.000</i>					
	begroting 2023 primitief	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	4.253	5.137	4.585	4.503	4.503
P2. Samen Leven	27.383	29.294	28.872	28.792	28.792
P3. Duurzaamheid en Economie	1.574	1.669	1.669	1.669	1.584
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	20.197	20.983	21.437	20.634	20.592
P5. Middelen en Ondersteuning	11.920	14.897	16.012	17.425	18.698
Totaal lasten	65.327	71.980	72.575	73.023	74.169
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	339	339	339	339	339
P2. Samen Leven	5.839	5.839	5.839	5.839	5.839
P3. Duurzaamheid en Economie	2.684	2.802	2.852	2.902	2.902
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	9.924	9.774	9.774	9.774	9.774
P5. Middelen en Ondersteuning	47.008	51.327	52.609	55.076	54.240
Totaal baten	65.794	70.081	71.413	73.930	73.094
Saldo exclusief reservemutaties	467	-1.899	-1.162	907	-1.075
Toevoegingen reserves	19	19	19	478	19
Onttrekkingen reserves	158	2.142	922	158	313
Saldo reservemutaties	139	2.123	903	-320	294
Saldo inclusief reservemutaties	606	223	-259	587	-781

Recapitulatie incidenteel

Recapitulatie incidenteel				
Bedragen x € 1.000				
	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	634	82	0	0
P2. Samen Leven	245	100	100	100
P3. Duurzaamheid en Economie	85	85	85	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	537	873	56	0
P5. Middelen en Ondersteuning	1.040	332	159	55
Totaal lasten	2.541	1.472	400	155
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)				
P1. Bestuur en Samen doen	0	0	0	0
P2. Samen Leven	0	0	0	0
P3. Duurzaamheid en Economie	0	0	0	0
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	0	0	0	0
P5. Middelen en Ondersteuning	557	708	859	0
Totaal baten	557	708	859	0
Saldo exclusief reservemutaties	-1.984	-764	459	-155
Toevoegingen reserves	0	0	459	0
Onttrekkingen reserves	1.984	764	0	155
Saldo reservemutaties	1.984	764	-459	155
Saldo inclusief reservemutaties	0	0	0	0

Recapitulatie structureel

Recapitulatie structureel

Bedragen x € 1.000

	begroting 2023 primitief	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026
Lasten (exclusief toevoegingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	4.253	4.503	4.503	4.503	4.503
P2. Samen Leven	27.383	29.049	28.772	28.692	28.692
P3. Duurzaamheid en Economie	1.574	1.584	1.584	1.584	1.584
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	20.197	20.446	20.564	20.578	20.592
P5. Middelen en Ondersteuning	11.920	13.857	15.680	17.266	18.643
Totaal lasten	65.327	69.439	71.103	72.623	74.014
Baten (exclusief onttrekkingen reserves)					
P1. Bestuur en Samen doen	339	339	339	339	339
P2. Samen Leven	5.839	5.839	5.839	5.839	5.839
P3. Duurzaamheid en Economie	2.684	2.802	2.852	2.902	2.902
P4. Voorzieningen leefbaarheid en Wonen	9.924	9.774	9.774	9.774	9.774
P5. Middelen en Ondersteuning	47.008	50.770	51.901	54.217	54.240
Totaal baten	65.794	69.524	70.705	73.071	73.094
Saldo exclusief reservemutaties	467	85	-398	448	-920
Toevoegingen reserves	19	19	19	19	19
Onttrekkingen reserves	158	158	158	158	158
Saldo reservemutaties	139	139	139	139	139
Saldo inclusief reservemutaties	606	223	-259	587	-781

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Toelichting op de baten en lasten per pijler

Financiële begroting per pijler toelichting verschillen.

Conform BBV-artikel 19, lid a en b wordt in de toelichting overzicht lasten en baten per programma, het gerealiseerde bedrag van het vorig begrotingsjaar, het geraamde bedrag van het vorig begrotingsjaar na wijziging en het geraamde bedrag van het begrotingsjaar opgenomen. In geval van aanmerkelijk verschil met de raming, respectievelijk de realisatie, van het vorig, respectievelijk voor vorig, begrotingsjaar worden deze verschillen toegelicht.

1. Bestuur en Samen doen

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
		rekening	rekening	begroting	begroting	begroting	begroting
		2021	2021	2022	2022	2023	2023
(bedragen x € 1.000)							
0.1	Bestuur	1.893	183	1.656	0	1.373	0
0.2	Burgerzaken	809	362	769	325	712	325
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	1.672	0	1.706	5	1.740	5
1.2	Openbare orde en veiligheid	423	91	327	8	410	8
6.1	Samenkracht en participatie	371	50	17	0	17	0
Resultaat voor bestemming		5.168	686	4.475	338	4.252	338
1.99	Bestemmingen	273	881		29		18
Totaal bestemmingen resultaat		273	881	0	29	0	18
Resultaat na bestemming		5.441	1.567	4.475	367	4.252	356

Het verschil ten opzichte van 2022 wordt veroorzaakt door mutaties in salarissen en afschrijving. Daarnaast is sprake van incidenteel vervallen ramingen voor Regiodeal, sponsorbeleid, strategische toekomstvisie en verkiezingen.

2. Samen leven

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Omschrijving	lasten	batens	lasten	batens	lasten	batens
		rekening	rekening	begroting	begroting	begroting	begroting
		2021	2021	2022	2022	2023	2023
(bedragen x € 1.000)							
4.1	Openbaar basisonderwijs	41	0	54	0	42	0
4.2	Onderwijshuisvesting	52	-3	66	20	82	20
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	991	179	1.328	318	1.224	204
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	284	0	311	32	295	16
5.6	Media	686	100	614	100	514	0
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.203	223	7.631	5.000	1.708	0
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorziening	3.710	139	4.129	50	3.889	0
6.3	Inkomensregelingen	7.805	6.282	8.850	5.453	8.328	5.453
6.4	WSW en beschermt werk	97	0	76	0	77	0
6.5	Arbeidsparticipatie	264	10	331	10	318	10
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.353	205	1.186	136	1.194	136
6.71	Maatwerkdienst- verlening 18+	0	0	14	0	0	0
6.71a	Huishoudelijke hulp (WMO)	1.586	0	1.158	0	1.401	0
6.71b	Begeleiding (WMO)	3.210	4	2.952	0	2.779	0
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-5	0	0	0	50	0
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	506	0	161	0	150	0
6.72b	Jeugdhulp behandeling	2.714	48	2.694	0	2.694	0
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	818	7	513	0	513	0
6.73a	Pleegzorg	533	0	206	0	106	0
6.73c	Jeugdhulp met verblijf	1.733	5	550	0	275	0
6.74b	Jeugdhulp crisis LTA/GGZ-verblijf	2	0	44	0	319	0
6.81a	Bescherm wonen (WMO)	0	642	0	0	0	0
6.82a	Jeugdbescherming	437	0	1.244	0	44	0
6.82b	Jeugdreclassering	36	0	122	0	122	0
7.1	Volksgezondheid	1.126	7	1.309	0	1.258	0
Resultaat voor bestemming		30.182	7.848	35.543	11.119	27.382	5.839
2.99	Bestemmingen	1.465	1.645	19	677	19	34
Totaal bestemmingen resultaat		1.465	1.645	19	677	19	34
Resultaat na bestemming		31.647	9.493	35.562	11.796	27.401	5.873

Het verschil ten opzichte van 2022 betreft onder andere vervallen incidentele ramingen voor energietoeslag, preventie en versterking voorliggend veld, extra subsidie Attenta, ramingen in Sociaal Domein, Oekraïne en het Nationaal onderwijsprogramma.

3. Duurzaamheid en Economie,

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
		rekening	rekening	begroting	begroting	begroting	begroting
		2021	2021	2022	2022	2023	2023
(bedragen x € 1.000)							
2.3	Recreatieve havens	0	0	0	0	0	0
3.1	Economische ontwikkelingen	2.170	0	688	0	44	0
3.2	Fysieke bedrijfs- en infrastructuur	80	35	514	443	831	757
3.3	Bedrijfsloket en – regelingen	5	13	5	15	5	15
3.4	Economische promotie	214	1.722	307	1.912	189	1.912
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	672	13	926	0	495	0
7.4	Milieubeheer	476	97	1.201	228	11	0
Resultaat voor bestemming		3.617	1.880	3.641	2.598	1.575	2.684
3.99	Bestemmingen	177	2.378	0	608	0	0
Totaal bestemmingen resultaat		177	2.378	0	608	0	0
Resultaat na bestemming		3.794	4.258	3.641	3.206	1.575	2.684

Betreft vervallen incidentele ramingen van achterstallig onderhoud watergangen, duurzaamheid en energietransitie, vitalisering vakantieparken, Koersnota en wandelknooppuntennetwerk.

4. Voorzieningen leefbaarheid en wonen

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
		rekening	rekening	begroting	begroting	begroting	begroting
		2021	2021	2022	2022	2023	2023
(bedragen x € 1.000)							
2.1	Verkeer en vervoer	2.903	94	3.875	30	3.249	30
2.2	Parkeren	0	0	5	0	5	0
2.5	Openbaar vervoer	0	0	5	0	5	0
4.2	Onderwijshuisvesting	624	0	642	0	634	0
5.1	Sportbeleid en activering	254	113	262	137	251	137
5.2	Sportaccommodaties	1.713	530	1.790	500	1.700	467
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	70	10	139	0	76	0
5.5	Cultureel erfgoed	148	30	353	27	189	27
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.682	43	4.096	23	3.776	23
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	510	218	829	375	462	200
7.2	Riolering algemeen	1.548	2.121	1.482	2.075	1.500	2.126
7.3	Afval	2.526	3.115	2.270	2.862	2.374	3.038
7.4	Milieubeheer	609	0	844	0	723	0
7.5	Begraafplaatsen	253	90	297	130	266	130
8.1	Ruimtelijke ordening	872	72	1.006	82	847	6
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijven terreinen)	1.028	1.263	2.350	2.339	3.094	3.105
8.3	Wonen en bouwen	1.357	1.469	2.236	1.223	1.046	634
Resultaat voor bestemming		18.097	9.168	22.481	9.803	20.197	9.923
4.99	Bestemmingen	1.334	2.209	622	3.558	0	98
Totaal bestemmingen resultaat		1.334	2.209	622	3.558	0	98
Resultaat na bestemming		19.431	11.377	23.103	13.361	20.197	10.021

Het verschil ten opzichte van 2022 wordt met name veroorzaakt door vervallen incidentele ramingen voor, omgevingswet, projectorganisatie woningbouwprogrammering, volkshuisvestingsfonds, boekwaarden Nooitgedacht en vervallen incidentele raming inhuur voor bouwaanvragen.

5. Middelen en ondersteuning

(bedragen x € 1.000)

Taakveld	Omschrijving	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
		rekening	rekening	begroting	begroting	begroting	begroting
		2021	2021	2022	2022	2023	2023
(bedragen x € 1.000)							
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	337	7	423	53	408	53
0.4	Ondersteuning organisatie	9.800	518	9.987	372	8.200	378
0.5	Treasury	-354	265	-225	285	173	300
0.61	OZB woningen	78	3.475	119	3.487	123	3.487
0.62	OZB- niet woningen	44	1.088	36	1.210	38	1.210
0.64	Belasting Overig	2.957	2.241	2.284	1.965	2.438	2.106
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	40.930	201	41.234	57	39.128
0.8	Overige baten en lasten	580	325	480	342	1.063	347
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)	6	0	26	0	26	0
Resultaat voor bestemming		13.448	48.849	13.331	48.948	12.526	47.009
0.10	Mutatie reserves	0	0	0	0	0	0
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	3.100	0	0	0	0	0
0.99	Bestemmingen	3.496	4.811	1.157	3.592	0	8
Totaal bestemmingen resultaat		6.596	4.811	1.157	3.592	0	8
Resultaat na bestemming		20.044	53.660	14.488	52.540	12.526	47.017

Het verschil ten opzichte van 2022 wordt onder andere veroorzaakt door mutaties van incidentele ramingen met betrekking tot stelposten salarisbudget, onderuitputting rente en afschrijving, mutaties Algemene Uitkering, vervallen bijdragen vanuit de VAR en budgettaire neutrale verrekeningen met andere pijlers.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de begroting worden ramingen structureel of incidenteel opgenomen. Structureel zijn de ramingen die jaarlijks voorkomen. Bij het incidenteel opnemen gaat het om 'eenmalige zaken', dan wel geldstromen waarvan de intentie is dat deze binnen een beperkt aantal jaren eindig zijn.

In onderstaande tabel zijn de incidentele ramingen op de pijlers binnen de exploitatie opgenomen over de jaren 2023 tot en met 2026. De bedragen in de kolom 2023 zijn de voorstellen ter afweging in 2023, zoals opgenomen in de eerste begrotingswijziging 2023.

Voor een uitgebreide toelichting op de hieronder genoemde onderdelen van incidentele baten en lasten wordt verwezen naar het onderdeel hoofdlijnen.

Pijler	Omschrijving	2023	2024	2025	2026	totaal
Lasten						
Ambities incidenteel						
<i>Nieuwe ambities</i>						
1	Wachtgelden College	-159.000	-82.000			-241.000
1	Visie ontwikkeling: Strategische toekomstvisie en Omgevingsvisie	-50.000				-50.000
1	Project omtrent Dienstverlening	-350.000				-350.000
1	Aa en Hunze 25-jaar	-75.000				-75.000
2	Armoede en schulden	-120.000				-120.000
2	Faciliteren informele ondersteuning in dorpen	-100.000	-100.000	-	-	-400.000
				100.000	100.000	
3	Uitvoering m.b.t. duurzaamheid en klimaat	x	x	x	x	0
3	Nieuwe koersnota/Geopark de Hondsrug	-5.000	-5.000	-5.000		-15.000
4	Sloopkosten OBS Prins Willem-Alexander - Eext		-97.000			-97.000
4	Afboeken boekwaarde OBS Prins Willem Alexander - Eext		-220.000			-220.000
4	Tijdelijke huisvesting OBS Prins Willem Alexander - Eext		-300.000			-300.000
4	Actualiseren GVVP (gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan)	-40.000				-40.000
5	Informatiebeleidsplan	-174.000	-174.000	-	-55.000	-503.000
				100.000		
5	Duurzame inzetbaarheid	-100.000	-100.000			-200.000
5	Noodzakelijk personele investeringen	-510.000				-510.000
<i>Ambities uit fmp begroting 2022</i>						
2	Samen maak je de route - leerbudget en experimenteren in het sociaal domein	-25.000				-25.000
3	Nieuwe koersnota economie en vrijetijdseconomie	-80.000	-80.000	-80.000		-240.000
4	Dorpsplannen De Pol Grolloo	-300.000	-200.000			-500.000
4	Budget uitvoering Cultuurnota	-50.000	-50.000	-50.000		-150.000
4	Aanvullende financiën project DAF (ICO cultuureducatie)	-5.500	-5.500	-5.500		-16.500
4	Wandelknooppuntennetwerk	-40.500				-40.500
4	Achterstallig onderhoud watergangen	-101.250				-101.250
5	Investeringen toekomstbestendige organisatie	-50.000				-50.000
5	Doorontwikkeling buitendienst (BOR)	-149.000				-149.000
Totaal ambities incidenteel		2.484.000	1.414.000	341.000	155.000	4.393.000
Gemeentefonds						
5	Wet Open Overheid	-57.000	-58.000	-59.000		-174.000
Totaal gemeentefonds		-57.000	-58.000	-59.000	0	-174.000
Totaal lasten		2.541.000	1.472.000	400.000	155.000	4.568.000
Baten						
Gemeentefonds						
5	Wet Open Overheid	57.000	58.000	59.000		174.000
5	Mutatie incidenteel deel hogere Algemene Uitkering	500.000	650.000	800.000		1.950.000
Totaal gemeentefonds		557.000	708.000	859.000	0	2.124.000
Mutaties reserves						
5	Bijdrage uit de Vrije Algemene Reserve (VAR)	1.984.000	764.000		155.000	2.903.000

5	Toevoeging aan de Algemene Reserve (VAR)			-	-459.000
			459.000		
	Totaal mutaties reserves	1.984.000	764.000	- 155.000	2.444.000
				459.000	
	Totaal baten	2.541.000	1.472.000	400.000	155.000
				4.568.000	
	Totaal lasten - totaal baten		0	0	0
			0	0	0

Totaaloverzicht beleidsindicatoren

Pijler 1 Bestuur en Samen doen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren 12-17 jaar	5	2021
Winkeldiefstallen	Aantal per 10.000 inwoners	1,97	2021
Misdrijven	Aantal per 10.000 inwoners	61,03	2022
Diefstallen uit woningen	Aantal per 10.000 inwoners	3,01	2022
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 10.000 inwoners	16,76	2021

Pijler 2 Samen Leven

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	1,9	2021
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	12	2021
Voortijdig schoolverlaters (voorheen vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers))	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	0,7	2019
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 tot 23 jaar	1%	2019
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	4%	2020
Werkloze jongere	% 16 t/m 22 jarigen	1%	2020
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	231,9	2021
Lopende re-integratie voorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	183,6	2020
Jongeren met jeugdhulp met verblijf	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,5%	2021
Jongeren met jeugdhulp zonder verblijf	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,4%	2021
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,0%	2021
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3%	2019
Clënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	760	2021

Pijler 3 Duurzaamheid en Economie

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Funciemenging	%	43,1	2021
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 10.000 inwoners	1.164	2022
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	564,3	2021
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	65,80%	2020

Pijler 4 Voorzieningen, leefbaarheid en wonen

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Niet-sporters	%	51,7	2020
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	153	2020
Hernieuwbare elektriciteit	%	25,6	2020

Pijler 5 Middelen en ondersteuning

Naam indicator	Eenheid	Waarde indicator	Bronjaar
Formatie*	Fte per 1.000 inwoners	7,47	2023
Bezetting*	Fte per 1.000 inwoners	7,47	2023
Apparaatskosten*	Kosten per inwoner	€ 42	2023
Externe inhuur*	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,50%	2023
Overhead*	% van totale lasten	11,86%	2023
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	273	2021
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	12,0	2021

Demografische druk	%	86,4	2021
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	705	2022
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	766	2022

Bijlagen

Missie en toekomstvisie

Sinds 2009 werken we in Aa en Hunze met de [Strategische Toekomstvisie 2020](#). Deze visie is een handig kompas gebleken bij beleidsbepaling en besluitvorming. Ook extern heeft de visie haar nut bewezen, onder andere in de samenwerking met onze inwoners, ondernemers, verenigingen en andere overheden.

Coalitieakkoord 2022-2026

Via de link [Coalitieakkoord 2022 - 2026](#) komt u op de website van de gemeente Aa en Hunze terecht waarna u het coalitieakkoord kunt inzien.